

Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

Ústav germánských studií - oddělení skandinavistiky

Diplomová práce

Daria Polishchuk

**Verbets aspekt i tjeckiska, ukrainska och svenska: mellanspråklig
översättning och jämförelse. En analys med fokus på perfektiv aspekt och
dess översättning med hjälp av partikelverb**

Slovanský slovesný vid ve skandinávských jazycích: srovnání a možnosti překladu na
příkladu češtiny, ukrajinštiny a švédštiny. Analýza se zaměřením na překlad
dokonavosti pomocí frázových sloves

Aspect in the Slavic and Scandinavian languages: comparison and interlingual
translation with examples from Czech, Ukrainian and Swedish. An analysis of the
translation of perfective aspect by means of phrasal verbs

Jag vill tacka min handledare, Mgr. Hana Štěříková, Ph.D., för den utmärkta vägledningen, min svensklärare, Susanna Therese Hofmann, Mag. phil., för korrekturläsningen, och Svenska Institutet för möjligheten att forska i ämnet på Stockholms universitet.

Förklaring:

Jag förklarar att jag har skrivit denna uppsats själv, att jag har hänvisat noga till alla använda källor, och att detta arbete inte har använts inom en annan högskoleutbildning eller i syfte att skaffa en annan eller motsvarig utbildningstitel.

Prag 2021-02-22

Daria Polishchuk

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze, dne 22. února 2021

Daria Polishchuk

Abstrakt (på tjeckiska):

Diplomová práce si klade za cíl na příkladu češtiny a ukrajinštiny prozkoumat slovesný vid neboli aspekt jako gramatickou kategorii: co vyjadřuje, jak se tvoří a kdy se v těchto jazycích používá. Vedle vidu popisuje také způsob slovesného děje neboli aktionsart. V úvodu je téma zasazeno do teoretického rámce a uvádí do kontextu dosavadního výzkumu a popisu kategorie vidu, aktionsart a aspektuality ve vztahu k temporalitě v ukrajinštině a češtině. Konkrétní příklady vyjádření způsobu slovesného děje a použití dokonavých a nedokonavých sloves jsou zdůrazněny v kapitolách zabývajících se jednotlivými jazyky. Dále jsou na příkladu švédštiny analyzovány prostředky, kterými lze vyjádřit aspekt v jazycích postrádajících aspekt jako gramatickou kategorii. Zvláštní pozornost je věnována frázovým slovesům jakožto jednomu z možných způsobů vyjádření aspektuality v takovýchto jazycích.

Praktická část diplomové práce obsahuje korpusový výzkum zaměřený na překlad dokonavých českých a ukrajinských sloves do švédštiny (celkem 27 sloves). Je založený na metodě corpus driven a jeho cílem je zjistit, do jaké míry se při překladu slovanského dokonavého vidu používají švédská frázová slovesa. Analýza ukazuje, že frázová slovesa jsou relativně častým způsobem vyjádření dokonavosti při překladu vidu. Zároveň z ní vyplývá, že často záleží na subjektivním posouzení překladatele, zda jsou frázová slovesa v určité situaci vhodná. Je však zcela zřejmé, že použití frázových sloves přispívá ke zkonkrétnění významu a má za následek zřetelnější vyjádření dokonavosti. Přesný počet výskytů s frázovými slovesy a přehled slovesných částic jsou uvedeny ve frekvenční tabulce (viz Příloha).

Závěr práce obsahuje komparaci kategorie vidu v češtině a ukrajinštině, vyhodnocení analýzy nejčastějších švédských slovesných částic a vysvětluje jejich analogii s českými a ukrajinskými dokonavými afixy. Ukázalo se, že mezi češtinou a ukrajinštinou existuje několik rozdílů jak v použití dokonavého a nedokonavého vidu, tak i v četnosti výskytů určitých způsobů slovesného děje. Rovněž je poukázáno na analogie mezi konkrétními švédskými částicemi a slovanskými afixy, a to zejména u některých způsobů slovesného děje, v situacích s prostorovým významem a v řadě dalších situací se srovnatelným sémantickým obsahem.

Klíčová slova:

dokonavý a nedokonavý vid, aktionsart, švédština, čeština, ukrajinština, švédská frázová slovesa, švédské slovesné částice, překlad

Abstract (på engelska):

This thesis aims to investigate what the verbal aspect as a grammatical verb category entails, how it is formed and expressed in Slavic languages, namely in Czech and Ukrainian. In addition to verbal aspect, aktionsart is also examined. Initially, the focus is on the definition of the most relevant terms, while specific examples of aktionsart and usage of perfective and imperfective aspect are emphasized later in the study. In addition, the various aspectual means available in languages that lack aspect as a grammatical category are analyzed, with Swedish as an example. Special attention is given to phrasal verbs as an aspect marker.

Furthermore, the thesis contains a corpus-driven research that focuses on the translation of Czech and Ukrainian perfective verbs into Swedish (27 verbs in total) and aims to see to what extent verbal particles are used when translating perfective aspect. The analysis shows that phrasal verbs are a relatively frequent means to translate perfective aspect, even though there seems to be a high degree of a translator's subjective judgement about whether or not phrasal verbs are appropriate in certain situations. Nevertheless, it is clear that phrasal verbs contribute to a more bounded and thus perfective meaning. The exact number of the results with phrasal verbs and an overview of all phrasal verbs are presented in a table in the Appendix.

Finally, a comparison of verbal aspect in Czech and Ukrainian is made together with an analysis of the most common Swedish verbal particles and the similarities between the latter and the Czech and Ukrainian perfective affixes. There appear to be a few differences in the usage of perfective and imperfective aspect in Czech and Ukrainian as well as a slight discrepancy in the recurrence of certain types of aktionsart. At the same time, it is clear that there are analogies between some Swedish particles and Slavic affixes, especially in particular types of aktionsart, in situations with a clearly spatial meaning and a number of other situations with comparable semantics.

Keywords:

perfective and imperfective aspect, aktionsart, temporality, Swedish, Ukrainian, Czech, Swedish verbal particles, phrasal verbs, translation

Abstrakt (på svenska):

Uppsatsen syftar till att undersöka vad verbets aspekt som grammatisk verbkategori innebär, hur den bildas och används i slaviska språk, nämligen i tjeckiska och ukrainska, och vilka dess motsvarigheter är i svenska. Vid sidan av aspekt granskas också aktionsart. Inledningsvis fokuseras på generell begreppsförklaring medan konkreta exempel på aktionsarter och bruk av perfektiv och imperfektiv aspekt framhävs längre fram i studien. Därtill analyseras olika aspektuella medel som står till förfogande i språk som saknar aspekt som grammatisk kategori, nämligen i svenska. En särskilt stor uppmärksamhet fästs vid partikelverb som aspektmarkör.

Den praktiska delen av uppsatsen innehåller en corpus-driven forskning som inriktar sig på översättning av tjeckisk och ukrainsk perfektiv aspekt till svenska (27 verb totalt) och har som syfte att analysera i vilken utsträckning partikelverb överhuvudtaget används vid översättning av perfektiv aspekt. Analysen visar att partikelverb är ett relativt frekvent medel vid översättning av perfektiv aspekt men det verkar bero på översättarens subjektiva bedömning om huruvida partikelverb är lämpliga i situationen i fråga. Inte desto mindre framgår det väldigt tydligt att partikelverb till skillnad från sina partikellösa motparter medför en mer avgränsad och därmed perfektiv läsning. Det exakta antalet träffar med partikelverb samt en översikt av alla partikelverb läggs fram i en frekvenstabell som utgörs av *Bilaga*.

Avslutningsvis görs en jämförelse av aspekt i tjeckiska och ukrainska samt en analys av olika svenska verbpartiklar och i vilken grad de motsvarar tjeckiska och ukrainska perfektiva affix. Det visar sig att det finns ett fåtal skillnader i bruk av perfektiv och imperfektiv aspekt i tjeckiska och ukrainska samt några enstaka skillnader i användningsfrekvens av vissa aktionsarter. Samtidigt förefaller det uppenbart att det finns analogier mellan vissa svenska partiklar och slaviska affix, i synnerhet i vissa aktionsarter, i situationer med en klart spatial betydelse och en rad andra situationer med jämförlig semantik.

Nyckelord:

perfektiv och imperfektiv aspekt, aktionsarter, temporalitet, svenska, ukrainska, tjeckiska, verbpartiklar, partikelverb, översättning

Innehållsförteckning

1.	Inledning	10
2.	Aspekt i tjeckiska, ukrainska och svenska.....	13
2.1.	Definition av aspekt	13
2.1.1.	<i>Aspekt som verbkategori .....</i>	<i>13</i>
2.1.2.	<i>Aspekt och temporalitet .....</i>	<i>17</i>
2.1.3.	<i>Bildning av aspekt i tjeckiska och ukrainska .....</i>	<i>19</i>
2.1.4.	<i>Aspekt och aktionsart .....</i>	<i>23</i>
2.2.	Aspekt i ukrainska	25
2.2.1.	<i>Bildning av aspekt i ukrainska .....</i>	<i>25</i>
2.2.2.	<i>Aktionsarter i ukrainska .....</i>	<i>30</i>
2.2.3.	<i>Bruk av perfektiva och imperfektiva verb i ukrainska .....</i>	<i>38</i>
2.3.	Aspekt i tjeckiska	42
2.3.1.	<i>Bildning av aspekt i tjeckiska .....</i>	<i>42</i>
2.3.2.	<i>Aktionsarter i tjeckiska .....</i>	<i>46</i>
2.3.3.	<i>Bruk av perfektiva och imperfektiva verb i tjeckiska .....</i>	<i>53</i>
2.4.	Aspekt i svenska	57
2.4.1.	<i>Aspekt som verbkategori i svenska .....</i>	<i>57</i>
2.4.2.	<i>Aktionsarter i svenska .....</i>	<i>59</i>
2.4.3.	<i>Svenska aspektmarkörer .....</i>	<i>61</i>
2.4.4.	<i>Partikelverb som mest produktiv aspektmarkör .....</i>	<i>68</i>
3.	Översättning av slavisk perfektiv aspekt till svenska	77
3.1.	Tjeckiska perfektiva prefix	78
3.2.	Ukrainska perfektiva prefix	109
3.3.	Analys	123
4.	Slutsatser	129
5.	Litteraturlista.....	132
Bilaga	.....	136

Förkortningslista

adj.	adjektiv
impf.	imperfektiv
inf.	infinitiv
pf.	perfektiv
pret.	preteritum
sup.	supinum

1. Inledning

Aspekt är en grammatisk-semantic kategori som beskriver verb. Det är en kategori av ett unikt slag kännetecknande för slaviska och baltiska språk. I övriga språk som t.ex. svenska där aspekt anses vara en rent semantic och inte grammatisk kategori behövs det olika lexikaliska, morfologiska och syntaktiska medel för att kunna uttrycka aspektualitet.

I ett nötskal beskriver aspekt verbalhandlingar utifrån deras inre temporalitet. Verbalhandlingar kan således vara progressiva, momentana, upprepade, avslutade, oavslutade, resultativa osv. Beroende på dess typ kan verbalhandlingen uppfattas antingen som en helhet och därmed fullbordad eller endast som ett av handlingens flera delmoment och därmed ofullbordad. Fullbordade verbalhandlingar är *perfektiva* och ofullbordade är i sin tur *imperfektiva*. Slaviska språk har ett utvecklat system av verbformer till förfogande där det med hjälp av olika prefix och suffix bildas antingen perfektiva eller imperfektiva verb. Nära aspekt står *aktionsart* eller *aktionssätt* som också beskriver verbets semantic. Själva namnet avslöjar att det vid sidan av (o)fullbordan också rör sig om ett särskilt sätt på vilka olika handlingar utförs. Dessa inkluderar upprepning, intensitet, längd, antal deltagare, antal objekt m.fl. Det är likaså ett rikt system av avledningsaffix med specifika betydelser som kan ställa till det ordentligt vid översättning till andra språk (se vidare i *Aktionsarter i ukrainska*, kap. 2.2.2. och *Aktionsarter i tjeckiska*, kap. 2.3.2.).

Denna studie har som syfte att redogöra för vad den slaviska verbkategorin *aspekt* innebär, vilka *aktionsarter* det finns, hur perfektiv och imperfektiv aspekt bildas och i vilka situationer respektive aspekt används. Alla dessa frågeställningar undersöks med utgångspunkt i tjeckiska och ukrainska språk. Vidare granskas hur aspektualitet uttrycks i svenska medan en speciell fokus sätts på partikelverb som mest produktiv aspektmarkör.

Ett helt kapitel ägnas åt praktiska exempel med översättning av tjeckisk och ukrainsk perfektiv aspekt till svenska. Syftet är att klargöra hur produktiv partikelverb som aspektmarkör egentligen är i praktiken. Som material användes det exempel tagna från vissa volymer av

InterCorp-korpusen som utgör en del av ČNK (Český národní korpus). Det är nämligen InterCorp v11 - Czech (248M) och InterCorp v11 - Swedish (74M) som har använts för den tjeckisk-svenska delen samt InterCorp v13 - Ukrainian (15.7M) och InterCorp v13 - Swedish (77.5M) som har använts för den ukrainsk-svenska delen. Korpusen inkluderar översättningar av skönlitteratur, Europeiska Unionens regelverk, Bibelöversättningar, nyhetsportalen PressEuro samt undertexter. Korpusen med undertexter har undersökts separat med den avsikt att utreda om det finns påtagliga skillnader mellan formellt och informellt språk (som undertexter vanligtvis utgör exempel på) i hur partikelverb används. Den ukrainska delen saknar dock exempel från undertexter nästan helt då InterCorp v13 - Ukrainian har bara 333 883 exempel i korpusen med undertexter. Av den anledning att InterCorp v13 - Ukrainian (15.7M) är betydligt mindre än InterCorp v11 - Czech (248M) har det undersökts färre verb i den ukrainska delen (12 verb) i jämförelse med den tjeckiska delen (15 verb). Forskningsresultaten presenteras även i två frekvenstabeller som finns med i bilagan.

Slutligen görs en kort sammanfattning av skillnader mellan tjeckiska och ukrainska i bruk av perfektiv och imperfektiv aspekt och i användningsfrekvens av vissa aktionsarter samt en analys av vissa svenska verbpartiklar, på vilket sätt de motsvarar tjeckiska och ukrainska aktionsarter och perfektiva prefix och hur det kan tillämpas vid översättning av tjeckiska och ukrainska perfektiver till svenska.

Som teoretiskt underlag för denna studie används den förefintliga forskningen. Det är framför allt B. Comrie och V. Isačenkos studier om aspekt som verbkategori (Comrie 1976, Isačenko 1960); E. Petruchina och S. Dickey's studier om aspekt i slaviska språk (Petruchina 2011, Dickey 2000); I. Vychovanets och A. Zahnitkos studier om aspekt i ukrainska (Vychovanets 2004, Zahnitko 1996); F. Kopečný och F. Trávníček's studier om aspekt i tjeckiska (Kopečný 1962, Trávníček 1949); E. Andersson, C. Platzack, Ö. Dahls studier om aspekt i svenska (Andersson 1977, Platzack 1979, Dahl 1985); E. Ejerhed och E. Strzeleckas studier om partikelverb i svenska (Ejerhed 1978, Strzelecka 2001, 2003, 2008) m.fl. Utgångspunkten för terminologi utgör Comries termer i *Aspect: An Introduction to the Study of Verbal Aspect and Related Problems* (1976).

De flesta exempel i den teoretiska delen i kapitel 2 kommer från sekundärkällor. De ukrainska exemplen har tagits antingen från sekundärkällor eller från den ukrainska språkbanken *Mova* (i det senaste fallet har källhänvisningarna gjorts till originalkällan och inte till språkbanken). Ett undantag är Comries verk som har exempel endast på ryska, några av dessa har ersatts med ekvivalenta ukrainska översättningar eller med andra ekvivalenta exempel från *Mova*. De tjeckiska exemplen kommer från sekundärkällor och bara några få från språkbanken *Český národní korpus*. De svenska exemplen kommer från sekundärkällor samt *Svensk ordbok* utgiven av Svenska Akademien (SO). Alla översättningar till svenska i kapitel 2 har genomförts av studieförfattaren. Alla exempel i kapitel 3 har tagits från språkbanken *Český národní korpus*.

Data från sekundärkällor (den förefintliga forskningen) har insamlats, analyserats och det mest relevanta för studiens syfte har framställts i kapitel 2 som utgör den teoretiska delen av studien. Kapitel 3 utgörs däremot av en genomförd corpus-driven forskning vars syfte är att ta reda på hur produktiva partikelverb är vid översättning av 15 tjeckiska och 12 ukrainska perfektiva verb. I slutet av kapitel 3 dras slutsatser med hjälp av den induktiva metoden. I kapitel 4 jämförs data från kapitel 2 i fråga om aspektualitet i tjeckiska och ukrainska; och med utgångspunkt i kapitel 3 dras det analogier mellan slaviska aktionsarter och perfektiva prefix, å ena sidan, och svenska partikelverb, å andra sidan, och hur dessa analogier skulle kunna användas vid översättning.

2. Aspekt i tjeckiska, ukrainska och svenska

2.1. Definition av aspekt

2.1.1. Aspekt som verbkategori

Verb i ukrainska och tjeckiska är en ordklass som böjs efter numerus, person, tempus, modus, genus verbi och aspekt. Av alla nämnda verbkategorier är aspekt den enda som inte urskiljs som en separat grammatisk kategori i svenska.

Aspektens semantik bestäms av två motsatser - *situationen*¹ kan antingen vara fullbordad eller icke-fullbordad. Den fullbordade situationen uttrycks med hjälp av perfektiv aspekt medan den icke-fullbordade verbalhandlingen uttrycks med hjälp av imperfektiv aspekt. **Perfektiv** aspekt med sin huvudbetydelse av fullbordan betraktas därför som *markerad* eller mera specificerad. Detta innebär att den perfektiva aspekten inte är primär och bara kan användas i ett antal bestämda situationer (den kan t.ex. inte användas i presens) då den måste uttrycka betydelse av fullbordan. **Imperfektiv** aspekt å andra sidan, som är *icke-markerad*, saknar betydelse av fullbordan snarare än att den uttrycker betydelse av icke-fullbordan och kan därför användas i många fler fall än dess perfektiva motsvarighet (Копеčný, s. 9).

I exemplet nedan

1. *А ви вже робили таку операцію?*² (impf.) vs. *Тут уже мені зробили операцію.*³ (pf.)
(*Har ni haft sådan operation?* vs. *Här har jag redan opererats.*)

ser vi att den förstnämnda imperfektiva formen uttrycker en generell fråga utan någon hänvisning till en specifik situation och dess avslutning eller resultat. Den andra däremot är

---

¹ Comrie inför begreppet "situation" för att förklara aspekt i sitt verk *Aspect: An Introduction to the Study of Verbal Aspect and Related Problems* (1976) (Comrie, s. 13).

² Суржик, Л. (2010). "Врятуйте наші життя! І свої душі", *Дзеркало тижня*. Tillgängligt online: https://zn.ua/ukr/HEALTH/vryatuyte_nashi_zhittya_i_svoyi_dushi.html [hämtat 2021-02-02].

³ Малинка, В. (2015). "Спроба "дотягтися" до статусу учасника бойових дій", *Дзеркало тижня*. Tillgängligt online: <https://zn.ua/ukr/SOCIUM/sproba-dotyagitsya-do-statusu-uchasnika-boyovih-diy-.html>; [hämtat 2021-02-02].

perfektiv, hänvisar till en konkret situation med tydliga resultat och uppfattas därmed som en enskild händelse (Comrie, s. 113, Isačenko, s. 10).

Med andra ord, för att uttrycka en perfektiv betydelse är det nödvändigt att framhäva situationens fullbordan. Imperfektiv aspekt däremot framhåller något annat än fullbordan, samtidigt som det inte är uteslutet att situationen faktiskt är fullbordad. Imperfektiv aspekt utelämnar således information angående situationens fullbordan. Vill man få fram att en imperfektiv situation är ofullbordad, måste man indikera det med hjälp av tydliga lexikala eller kontextuella markörer (Kopečný, s. 9-10), som i:

2. *On to sice dělal (impf.), ale nikdy to nedodělal. (pf.) (Han gjorde det väl men blev aldrig färdig.)*

Av den orsaken att imperfektiv aspekt är omarkerad, betraktas verbets imperfektiva form som grundformen av vilken det kan bildas perfekтива verb. Imperfektiva verb brukar därför ha en motsvarande markerad perfektiv form: *čumamu - číst (att läsa), nucamu - psát (att skriva)* motsvaras av perfekтива verb *pročumamu - přečíst (att läsa färdigt), nanucamu - napsat (att skriva färdigt, att skriva upp)*.

Det är viktigt att påpeka att den perfekтива aspektens betydelse av fullbordan inte nödvändigtvis uttrycker en **avslutad handling**. Fullbordan innebär att perfekтива situationer till skillnad mot imperfektiva uppfattas som en helhet, en enda händelse, men inget av delmomenten (varken början eller slut) framhävs på något vis:

3. *Сьогодні колеги допомагають мені (impf.), а завтра я допоможу їм. (pf.) (Idag hjälper kollegerna mig, imorgon ska jag hjälpa dem.)⁴*

Den perfekтива formen *допоможу* i ex. 3 uttrycker en oavslutad handling då denna perfekтива form har en futural betydelse⁵ (Comrie, s. 18).

⁴ Колесніков, Б. (2010). “Борис Колесніков: «Дайте час - у всьому розберемося»”, *Дзеркало тижня*. Tillgängligt online: https://zn.ua/ukr/internal/boris_kolesnikov_dayte_chas_u_vsomu_rozberemosya.html [hämtat 2021-02-02].

⁵ Kopečný påstår att perfektivt presens inte är temporalt i själva verket trots den allmänna futurala uppfattningen. Därför har alla följande exempel samma betydelse: *to je dobrý písař, ten napíše/píše/psává až stovku za minutu* (Kopečný, s. 33).

Detsamma gäller vissa verb där den perfektiva motparten inte betyder slutet på handlingen som t.ex. *вечеряти - повечеряти, večeret - povečeret*⁶, *att äta middag - att äta middagen*⁷ utan hänvisar till hela måltiden, vilken återigen uppfattas som en enskild händelse, till skillnad från t. ex. *їсти - доїсти, jíst - dojíst, att äta - att äta upp*, där den perfektiva formen betecknar situationens tydliga avslutning och tydliga resultat. Därför kan man dra slutsatsen att avslutning inte är den perfektiva aspektens avgörande egenskap utan bara en av möjliga perfektiva betydelser, en av aktionsarterna (Comrie, s. 18-19, se även vidare i *Aspekt och aktionsart*, kap. 2.1.4.).

Situationen är lika för en annan egenskap som tillskrivs perfektiv aspekt, nämligen tydliga **resultat**. Enligt Isačenko är resultatsteorin snävare än helhetsteorin och kan därför inte representera perfektiv aspekt till fullo. T.ex. pf. verb *oholit (att raka)* kan betraktas som resultat av impf. *holit*, men så är inte fallet med pf. *hodit (att kasta)* och pf. *slibit (att lova)* som inte kan anses vara resultat av impf. *házet* och impf. *slibovat* (Isačenko, s. 11).

Samtidigt betyder det inte att alla imperfektiva situationer beskriver oavslutade handlingar. Exemplet 4

4. *Včera jsme dělali inventuru. (impf.) (Igår gjorde vi inventering.)*

innebär inte att vi inte avslutat handlingen, tvärtom är det ganska naturligt att anta att handlingen har avslutats (Kopečný, s. 8). Här hänvisar verbet till ett delmoment av hela handlingen och beskriver inte situationen som helhet.

Comrie bygger i sin definition av aspekt på begreppet **telicitet (telicity)** (Comrie, s. 44-45). Telicitet står nära konceptet av fullbordan och innebär ett slags naturlig oundviklig avslutning i verkligheten, bortom vilken situationen i fråga inte kan fortsätta. Verbet har då en terminativ betydelse. Statiska verb som *att vara, att känna* är i sin natur ateliska eftersom de saknar en tydlig avslutning och kan inte fullbordas, medan dynamiska momentana verb som *att drunkna* är i sin natur teliska och kan (eller måste) fullbordas (eftersom har man drunknat en gång, går det inte att göra o gjort). Vissa verb kan vara antingen teliska eller ateliska beroende på kontexten, som t.ex. *att sjunga* vs. *att sjunga en sång*: den förstnämnda situationen kan sluta när

⁶ I källan har Comrie detta exempel på ryska som dock är ekvivalent med den ukrainska och tjeckiska översättningen betydelsemässigt.

⁷ Detta skulle bäst översättas med hjälp av bestämt objekt (dvs. *middagen* i detta fall) då det är hela händelsen som står i fokus.

som helst eller inte sluta alls, medan den sistnämnda slutar samtidigt som sången slutar. Verbet *sjunga* i den ateliska kontexten, precis som *vara* och *känna*, är imperfektivt, medan i den teliska, precis som *drunkna*, är det perfektivt.

Andra språkvetare arbetar med ett annat begrepp i sina verk, nämligen **avgränsning** (*boundedness*). Den kategorin bestäms genom verbets semantiska innehåll som tyder på att det finns en viss gräns i situationens utveckling som måste nås så att ett nytt tillstånd kan påbörjas. En sådan gräns kan införas med hjälp av ett objekt som för det ovannämnda exemplet skulle kunna vara *att sjunga visor*. Perfektiva verb utgör sådana situationer medan imperfektiva verb utelämnar information om en sådan gräns även om de kan få perfektiv betydelse (Petruchina, s. 22, 54; Dahl, s. 29).

En etablerad uppdelning av verbtyper med hänsyn till aspekt, gjord av den amerikanska språkvetaren Zeno Vendler (1967) bygger också på *telicitet* och *avgränsning* (Andersson 1977, s. 83-84). Ateliska och oavgränsade verb vars semantik saknar en inre naturlig gräns representeras av **tillstånd** (*states*) och **oavgränsade processer** (*activities*) (Blensenius, s. 58). Tillstånd uttrycker icke-dynamiska, alltså statiska, situationer utan naturlig avslutning som *att veta*, *att hata*, *att vara lång*. Oavgränsade processer uttrycker dynamiska verbalhandlingar där alla delmoment är likadana och inte skiljer sig från helheten som *att dansa*, *att läsa*, *att gå*. Enligt Comrie ligger skillnaden mellan statiska och dynamiska situationer i det att statiska situationer (ex. *att veta*) inte genomgår några ändringar (så länge ingenting som kan ändra dem inträffar), medan dynamiska situationer genomgår nödvändigt någon sorts ändring antingen utifrån eller av själva subjektet (ex. *att springa*) (Comrie, s. 48-49).

Teliska verb som är målorienterade och har tydliga inre gränser presenteras av Vendlers **avgränsade processer** (*accomplishments*) och **punkthändelser** (*achievements*) (Blensenius, s. 58). Avgränsade processer omfattar målorienterade situationer som karakteriseras av en aktivitet som föregår situationens avslutning, t.ex. *att läsa en bok*, *att gå en mil*, *att tillverka en stol*, *att sänka en båt*. Punkthändelser kännetecknas av momentana övergångar från ett tillstånd till ett annat som inte medföljs av en aktivitet, ex. *att nysa*. En annan skillnad mellan avgränsade processer och punkthändelser går ut på att det är möjligt att uttrycka en telisk avgränsad process

även med imperfektiva verbkonstruktioner. I dessa fall framgår det tydligt utifrån kontexten att den naturliga slutpunkten aldrig uppnås, som i:

5. *Han höll på med att bygga ett hus men blev aldrig färdig.* (Andersson, s. 94).

Medan det är uteslutande perfektiva former som används för att uttrycka *punkthändelser*:

Med andra ord, en perfektiv verbform som hänvisar till en telisk situation antyder nödvändigtvis dess slutpunkt medan så är inte fallet med imperfektiva verbformer (Comrie, s. 44-48), se ex.:

6. *Можу сказати тільки одне: я писав роман чесно*⁸. (impf.) vs. *Він написав роман "Коростисівський Платонов"*⁹. (pf.) (*En enda sak kan jag säga: jag skrev romanen ärligt vs. Han har skrivit romanen "Korostysjivskij Platonov"*).

Sammanfattningsvis kan man påstå att ateliska och oavgränsade verb som saknar både början och slut eller någon avgörande inre eller yttre slutpunkt, som tyder på situationens helhet och fullbordan, är imperfektiva, medan teliska och avgränsade verb får en perfektiv betydelse genom en tydlig begränsning.

2.1.2. Aspekt och temporalitet

Icke-slaviska språk som saknar aspekt som grammatisk kategori uttrycker aspektualitet oftast med hjälp av tempus. Aspekt som verbkategori i slaviska språk är emellertid klart avgränsad från tempus och återger verbets betydelse från ett annat perspektiv än tempus. Enligt Comrie (1976) beskriver aspekt situationens inre struktur utan någon hänvisning till när situationen faktiskt inträffar. Tempus däremot hänvisar till tidpunkten i vilken situationen äger rum i förhållande till talögonblicket (alltså tidpunkten i vilken det talas om situationen). Med

⁸ Бушняк, В. (2013). Володимир Бушняк: «Письменник є засобом націєтворення», Українська літературна газета. Tillgängligt online: <http://rock-oko.com/statt/ntervyu/volodimir-bushnyak-pismennik-zasobom-nacztvorenniya.html> [hämtat 2021-02-03].

⁹ Вергеліс, О. (2014). Михайло Слабошпицький: "Війна в Україні провела трагічний вододіл між тим, що було і що буде", *Дзеркало тижня*. Tillgängligt online: <https://zn.ua/ukr/ART/mihaylo-slaboshpickiy-viyna-v-ukrayini-provela-tragichniy-vododil-mizh-tim-scho-bulo-i-scho-bude-.html> [hämtat 2021-02-03].

andra ord beskriver aspekt situationens inre temporalitet medan tempus präglas av situationens yttre, dvs. deiktiska temporalitet (Dahl, s. 25).

Det är därför viktigt att skilja åt situationens **yttre** och **inre tid**. Situationen som helhet sker i den yttre tiden dvs. i förhållande till talögonblicket: före, samtidigt med eller efter det. Den yttre tiden uttrycks med hjälp av tempusformer, ex. presens, preteritum osv. Situationen inre tid omfattar informationen om huruvida situationen är fullbordad (och därför uppfattas som en enskild händelse i sin helhet) eller icke-fullbordad (om den t.ex. är progressiv och utgör handlingens delmoment). Det är just situationens inre tidsförhållanden som uttrycks genom aspekt. Detta betyder dock inte, som det påpekas av Östen Dahl, att aspekt är helt och hållet isolerad från tiden – skeendet i den yttre tiden kan vara inkluderat i den inre tiden, någonting som man även ser i svenska:

7. *När hans vykort kom, satt jag och skrev ett brev.*

Samtidigt som skeendet i den yttre tiden kan antingen föregå eller följa efter skeendet i den inre tiden, som i:

8. *När hans vykort kom, skrev jag ett brev till honom.* (Dahl, s. 24).

Relationen mellan inre och yttre tid beror på talarens inställning. Tidens deiktiska eller yttre innebörd förknippas med *iakttagarens* roll som bedömer situationens förlopp utifrån yttrandets tidpunkt. Situationen inre struktur förknippas med *agentens* roll som kan betrakta situationen på två olika sätt: antingen **i sin helhet** (perfektiv aspekt) eller alltefter **situationens inre delmoment** (imperfektiv aspekt) (Zahnitko, s. 212). Exempelvis i meningen:

9. *Když přišel domů (pf.), ležel Onno na matraci a četl si International Herald Tribune.*
(impf.) (När han kom hem, låg Onno på madrassen och läste International Herald Tribune.)¹⁰

är det första verbet *přišel* presenterat i sin helhet utan någon inre struktur medan de andra två verben *ležel* och *četl* uttrycker en pågående handling (jmf. med ex. 7, 8).

Det icke-fullbordade (jmf. omarkerade) som kännetecknar imperfektiv aspekt kan ske samtidigt med talögonblicket, inträffa före eller efter det, vilket leder till att imperfektiv aspekt är användbar i alla tempus i tjeckiska och ukrainska: både i presens, preteritum och futurum.

¹⁰ Mulisch, H. (2010). Objevení nebe. Tillgängligt online: <http://kontext.korpus.cz> [hämtat 2021-02-04].

Däremot kan det fullbordade som markeras av perfektiv aspekt antingen inträffa före talögonblicket eller efter det, men inte samtidigt med det, därför förekommer perfektiv aspekt bara i preteritum och futurum i tjeckiska och ukrainska (Vychovanets, s. 256). Med andra ord anger perfektiv aspekt en enskild händelse, som redan skett eller kommer att hända och därför betraktas i sin helhet och utan explicita hänvisningar till situationens enstaka inre delmoment. Oftast beskriver perfekta situationer en övergång från ett tillstånd till ett annat (t.ex. momentana verb) och situationens längd är därför ovidkommande (Dahl, s. 78). Imperfektiv aspekt i sin tur används för att beskriva situationens förlopp, att hänvisa explicit till situationens inre temporalitet – den kan uttrycka t.ex. att det finns avskiljbara faser i verbalhandlingen eller att den är långvarig och eventuella resultat är irrelevanta (Comrie, s. 3-5).

Huvudskillnaden mellan perfektiv och imperfektiv aspekt framkommer därför som bäst när det gäller en konkret och pågående handling, som i:

10. *Ta tužka píše dobře.* (impf.) vs. *Ta tužka to napíše dobře.* (pf.) (*Denna penna skriver bra.* vs. *Denna penna ska skriva det bra.*)

11. *Píše do novin.* (impf.) vs. *Napíše to do novin.* (pf.) (*Han skriver för en tidning.* vs. *Han ska publicera det i en tidning.*)

Den perfekta formen hänvisar således till en konkret situation och kräver dessutom ett objekt (se även *Avgränsning i Aspekt som verbkategori*, kap. 2.1.1.) medan den imperfekta formen beskriver situationen ur en mer generell synvinkel (Kopečný, s. 7).

2.1.3. Bildning av aspekt i tjeckiska och ukrainska

Aspekt i tjeckiska och ukrainska uttrycks genom morfologiska avledningar av verbstammen, nämligen prefigering och suffigering. Perfekta verbformer bildas ofta av imperfekta verbformer med hjälp av prefix. Det är viktigt att påpeka att val av prefix är förutbestämt och i högsta grad kan ändra verbets betydelse (se *Aktionsarter i ukrainska*, kap. 2.2.2. och *Aktionsarter i tjeckiska*, kap. 2.3.2.). En annan sak som är värd att nämna är att vi har med rena s.k. **minimala par** att göra bara i de fall där prefixet endast lägger till perfektiv betydelse och ingen annan utöver (Comrie, s. 88), som i *nucamu* (impf.) - *nanucamu* (pf.), *psát*

(impf.) - *napsat* (pf.) (*att skriva*), *платити* (impf.) - *заплатити* (pf.), *platit* (impf.) - *zaplatit* (pf.) (*att betala*), *читати* (impf.) - *прочитати* (pf.), *číst* (impf.) - *přečíst* (pf.) (*att läsa*).

I de perfektiviseringsfall som inte bildar minimala par gäller det en s.k. **lexikalisk aspektbildning** som är en form av lexikalisk derivation. Detta innebär att det uppstår nya lexem och det perfektiva verbets lexikaliska betydelse är olik det imperfektiva verbet. I tabellen nedan finns några exempel för lexikalisk aspektbildning i ukrainska och tjeckiska med hjälp av prefix:

impf.	svensk översättning	pf.	svensk översättning
<i>їти</i>	<i>att gå</i>	<i>виїти</i>	<i>att gå ut</i>
<i>везти</i>	<i>att leda, att föra</i>	<i>направити (зпови)</i>	<i>att skicka (pengar)</i>
<i>řídit</i>	<i>att köra</i>	<i>zařídit</i>	<i>att ordna</i>
<i>jít</i>	<i>att gå</i>	<i>rozejít se</i>	<i>att göra slut</i>

Imperfektiva former kan likaså bildas av sina perfektiva motsvarigheter genom användning av olika suffix. I dessa fall gäller det en **morfologisk aspektbildning**, där den perfektiva formen är olik den imperfektiva endast i sin aspekt. Den nyavledda imperfektiva formen bildar således ett rent aspektuellt minimalt par med den perfektiva formen som i tabellen nedan.¹¹

¹¹ Det finns en rad studier som påstår att det inte finns rent aspektuella prefix, vilket skulle innebära att det inte finns rena minimala par (exempelvis Isačenko 1960). Detta ingår dock inte i denna studies problemformulering och därför fokuserar studien inte på det.

pf.	impf.	svensk översättning
<i>відкрити</i>	<i>відкривати</i>	<i>att öppna</i>
<i>прочитати</i>	<i>прочитувати</i>	<i>att läsa</i>
<i>збудувати</i>	<i>збудовувати</i>	<i>att bygga</i>
<i>nalít</i>	<i>nalévat</i>	<i>att hälla</i>
<i>oplakat</i>	<i>oplakávat</i>	<i>att begråta</i>

Av den anledning betraktas den morfologiska aspektbildningen ibland som en sorts böjning (Zahnitko, s. 216).

Imperfektiva verb som är teliska och avgränsade bildar rena minimala par med sina perfektiva avledningar som i tabellen nedan:

tjeckiska		ukrainska		svenska
impf.	pf.	impf.	pf.	översättning
<i>stavět</i>	<i>postavít</i>	<i>будувати</i>	<i>збудувати</i>	<i>att bygga</i>
<i>šít</i>	<i>ušít</i>	<i>шити</i>	<i>пошити</i>	<i>att sy</i>
<i>péct</i>	<i>upéct</i>	<i>пекти</i>	<i>спекти</i>	<i>att baka</i>
<i>smažit</i>	<i>usmažit</i>	<i>смажити</i>	<i>посмажити</i>	<i>att steka</i>

Imperfektiva verb som är ateliska och oavgränsade bildar inte minimala par med sina perfektiva motsvarigheter, vilka får en aning förändrad betydelse, jämför ex. tabellen nedan:

aspekt	tjeckiska	ukrainska	svenska
impf.	<i>chodit</i>	<i>ходити</i>	<i>att gå</i>
pf.	<i>odchodit (lekce)</i>	<i>відходити (заняття)</i>	<i>att närvara (på alla lektioner)</i>
impf.	<i>jezdit</i>	<i>їздити</i>	<i>att resa, att åka</i>
pf.	<i>projezdit (hodně peněz)</i>	<i>проїздити (гроши)</i>	<i>att resa bort (pengarna)</i>
impf.	<i>ležet</i>	<i>лежати</i>	<i>att ligga</i>
pf.	<i>přeležet si</i>	<i>відлежати</i>	<i>att ligga så att en del av kroppen domnar</i>

Man kan därför dra slutsatsen att de minimala parens semantik kan tolkas på följande sätt: den imperfektiva formen uttrycker en handling, ett tillstånd eller en process som ännu inte nått sin inre gräns, men riktar sig mot den; den perfektiva formen uttrycker en handling, ett tillstånd eller en process som redan nått sin inre gräns och därmed kan tolkas som fullbordad (Vychovanets, s. 225). Det är alltså omöjligt att bilda rena perfektiver av oavgränsade imperfektiver då situationens (verbalhandlingens) potentiella fullbordan är det som möjliggör att det inte tilläggs en annan lexikalisk betydelse till den avledda verbformen (Zahnitko, s. 215).

Det är oftast rena minimala par utan någon lexikalisk betydelseskillnad, som gör det svårt att översätta aspekt till icke-slaviska språk (Kopečný, s. 6). Därför är det nödvändigt att använda andra medel, exempelvis syntaktiska, för att kunna överföra den slaviska aspektens betydelse till svenska.

2.1.4. Aspekt och aktionsart

Ett annat begrepp som förknippas med verbets aspekt är **aktionsart**, ibland kallad även **aktionsätt**. Aktionsart som begrepp används för lexikalisk-semantic klassificering av verb särskilt i germanska språk, men den har också anpassats för beskrivning av slaviska verb för användare av germanska språk. Den står därför närmare svenska än aspekt. Antalet aktionsarter i svenska är dock betydligt mindre i jämförelse med slaviska språk.

Aktionsart beskriver ett särskilt sätt som en handling utförs på. Aktionsarter bildas genom lexikalisk aspektbildning, nämligen genom prefigering och suffigering¹², där affixet inte bara medför perfektivitet utan också ändrar verbets huvudbetydelse med hänsyn till situationens längd och intensitet (Dickey, s. 8). Olika verb med olika aktionsarter utgör därför olika lexem som skiljs åt i sin aspektualitet och sin lexikaliska betydelse. Beroende på dessa betydelser kan olika verb uppdelas i semantiska grupper som uttrycker ett specifikt sätt på vilket handlingar genomförs (Vychovanets, s. 235).

Delimitativ aktionsart t.ex. ändrar den allmänna uppfattningen om perfektivitet som en punkthändelse då även perfektiva situationer kan vara en längre tid (Comrie, s. 22), som i meningen:

12. *Похникало маленьке трохи та й замовкло.* (pf.) (*Det lilla barnet grät lite och blev tyst.*) (Vychovanets, s. 237).

Det förhåller sig på samma sätt även med **perdurativ** aktionsart:

13. *Вони пробалакали цілий вечір.* (pf.) (*De har suttit och pratat hela kvällen*) (Vychovanets, s. 237)

Distributiv aktionsart i sin tur fokuserar på att handlingen utförs av flera subjekt (Comrie, s. 24).

14. *З Оленчиної хати повибігали діти.* (pf.) vs. *Діти вибігли з хати.* (pf.) (*Barnen sprang ut ur Olenas hus ett efter ett.* vs. *Barnen sprang ut ur huset.*) (Vychovanets, s. 240).

---

¹² Engångshändelser är det enda fallet där perfektiv aspekt bildas med hjälp av suffix som i *стрибнути, крикнути* (Dickey, s. 10).

Det har redan nämnts att fullbordad betydelse inte ovillkorligen betyder en avslutad handling. Det finns t.ex. perfektiva verb som fokuserar antingen på situationens början (**ingressiva** verb) eller slut (**terminativa** verb) och dessa delmoment betraktas som helheter (Comrie, s. 19-21):

15. *За зоснодарем нобіз і нес.* (pf.) (*Hunden började springa efter sin husse.*)¹³

16. *Musí to tady dodělat, v ponděli otvíráme.* (pf.) (*Hon måste göra klart allt här, vi öppnar på måndag.*)¹⁴

Ingressiva verb är ett exempel på hur tillstånd, som nästan uteslutande (med tanke på dess semantiska innehåll) uttrycks med hjälp av imperfektiv aspekt, också kan uttryckas med perfektiv aspekt. I så fall uttrycker den perfektiva formen tillstånds början, som i *розуміти* (impf.) - *зрозуміти* (pf.), *chápat* (impf.) - *pochopit* (pf.) (*att förstå, att fatta*). Den **terminativa** betydelsen, som framhäver situationens slut, framgår tydligt hos perfektiva verb som står i kontrast mot sina imperfektiva motparter som i:

17. *Він мене вмовляв* (impf.) *і нареши́ти вмовив* (pf.) (*Han höll på att övertala mig och till slut övertalade han mig.*)¹⁵ (Comrie, s. 20).

Vissa aktionsarter kan bildas med både perfektiva och imperfektiva verb medan andra är kompatibla bara med en av aspekterna. **Resultativa** verb t.ex. är förenliga med bägge aspekterna medan **perdurativa** och **delimitativa** verb är endast förenliga med perfektiv aspekt (Zahnitko, s. 217-218). Detta hänger återigen tätt ihop med verbets semantiska innehåll och beror på hurvida verbets semantik (med tanke på inre temporalitet) är avgränsad eller ej. Av denna anledning brukar aktionsart som kategori framför allt tolkas som semantisk kategori även om det finns språkvetare som ser på aktionsart mera från ett lexikologiskt perspektiv (derivation), som t.ex. Dahl (Dahl, s. 89), ett morfologiskt/grammatiskt perspektiv (böjning) och till och med ett syntaktiskt perspektiv (av kontext framgående aspektuella skillnader) (Zahnitko, s. 218).

Sammanlagt brukar aktionsartsprefigering och -suffigering uppfattas som en mellanliggande kategori mellan lexikalisk och morfologisk aspektbildning - den utgör ett slags böjningssystem men samtidigt bildar den inte alltid minimala par (Dickey, s. 10).

¹³ Жила, С. (2006). “Беркут - пташиний цар”, *Пернаті друзі*. Tillgängligt online: http://pernatidruzi.org.ua/berkut_ptashynyi_tsar.html [hämtat 2021-02-05].

¹⁴ Taylor, C. (2017). *Zmizely*. Tillgängligt online: <http://www.korpus.cz> [hämtat 2021-02-05].

¹⁵ I källan har Comrie detta exempel på ryska som dock är betydelsemässigt ekvivalent med ukrainska.

2.2. Aspekt i ukrainska

2.2.1. Bildning av aspekt i ukrainska

Ukrainska är ett språk som tillhör den östslaviska gruppen tillsammans med vitryska och ryska. Aspekt i ukrainska språket betraktas som en av verbets huvudkategorier vid sidan av tempus och diates (Vychovanets, 2004; Zahnitko, 1996). Den betraktas som en av verbets huvudkategorier framför allt av två anledningar: 1) aspektuella förhållanden omfattar alla verbformer utan något undantag; 2) aspektuella verbformer bildas efter ett specifikt paradigm med hjälp av prefix och suffix. Samtidigt är aspekt en periferisk verbkategori eftersom den kan transponeras till andra ordklasser, nämligen substantiv, adverb och adjektiv, vilket tempus inte kan (Vychovanets, s. 224; Zahnitko, s. 212).

I ukrainska finns det få prefix som har en ren perfektiv funktion: dit hör s.k. **delexikaliserade** prefix *на-*, *з-*, *по-*, *за-* samt *ви-*, *про-* som är mindre frekventa som i *написати* (pf.) (*att skriva*), *зробити* (pf.) (*att göra*), *побігти* (pf.) (*att springa*), *зачитати* (pf.) (*att sjunga*), *випити* (pf.) (*att dricka*), *прочитати* (pf.) (*att läsa*). Deras semantik gör verbets betydelse snävare, avgränsad av en inre gräns och därmed perfektiv (Vychovanets, s. 228; Zahnitko, s. 213). Till de rent aspektuella suffixen som läggs till perfektiver för att bilda imperfektiver hör *-ва*, *-ува*, *-овува*, *-и-*, *-а-* som i *відкрити* (pf.) - *відкривати* (impf.) (*att öppna*), *зменшити* (pf.) - *зменшувати* (impf.) (*att förminska*), *внести* (pf.) - *виносити* (impf.) (*att bära ut*). Den nyavledda imperfektiva formen bildar alltså ett rent aspektuellt minimalt par med den perfektiva formen (Vychovanets, s. 227).

Många par av perfektiv och imperfektiv form som är avledda av ett och samma verbstam bildar dock inte rena minimala par i ukrainska på grund av att de perfektiva formernas betydelser inte bara får en annan aspektuell betydelse (genom de flesta prefix) utan också en förändrad lexikalisk betydelse, som t.ex. prefixen *з-/с-*, *роз-*, *непе-*, *но-* som i *робити* (impf.) - *заробити* (pf.) (*att göra* - *att tjäna pengar*); *хумпувати* (impf.) - *непехумпувати* (pf.) (*att tricksa*, *att lura* - *att överlista*), *говорити* (impf.) - *заговорити* (pf.) (*att prata* - *att börja prata*) (Zahnitko, s. 214).

Allmänt sett kan man påstå att verbets grundform har imperfektiv aspekt medan verbets avledningar uttrycker perfektiv aspekt. Avledningen utgör antingen en ren perfektiv motsvarighet (minimala par) eller anger ett sätt som en handling genomförs på och därmed uttrycker det också en aktionsart. Alla verb som kan avledas av en grundform utformar således verbets aspektuella paradigm, som t.ex. verbet *бігати* och dess avledningar (Sokolova, s. 140-141):

verb	betydelse ¹⁶	svensk översättning
<i>бігати</i> (impf.)	(grundform)	<i>att springa</i>
<i>забігати</i> (pf.)	början av handlingen	<i>att börja springa</i>
<i>нобігати</i> (pf.)	tidsbegränsad kortvarig handling	<i>att springa litegrann</i>
<i>пробігати</i> (pf.)	tidsbegränsad kortvarig handling	<i>att springa en viss tid eller en viss sträcka</i>
<i>збігати</i> (pf.)	engångshandling	<i>att springa någonstans snabbt oftast för att hämta något</i>
<i>набігати</i> (pf.)	resultat med kompletterande betydelse	<i>att få något genom att springa mycket</i>
<i>відбігати</i> (pf.)	resultat med kompletterande betydelse	<i>att sluta springa, inte kunna springa längre</i>
<i>розбігатися</i> (pf.)	resultat med kompletterande betydelse	<i>att börja springa mycket</i>

Eller verbet *ходити*:

¹⁶ Betydelseförklaringar som reflekteras i översättningen är tagna från *Словник української мови*. Tillgängligt online: <http://sum.in.ua/> [hämtat 2021-02-05].

<i>χοδῦμι</i> (impf.)	(grundform)	<i>att gå</i>
<i>ποχοδύμι</i> (pf.)	tidsbegränsad kortvarig handling	<i>att gå, att promenera en kort stund</i>
<i>προχοδύμι</i> pf.	tidsbegränsad kortvarig handling	<i>att gå en viss tid eller en viss sträcka</i>
<i>εχοδύμι</i> pf.	engångshandling	<i>att gå någonstans snabbt oftast för att hämta något</i>
<i>βίχοδῦμι</i> pf.	resultat med kompletterande betydelse	<i>att besöka många ställen, att få något genom att gå mycket</i>
<i>εἰδοχοδύμι</i> pf.	terminativ betydelse samt resultat med kompletterande betydelse	<i>att sluta gå, att närvara på alla lektioner</i>
<i>δοχοδύμι</i> pf. ¹⁷	terminativ betydelse	<i>att sluta gå, att nå en destination</i>
<i>ναχοδύμι</i>	resultat med kompletterande betydelse	<i>att avverka många kilometer, att skada sig själv genom att gå</i>
<i>οβχοδύμι</i>	resultat med kompletterande betydelse	<i>att besöka många ställen genom att gå</i>
<i>πεπεχοδύμι</i>	resultat med kompletterande betydelse	<i>att gå (om många subjekt), att gå mycket på många ställen</i>

¹⁷ Verben *βιχοδύμι*, *εἰδοδύμι*, *δοχοδύμι* och andra imperfektiver hör till aspektuell paradigm av verbet *ἴμι* (Sokolova, s. 142).

Enligt Zahnitko uppfattas den nya perfektiva avledningen som resultat av den ursprungliga situationen på ett av tre följande sätt:

1. en logisk utveckling från en situation till en annan som *їти* (impf.) - *нідиїти* (pf.) (att gå - att komma närmare);
2. som reaktion på situationen *давати* (impf.) - *носи́ддавати* (pf.) (att ge - att ge tillbaka antingen flera föremål eller till flera personer);
3. "eliminering" av den ursprungliga handlingen som i *пуми* (impf.) - *запуми* (pf.) (att gräva en grop - att täcka över en grop) (Zahnitko, s. 214).

I ukrainska finns det också verb som inte bildar rena minimala par (**imperfektiva och perfektiva tantum**) samt verb som är **biaspektuella**.

Imperfektiva tantum, verb som inte har någon ren perfektiv motsvarighet, saknar den nödvändiga avgränsningen i sin semantik och utlöser därför inte rent perfektiva betydelser. Hit hör verb som betecknar:

- ❑ ljud som *чуткати* (att knacka), *кричати* (att skrika), *свистіти* (att vissla),
- ❑ tal och tankegång som *говорити* (att prata), *мислити* (att tänka), *бурмотіти* (att mumla),
- ❑ flerriktade rörelser som *бігати* (att springa), *ходити* (att gå), *плавати* (att simma) och
- ❑ olika yrken¹⁸ som *вчителювати* (att jobba som lärare), *лікарювати* (att jobba som läkare) (Vychovanets, s. 229).

Dessa verb bildar dock en rad aktionsarter som t.ex. ingressiv *закричати* (att börja skrika), intensiv *довчителюватися* (att få negativa konsekvenser genom att jobba som lärare) mm.

Perfektiva tantum, verb som inte har någon imperfektiv motsvarighet, i sin tur uttrycker handlingar som inte kan uppdelas i flera delmoment eller uppfattas som progressiva och bildar därför inte sekundära imperfektiva motsvarigheter. Hit hör en del aktionsarter, exempelvis ingressiv som *закричати* (att börja skrika), *полетіти* (att börja flyga), delimitativ som *поміркувати* (att fundera en stund), *полежати* (att ligga en stund), intensiv som *набігатися*

¹⁸ De yrkesbetecknande verben hör till *iterativ* aktionsart (Vychovanets, s. 229).

(att springa till fullo), *напрацюватися* (att arbeta till fullo), terminativ som *переплакати* (att sluta gråta över något), *відснитися* (att sluta sjunga) osv. (Vychovanets, s. 229-230).

Biaspektuella verb kan uttrycka både perfektiv och imperfektiv betydelse i en enda form. Hit hör vissa autoktona, ursprungligen fornslaviska ord, som *дарувати* (att ge gåvor), *женити* (att gifta någon), *ночувати* (att övernatta). Till dessa kan dock tilläggas ett prefix för att förtydliga perfektiv betydelse som *подарувати* (att ge en gåva), *оженити* (att gifta någon). De flesta biaspektuella verben är dock lånord som har anpassats till det ukrainska böjningssystemet med hjälp av suffix *-ува-*, *-ірува-*, *-фікува-* såsom *лімітувати* (att begränsa), *дозувати* (att dosera), *експортувати* (att exportera), *ратифікувати* (att ratificera). Dessa verbs aspekt bestäms genom kontext och med hjälp av tids- och sättsadverbial.

Biaspektuella verb uppfattas som imperfektiva om de används i presensform med tidsadverbial som *idag*, *alltid*, *varje gång*, i sammansatt futurums form med tidsadverbial *efteråt*, *imorgon*, *därpå* samt med fasala verb *att börja*, *att sluta*:

18. *Україна згодом експортуватиме/буде експортувати/почне експортувати за кордон.* (Ukraina kommer att/börjar exportera snart utomlands) (Vychovanets, s. 231).

De får dock perfektiv betydelse i enkelt futurums form med tidsadverbial som *efteråt*, *imorgon*, *därpå*, i preteritumform med adverbial *redan*, *i förväg* samt i konditionalis med adverb *för länge sedan*, *redan*:

19. *Україна згодом експортує/вже експортувала/давно експортувала б за кордон.* (Ukraina exporterar snart/exporterade redan/skulle exportera utomlands för länge sedan). (Vychovanets, s. 231)

Biaspektuella verb av främmande ursprung precis som autoktona ukrainska verb tilläggs ofta ett prefix för att förtydliggöra perfektiv betydelse som *передозувати* (att överdosera), *розкласифікувати* (att klassificera), *закодувати* (att koda in) (Vychovanets, s. 232).

2.2.2. Aktionsarter i ukrainska

Trots att 70% av alla perfektiva och imperfektiva former enligt Zahnitko bildas genom morfologisk derivation (Zahnitko 1996, s. 216), är det också viktigt att titta närmare på lexikalisk derivation och olika aktionsarter eller *дієслівний рід* (genus verbi), då de utgör en betydande del av ukrainsk verbriktedom. Olika aktionsarter formas med hjälp av olika **lexikaliserade** prefix, vilket innebär att varje prefix bär i sig en förutbestämd betydelse. T.ex. prefixet *no-* betecknar oftast en kortvarig händelse som *нослухаму* (att lyssna lite grann), *ностояму* (att stå en kort stund), *ночекаму* (att vänta lite). Många prefix behåller sin konkreta betydelse och kombineras med huvudverbets semantik som i *вийму* (att gå ut), *розділumu* (att dela upp), *нідвuuцumu* (att förhöja) osv.

Enligt Vychovanets kan olika aktionsarter bildas genom:

- 1) prefigering (*nepe-* som i *непенуcamу* (att skriva om), *nono-* i *нонобігаму* (att springa lite grann));
- 2) suffigering (*-ny-* som i *крикнуму* (att skrika en gång), *свиснуму* (att vissla en gång));
- 3) kombination av prefigering och suffigering (*нід-+-yвa-*, *нід-+-авa-* som i *ніднівyвamu* (att sjunga med), *нідзравamu* (att spela med)) (Vychovanets, s. 236).

Alla ovan nämnda avledningssätt förändrar verb med hänsyn till tre följande egenskaper:

- A) situationens förlopp i tiden - **temporala** eller **fasala** aktionsarter;
- B) situationens kvantitativa förekomst eller intensitetsmässiga egenskaper - **kvantitativa** aktionsarter;
- C) situationens fullbordan - **resultativa** aktionsarter (Vychovanets, s. 236).

Följande uppdelningen av aktionsarter i ukrainska bygger på Vychovanets forskning då den är mera tydlig, men det läggs också till de aktionsarter som finns med hos Zahnitko men fattas hos Vychovanets.

A) Till **fasala aktionsarter** hör följande:

- a) **Ingressiva verb** bildas med hjälp av prefixen *3a-* och *no-* och uttrycker både avgränsade och oavgränsade situationer. *3a-* uttrycker situationens början, situationens utgång, en viss tidpunkt när situationen kan verka ha uppstått. I tabellen nedan kommer en översikt:

typer av verb	exempel	svensk översättning
verb som betecknar ljud	<i>загриміти, зашуміти</i> (pf.)	<i>att börja åska, att börja väsnas</i>
verb som betecknar tal	<i>заговорити, забалакати</i> (pf.)	<i>att börja prata</i>
verb som betecknar flerriktade rörelser	<i>заходіти</i> (pf.), <i>заповзати</i> (pf.), <i>заметушитися</i> (pf.)	<i>att börja gå att börja krypa att börja vimsa</i>

Prefixet *za-* kan också uttrycka ett tillstånds eller en process inledande fas som i:

en viss egenskaps upphov	<i>забіліти, зазеленіти, зачервоніти</i> (pf.)	<i>att börja vitna, att börja grönska, att rodna</i>
biologiska och kemiska dynamiska företeelser	<i>зацвісти, загорітися</i> (pf.) <i>зацвітати, загорятися</i> (impf.)	<i>att börja blomma, att fatta eld</i>
en process med inverkan på ett bestämt ställe	<i>заляпати, закапати</i> (pf.) <i>заляпувати, закапувати</i> (impf.)	<i>att fläcka, att droppa</i>
mellanmänskliga förhållanden	<i>заприятелювати, заворогувати</i> (pf.)	<i>att bli vänner, att bli fiender</i>

Ingressiva aktionsarter kan också bildas med hjälp av *no-/ni-* och betecknar i så fall början på en rörelse i en bestämd riktning som i *нобізти* (att börja springa), *полетіти* (att börja flyga), *нопливти* (att börja simma) (pf.) (Vychovanets, s. 236).

- b) **Delimitativa verb** bildas med hjälp av prefixet *no-* och betecknar en tidsmässigt avgränsad situation som i *нопрацювати* (pf.) (att jobba litegrann), *носпівати* (pf.) (sjunga litegrann), och förekommer därför bara i perfektiva former. Delimitativa situationer brukar vara en kort stund och därför används sådana verb ofta tillsammans med tidsadverbial som *недовго* (en kort stund), *трохи* (lite), *якийсь час* (en viss tid), *кілька хвилин* (några minuter). Delimitativ aktionsart bildas av verb som betecknar icke-avgränsade varaktiga handlingar, processer och tillstånd och således gör dem till avgränsade situationer (Vychovanets, s. 237). Hit hör verb som betecknar:

typer av verb	exempel	svensk översättning
ljud	<i>покричати, поговорити</i> (pf.)	att skrika litegrann, att prata litegrann
tal	<i>пошумуються</i> (pf.)	att tissla litegrann
flerriktade rörelser	<i>нобізати, поїздити</i> (pf.)	att springa lite, att åka lite (fram och tillbaka t.ex.)
arbete eller annan mänsklig verksamhet	<i>погуляти, полікарювати</i> (pf.)	att promenera lite, att jobba som läkare en kort stund
människans mentala och fysiska tillstånd	<i>носумувати, понудьгувати</i> (pf.)	att vara ledsen en stund, att ha tråkigt en stund

- c) **Perdurativa verb** bildas med hjälp av prefixet *pro-* och betecknar en tydlig tidsmässigt avgränsad situation, en situation som varar inom tydliga temporala gränser (Žižková, s.

47). Därför är de alltid perfektiver *проговорити* (pf.) (*prata bort t.ex. hela kvällen*), *протанцювати* (pf.) (*dansa bort t.ex. hela natten*), *проплавати* (pf.) (*simma bort t.ex. en hel dag*). Perdurativ aktionsart bildas av samma verbkategorier som delimitativ, men med den skillnaden att perdurativa verb nödvändigtvis förekommer med adverbial som *довго* (*länge*), *немало* (*inte lite*), *чимало* (*ganska mycket*) eller med tidsbetecknande substantiv som *хвилина* (*en minut*), *година* (*en timme*), *доба* (*ett dygn*), *тиждень* (*en vecka*) o.dyl. (Vychovanets, s. 237).

- d) **Terminativa verb** bildas med hjälp av prefixen *від-/од-*, *непе-* och *до-* som på olika sätt bestämmer situationens avslutning eller slutliga fas och därför är perfektiva. *Від-/од-* betecknar situationens slut till följd av situationens fullständiga fullbordan (hos Zahnitko heter de **cessativa** /Zahnitko, s. 217/). Detta gäller verb som betecknar ljud *відзвучати* (*att sluta låta*), *відчистити* (*att sjunga klart*), flerriktade rörelser *відходити* (pf.) (*att sluta gå, att ha gått nog*), *відбизати* (pf.) (*att inte orka springa mer*), allmän arbetsrelaterad verksamhet som *відробити* (pf.) (*att arbeta klart*), *відслужити* (*att göra klart lumpen*) (pf.). Prefixet *непе-* uttrycker långvariga situationers upphörande och används oftast med verb som betecknar ljud *непезривити* (pf.) (*att sluta åska*) och människans mentala och fysiska tillstånd som i *непесумувати* (pf.) (*att sluta känna sig nedstämd*), *непегніватися* (pf.) (*att sluta förarga sig*). Prefixet *до-* brukar tilläggas till verb som uttrycker en konkret arbetsrelaterad verksamhetsavslutning som i *допрати* (pf.) (*att tvätta klart*), *доцистити* (pf.) (*att rensa klart*) (**komplexiva** verb hos Zahnitko /Zahnitko, s. 221/). Avledningar med *до-* betyder alltid att en viss verksamhet når sitt slut, därför är terminativa verb oskiljbara från resultativa verb som i *долити* (pf.) (*att dreja klart*), *дошито* (pf.) (*att sy färdigt*). Prefixet *за-* tyder på situationens fullständiga skaffande av en viss egenskap som i *закам'яніти* (pf.) (*att förstelnas*), *заніміти* (pf.) (*att förstummas*) (Vychovanets, s. 237-238). Prefixet *про-* uttrycker en improduktiv handling *проспати* (pf.) (*att sova bort*), *провеюватися* (pf.) (*att flanera, att gå utan mål*) (Žižková, s. 40).

B) Till **kvantitativa aktionsarter** hör följande:

a) Aktionsarter som anger det antal gånger som en handling har genomförts. Inom denna grupp urskiljer man verb som uttrycker engångshandlingar och verb som uttrycker upprepade handlingar:

i) Aktionsart för att uttrycka **engångshandlingar** bildas med hjälp av suffixen *-ну-* och *-ону-*. Suffixet *-ну-* medför också betydelse av spontanitet som bl.a. i verb som betecknar:

ljud	<i>зрюкнути, зримнути</i> (pf.)	<i>att smälla, att mullra</i>
fysiologi	<i>дихнути, нюхнути</i> (pf.)	<i>att ta ett andetag, att sniffa</i>
visuell effekt	<i>моргнути</i> (pf.)	<i>att blinka</i>
fysisk aktivitet	<i>стрибнути</i> (pf.)	<i>att hoppa</i>
inverkan på ett objekt	<i>стукнути, штовхнути</i> (pf.)	<i>att knacka, att knuffa</i>

(Atjilova, s. 37). Suffixet *-ону-* uttrycker dessutom en aning större intensitet som i *стуконнути, штовхоннути*. Denna aktionsart kallar Zahnitko för **semelfaktiv** och betraktar den som **fasal** aktionsart (Zahnitko, s. 221). Denna aktionsart motsvarar den momentana aktionsarten i svenska och är perfektiv. Engångshandlingar är ett enda fall där perfektiv aspekt bildas genom suffigering.

ii) Aktionsart för att uttrycka flerfaldiga handlingar, **iterativ** aktionsart, bildas med hjälp av prefixen *ноно-* och är kännetecknande för just det ukrainska språket. Varje delsmoment av iterativa verb betraktas som avgränsat och därför är iterativa verb ofta perfektiva. Denna aktionsart förekommer framför allt med verb som uttrycker:

ljud	<i>нопоснівати</i> (pf.)	<i>att sjunga vid flera olika tillfällen</i>
tal	<i>нопоговорити</i> (pf.)	<i>att prata vid flera olika tillfällen</i>
konkreta fysiska handlingar	<i>нопов'язати</i> (pf.)	<i>att sticka vid flera olika tillfällen</i>
flerriktade rörelser	<i>нопоходити</i> (pf.)	<i>att gå vid flera olika tillfällen</i>
människans mentala tillstånd	<i>нопоболіти</i> (pf.)	<i>att värka en viss period eller vid flera olika tillfällen</i>

Пере- är också ett vanligt iterativt prefix och uttrycker upprepade handlingar eller handlingar man gör om som i *перебудувати* (pf.) (*att bygga om*), *переписати* (pf.) (*att skriva om*), *переміряти* (pf.) (*att mäta om*). Enligt Zahnitko finns det också imperfektiva iterativer och dessa bildas med hjälp av *-юва/-ува-* som i *говорювати* (impf.) (*att prata*) (Zahnitko, s. 221). Dessa är inte lika vanliga i ukrainska som de t.ex. är i tjeckiska (habituella verb, se *Aktionsarter i tjeckiska*, kap. 2.3.2.).

iii) Aktionsarter som uttrycker en grad i vilken en viss egenskap framgår kallas också för **intensiva** (Vychovanets, s. 239-240, Zahnitko, s. 222).

- ❑ *Tillräcklig* intensitet bildas med hjälp av prefixet *на-* och postfixet *-ся* av verb som hör till olika semantiska grupper, men i synnerhet av verb som uttrycker ljud (ex. *накричатися* (pf.) (*att ha skrikit nog*)), tal (ex. *наговоритися* (pf.) (*att ha pratat nog*)), flerriktade rörelser/motion (ex. *набігатися* (pf.) (*att ha sprungit nog*)) och människans arbetsrelaterade verksamhet (ex. *напрацюватися* (pf.) (*att ha arbetat nog*)). Alla dessa är perfektiver och kallas för **saturativa** hos Zahnitko och Žižková (Žižková 2012, s. 25, 36). Tillräcklig intensitet kan också uttryckas med hjälp av prefixen *об-* (obetonat) och (betonat) *ви-* som dock har en bestämd betydelse av att ha besökt ett visst förutbestämt antal ställen (ex. genom att gå

обійти (pf.), *обходити* (impf.), *віходити* (pf. tantum); genom att springa *оббігати* (pf.), *оббігати* (impf.), *оббігти* (pf. terminativt), *вібігати* (pf. tantum); genom att flyga *облітати* (impf.), *облетіти* (pf.). *Про-* och *у-* som betecknar att något (oftast mat) är tillräckligt lagat (ex. *проварити* (pf.), *проварювати* (impf.) (att koka noga), *просмажити* (pf.), *просмажувати* (impf.) (att steka noga).

- *Otillräcklig* intensitet bildas med hjälp av prefixerna *нід-*, *при-* och *над-* oftast av verb som betecknar konkreta handlingar (dessa kallas för **attenuativa** hos Zahnitko) som i *нідлити* (pf.), *нідливати* (impf.) (att hälla lite till), *надкусити* (pf.), *надкушувати* (impf.) (att bita av en liten bit). Dessa prefix i kombinationer med vissa verb kan också ha en betydelse av en ofullständig handling (ex. *присолодити/нідсолодити* (pf.), *нідсолоджувати* (impf.) (att söta till lite), *призабути/нідзабути* (pf.), *призабувати* (impf.) (att glömma lite)). Inom denna kategori urskiljer Zahnitko också **komitativa** verb. Dessa uttrycker bl.a. en otillräckligt intensiv handling vilken medföljer en annan handling (ex. *нідснівати* (pf.), *нідснівувати* (impf.) (att sjunga med) (Žižková, s. 38) samt verb med **otillräcklig intensitet** som bildas med hjälp av *но-* och *-ува-* och uttrycker en upprepande handling med vissa mellanrum (ex. *нобоюватися* (impf.) (att vara rädd då och då), *покашлювати* (impf.) (att hosta då och då). Till den sistnämnda verbkategorin hör uteslutande imperfektiva tantum.
- *Överdriven* intensitet kan bildas med hjälp av två affix: prefixet *пере-* som betecknar ett överdrivet genomförande av en handling och förekommer i både den imperfektiva och den perfektiva formen (ex. *переварити* (pf.), *переварювати* (impf.) (att överkoka), *перепекти* (pf.) *перепікати* (impf.) (att överbaka)) och prefixen *роз-* tillsammans med postfixen *-ся* som betecknar ett intensivt uttryck av en handling eller ett tillstånd.. Det sistnämnda kallas för **augmentativa** hos Zahnitko och gäller de vanliga gruppkategorierna som uttrycker ljud (ex. *розкричатися* (pf.) (att skrika mycket)), tal (ex. *розговоритися* (pf.) (att prata mycket)) och flerriktade rörelser (ex. *розбігатися* (pf.) (att springa mycket)). Alla

dessa är perfektiver och kan samtidigt uppfattas som ingressiver då de samtidigt betecknar början på en handling.

- b) Aktionsarten som går ut på att en handling påverkar ett stort antal objekt kallas för **distributiv**. Denna aktionsart bildas med hjälp av prefixen *no-*, *nepe-* och *vu-* av verb som uttrycker konkreta fysiska handlingar som har som syfte att förstöra eller tillintetgöra flera föremål. *По-* och *nepe-* brukar sammanfogas med samma grundformer med den skillnad att *nepe-* understryker att alla inblandade objekt utsätts för påverkan en efter en individuellt eller separat (exempelvis *нобути/непобути* (pf.) (att slå), *номонтати/непомонтати* (pf.) (att trampa), *перецілювати* (pf.) (att kyssa)). Det urskiljs en grupp distributiva verb med *nepe-* som uttrycker fysiska handlingar som genomförs av eller riktas på flera subjekt (ex. *непесміювати* (pf.) (att få många att skratta)). Samtidigt finns det verb med *nepe-* som anger positionsbyte med olika grader av längd och intensitet (ex. *неперевозіти* (pf.) (att förflytta många objekt), *неперітати* (impf.) (att flyga överallt) (Medynska, s. 100-101).

Avledningar med *vu-* är mindre vanliga och betecknar en heltäckande och intensiv handling som i *викубути* (pf.), *викублювати* (impf.) (att utplåna), *вумонтати* (pf.), *вумонтувати* (impf.) (att trampa ner) (Vychovanets, s. 240). Zahnitko tar upp ytterligare en distributiv kategori och den uttrycker att verbalhandlingen varar en aning längre. Den kallar han för **långvarigt distributiva** verb (ex. *розожджувати* (impf.), *розоходити* (pf.), *розоношувати* (impf.), *розоносити* (pf.) (att töja ut)). Dessa verb har oftast kläder/skor som objekt (Zahnitko, s. 222).

C) Till **resultativa aktionsarter** hör följande (Vychovanets, s. 241):

- a) Verb som betecknar konkreta fysiska handlingar med betydelse "att skapa" och bildas med hjälp av prefixet *на-*. I dessa fall kräver verbets semantik en viss mängd eller ett visst antal objekt som i *напекти* (pf.), *напикати* (impf.) (att baka mycket), *нашити* (pf), *нашивати* (impf.) (att sy mycket). Dessa verb kallas för **kumulativa** hos Zahnitko (Zahnitko, s. 222).
- b) Motionsverb med betonat prefix *ви-* uttrycker ett resultat som uppnåtts genom upprepade och envisa handlingar t.ex. genom att springa *вібігати* (pf.).

- c) Verb som bildas med hjälp av en kombination av prefixet *до-* och postfixet *-ся* betecknar oftast ett negativt resultat på grund av långt genomförande t.ex. genom att skoja *дожартуватися* (pf.) eller skratta *досміятися* (pf.). Positivt resultat är dock inte uteslutet som i *достоятися (в черзі)* (pf.) (*att stå /så länge att det blir ens tur i kön/*), *докричатися (до когось, щоб почули)* (pf.) (*att skrika /så att någon hör/*), *додуматися (до чогось розумного)* (pf.) (*att tänka ut /något klokt/*).
- d) Verb med vissa prefix (ex. *з-/с-* och *ви-*), trots att de är rent perfektiva, medför också **resultativ** aktionsart som i *лінути* (impf.), *злінути (фігурку)* (pf.) (*att dreja /ett prydnadsföremål/*), *пекти* (impf.), *спекти (пиріг)* (pf.) (*att baka /en paj/*).

2.2.3. Bruk av perfektiva och imperfektiva verb i ukrainska

Det har redan nämnts att perfektiv aspekt betraktas som markerad, vilket innebär att den kan användas i betydligt färre fall än imperfektiv aspekt. Detta kommer bl.a. fram i Stephen Dickey's verk *Parameters of Slavic Aspect* (Dickey 2000) som bygger på föregående forskning i slavisk aspekt (t.ex. Antony Galton: *The Logic of Aspect: An Axiomatic Approach*, 1984). Dickey's studie är ett komparativt verk som handlar om västslaviska, östslaviska och sydslaviska språk. Enligt Dickey avgörs val av perfektiv aspekt i östslaviska språk av **temporal bestämdhet** och val av imperfektiv aspekt av **temporal obestämdhet** (Dickey, s. 5). Temporal bestämdhet innebär att en situation är unik och lätt att placera i en viss tidskontext, t.ex. ett antal handlingar i en sekvens där varje handling betraktas som omedelbart föregående eller efterföljande som i:

20. На берез першим прийшов (pf.) Левко, він побачив (pf.) Марка та Люду і жартівливо спитав (pf.), чому це в них побачення на такому видному місці.¹⁹ (Levko var den första som kom till stranden, han såg Marko och Ljuba och frågade på skoj varför de hade kärleksmöte på en sån synlig plats.)

Ett annat exempel skulle utgöra en situation som alla samtalsdeltagare är medvetna om och refererar till:

¹⁹ Трублаїні, М. (1940). Шхуна «Колумб». Tillgängligt online: <https://osvita.ua/school/literature/t/75972/list-7.html> [hämtat 2021-02-05].

21. *Побачились* (pf.) *ми справді дуже скоро, скоріше, ніж я думав.*²⁰ (*Vi sågs faktiskt väldigt snart, snarare än jag hade tänkt mig.*) (Dickey, s. 19-20).

Temporal obestämdhet i sin tur medför att en situation inte är kopplad till någon enskild tidpunkt som lätt kan placeras i tiden med hänsyn till en annan situation. Exempel 21 skulle mot denna bakgrund i imperfektiv aspekt betyda att man inte har någon kännedom om när exakt personerna i fråga sågs och kan därför inte referera till en konkret tidsdefinierad situation, vilket är fallet i exemplet 22:

22. *Коли ви востаннє бачились із президентом???*²¹ (*När sågs ni senast med presidenten?*)

Imperfektiv aspekt behöver med andra ord inte någon bakgrund för att passa in i kontexten till skillnad mot perfektiv aspekt. Den skapar bakgrunden själv och kan därför användas i betydligt fler fall (Dickey, s. 20-21, 24).

Följaktligen använder man sig av **imperfektiv aspekt** i ukrainska vid följande tillfällen:

1. I **habituella situationer** som beskriver upprepade, nästan vanemässiga handlingar och hänvisar till hela serien av upprepningar utan att fokusera på en enskild upprepning. I sådana fall framhävs den habituella handlingens oavgränsade natur som hör ihop med temporal obestämdhet. Habituella situationer brukar förekomma med tidsadverbial som *кожного дня, зазвичай, завжди* m.m.

23. *Кожного дня він випиває чарку горілки.* (impf.) (*Varje dag har han en sup.*) (Dickey, s. 53-55).

Detsamma gäller även preteritumformer där oavgränsat upprepande inte fyller den temporal bestämthetens krav och därför omöjliggör användning av perfektiv aspekt (Dickey, s. 74, Mønnesland, s. 66).

24. *Я зазвичай купував ковбасу до обіду.* (impf.) (*Jag brukade köpa korv till lunch.*)

2. I **faktakonstaterande situationer** som beskriver en dåtida händelse eller en dåtida handling men i brist på vetskap inte refererar till situationens specifika omständigheter. Ett exempel på det är bl.a. allmänna frågor om livshändelser. Detta hänger återigen ihop

²⁰ Винниченко, В. (1913). Олаф Стефензон. Tillgängligt online: <https://osvita.ua/school/literature/v/67130/list-11.html> [hämtat 2021-02-05]

²¹ Смешко, І. (2019). “Я – молоде політичне обличчя”, *Українська правда*. Tillgängligt online: <https://vybory.pravda.com.ua/articles/2019/03/28/7149931/> [hämtat 2021-02-05]

med temporal obestämdhet: imperfektiv aspekt är inte kopplad till någon specifik tidpunkt i dåtiden. Därför kan även punkthändelser uttryckas med imperfektiv aspekt om man inte hänvisar till en konkret situation (Dickey, s. 98, 107-108).

25. *Ти коли-небудь спотикався на вулиці? (impf.) (Har du någonsin snubblat ute på gatan?)*

26. *Одного разу він вже отримував попередження за запізнення. (impf.). (Han har redan fått en reprimand pga. försening en gång.) (Dickey, s. 98)*

Temporal obestämdhet förklarar också följande situation:

27. *Ви знаєте, що там по телевізору. Ви що не вмикали (impf.) телевізор?²² (Ni vet vad som är på teven. Har ni inte satt på teven?)*

Här handlar det om situationer som man antar har hänt, men om vilka det fattas detaljer på grund av en tidslucka mellan själva situationen och talögonblicket (Dickey, s. 110-111).

Ett annat exempel är vardagliga händelser som man undrar över av eget praktiskt intresse (Dickey, s. 122):

28. *Ви де купували (impf.) сумку? Ми теж шукаємо...²³ (Var köpte ni väskan? Vi letar också...?)*

3. I **historiskt presens** som använder tempusformen presens för att skildra handlingar i dåtid. Bakgrunden anges i preteritum men själva berättandet förmedlas i presens vilket resulterar i en viss expressivitet. Imperfektiv aspekt används här av den anledning att temporal bestämdhet är närmast omöjlig i nutida berättande (Dickey, s. 126-127, 139).

29. *Ця книжка валялась в неї роками - і раптом вона прочитує (impf.) її за одну ніч. (Hon hade boken i flera år - och nu plötsligt läser hon den på en natt.)*

30. *Стояли ми стояли, коли десь опівночі приходить наказ йти на штурм. (impf.) (Vi stod och stod och vid midnatt kommer det en anfallsorder.)*

4. I situationer som fokuserar på **handlingens agens** eller **omständigheter** istället för själva handlingen (Zahnitko, s. 234). Här gäller återigen temporal obestämdhet.

²² Громадське.Волинь. (2016). Дев'ять волинських спортсменів поїдуть на Олімпіаду в Бразилію. Tillgängligt online: <https://hromadske.volyn.ua/dev-yat-volynskiyh-sportsmeniv-pojidut-na-olimpiadu-v-brazyliyu/> [hämtat 2021-02-05]

²³ Яловегіна, Г. (2018). Акція до двадцятої нуль-нуль, *Зоря Полтавщини*. Tillgängligt online: <http://zorya.poltava.ua/akcija-do-dvadcjatoi-nul-nul/> [hämtat 2021-02-05]

31. *Хто робив цей проект? (impf.) (Vem jobbade på projektet?)*

32. *Мелашка розпитувала про його батька, про село. (impf.) (Melasjka frågade runt om hans far, hans by.)*

Перфектив аспект å andra sidan används i ukrainska i följande fall:

1. En enskild situation **i en sekvens handlingar** där varje handling i sekvensen upprepas och dessutom är sekvenserna tidsmässigt bestämda i förhållande till varandra. Detta uppfyller den temporala bestämdhetens krav. Hit hör följande exempel (Dickey, s. 55-57, 61):

a) habituella situationer som i:

33. *В суботу, як втихнуть (pf.) на дзвіниці дзвони, зійдуться (pf.) багачі в корчмі та й заведуть (pf.) таке, що хоч вуха затуляй. (På lördagarna när kyrkklockorna har tystnat, samlas rikemän på värdshuset och ställer till så att man måste täcka för öronen.) (Dickey, s. 59)*

b) Iterativ, även habituell följd av självständiga handlingar (Dickey, s. 56) som i

34. *Тому що, як часто у нас буває (impf.), прийде (pf.) інвестор, розраховуючи, що він зробить (pf.) плюс п'ять поверхів і побудує (pf.) умовний «Леонардо».²⁴ (Som det brukar vara här hos oss så kommer en investerare och räknar med att han kommer att bygga fem extra våningar på låt oss säga "Leonardo".)*

c) En enskild handling som utmärker sig mot bakgrunden som i:

35. *В селі тихо-тихо, тільки іноді сколихнеться (pf.) тинь молодого дерева. (Det var helt tyst i byn, bara ett enstaka träd böljade ibland.) (Dickey, s. 60)*

2. **En habituell handling** som får **expressiv** betydelse genom perfektiv aspekt (Dickey, s. 92):

36. *Існує певний тип людей, яким що не скажи - вони все перекрутують (pf.) по-своєму.²⁵ (Det finns en sån typ av människor som vrider och vänder på vad man än säger till dem.)*

²⁴ Рижиков, А. (2020). Як продати будівлю головноштамту?, *Хмарочос*. Tillgängligt online: <https://hmarochos.kiev.ua/2020/06/19/yak-prodaty-budivlyu-golovposhtamtu/> [hämtat 2021-02-06]

²⁵ Лубківський, І. (2010). Психологія вибору, *Українська правда*. Tillgängligt online: <https://www.pravda.com.ua/rus/articles/2010/07/15/5224832/> [hämtat 2021-02-06]

3. **En unik enskild handling** i en känd temporal kontext (Dickey, s. 122)²⁶:

37. *Хто написав (pf.) Війну і мир? (Vem skrev Krig och fred?)*

38. *Продано будинок. - Хто його купив (pf.)? (Huset är sålt. - Vem köpte det?)*

4. **En plötslig oväntad handling** som inleds med **як** och kan uppfattas momentant (Dickey, s. 143-144):

39. *Довго слухався (impf.) Прокіп, але потім як підскоче (pf.), як крикне (pf.). (Prokip lydde länge, men sen ryckte han plötsligt och skrek till.)*

Det framkommer av ovan nämnda exempel att perfektiv aspekt i ukrainska behöver en välbestämd och bekant temporal bakgrund som oftast uttrycks antingen genom en sekvens självständiga handlingar eller genom en utomstående handling som utmärker sig mot bakgrunden.

2.3. Aspekt i tjeckiska

2.3.1. Bildning av aspekt i tjeckiska

Tjeckiska är ett språk som tillhör den västslaviska gruppen tillsammans med exempelvis polska och slovakiska. En stor del av det som analyserats i det föregående kapitlet gäller också för tjeckiska, men trots det gemensamma slaviska ursprunget visar tjeckiskan ett visst aspektuellt beteende som inte stämmer helt överens med det ukrainska aspektsystemet, framför allt med tanke på när man använder imperfektiv och perfektiv aspekt.

Aspekt i tjeckiska bildas med hjälp av prefix och suffix, precis som i ukrainska. **Prefix** i tjeckiska brukar ofta medfölja perfektiv aspekt och då har de följande funktioner (Trávníček, s. 1339):

1. **Konkretiserande**: prefixet anger mer konkret betydelse som i *nést* (impf.) - *odnést* (pf.) (*att bära - att bära bort*);

²⁶ I källan har Dickey de exemplen på ryska som dock är betydelsemässigt ekvivalenta med ukrainska.

2. **Perfektiviserande:** samtliga prefix förutom *ne-* brukar bilda perfektiver av imperfektiver som *nést* (impf.) - *přinést* (pf.) (att bära, att hämta), *házet* (impf.) - *odházet* (pf.) (att kasta, att städa bort t.ex. snö);
3. **Futural:** prefixet *po-* används för att bilda futurala imperfektiva betydelser som *ponesu* (jag ska bära), *povezu* (jag ska transportera).

I denna studie läggs fokus först och främst på nummer 2 då den perfektiviserande funktionen framstår som den mest relevanta för studiens syfte. Här kommer en lista på alla rent perfektiva prefix med exempel enligt Trávníček (s. 1348):

Na-: *napsat* (att skriva), *nakreslit* (att teckna), *narodit se* (att bli född).

Po-: *pocítit* (att känna), *podivit se* (att förvånas), *pochválit* (att berömma), *poprosit* (att be), *povýšit* (att befordra).

U-: *udělat* (att göra), *umýt* (att tvätta), *upéct* (att baka), *uschnout* (att bli torr), *uvěřit* (att tro).

Vz- och *z-:* *vzbudit* (att väcka), *vzdělat* (att utbilda), *zemřít* (att dö), *zmeškat* (att missa), *zničit* (att förstöra).

Za-: *zaměnit* (att blanda ihop), *zatajit* (att hemlighålla), *zavolat* (att ringa), *zavonět* (att dofta).

O- och *pro-* (delvis): *osvobodit* (att frigöra), *promluvit* (att tala).

Kopečný påpekar vidare att valet av prefixet är semantiskt bestämt och beror på verbets lexikala betydelse. Prefixet *roz-* t.ex. är förenligt med verbet *dělit* eftersom det betecknar en rörelse i motsatta riktningar. Medan *u-*, som betecknar en rörelse mot eller bort från något, är inte det, därför är *udělit* en av aktionsarter och utgör inte en rent perfektiv motsvarighet (*dělit* (impf.) - *rozdělit* (pf.), *udělit* (pf.) /att dela - att dela upp, att dela ut t.ex. priser/). Prefixet *vy-* å andra sidan betyder en rörelse ut eller upp och hör därför ihop med verb *stavět* (impf.) (att bygga), *vystavět* (pf.) (att bygga upp), *prát* (impf.) (att tvätta), *vyprat* (pf.) (att tvätta upp) (Kopečný, s. 91-92). Det är också möjligt att lägga till två prefix till ett verb som i *po-z-měnit* (pf.) (att förändra), *po-vy-růst* (pf.) (att växa upp) men i dessa fall anger verben en av aktionsarterna (Trávníček, s. 1343).

Suffigering är ett annat sätt att bilda aspekt på. Kopečný menar att det enda suffixet som medför perfektiv aspekt är *-nout-* som i *risknout* (pf.) (*att riskera*), *bodnout* (pf.) (*att sticka /om getingar/*), *říznout* (pf.) (*att skära*) (Kopečný, s. 99). Andra aspektbildande suffix medför däremot imperfektiv aspekt och bildar minimala par t.ex. *-ova-* i *zrazovat* (impf.) - *zradit* (pf.) (*att förråda*), *zkracovat* (impf.) - *zkrátit* (pf.) (*att förkorta*) (Kopečný, s. 103). Detta är dock inte lika vanligt som i ukrainska, då de flesta perfekтива avledningar i tjeckiska inte utlöser sekundära imperfektiver (Petruchina, s. 101). Jämför exempel i tabellen nedan:

impf.	pf.	sekundär impf.	impf.	pf.	sekundär impf.
<i>učit se</i>	<i>naučit se</i>	-----	<i>вчитись</i>	<i>навчитись</i>	<i>навчатись</i>
<i>jíst</i>	<i>sníst</i>	-----	<i>їсти</i>	<i>з'їсти</i>	<i>з'їдати</i>
<i>léčit</i>	<i>vyléčit</i>	-----	<i>лікувати</i>	<i>вилікувати</i>	<i>виліковувати</i>
<i>stavět</i>	<i>vystavět</i>	-----	<i>будувати</i>	<i>відбудувати</i>	<i>відбудовува ти</i>

Samtidigt kan inte alla perfektiver i tjeckiska avledas till imperfektiver. **Perfektiva tantum** t.ex. saknar imperfektiva motparter oftast på grund av formella avgränsningar eller semantiskt innehåll, t.ex. momentant resultat som *semknout se* (pf.) (*att dra ihop*) eller metaforisk betydelse som *nadchnout se* (pf.) (*att bli inspirerad*) (Kopečný, s. 109-110).

På liknande sätt får vissa verb inte perfektiv betydelse genom prefigering. Det gäller **imperfektiva tantum**. Hit hör bl.a. (Trávníček, s. 1338-1339, Kopečný, s. 111-112):

modala uttryck	<i>jde to</i> <i>sluší se</i>	<i>det är möjligt</i> <i>det är lämpligt</i>
avledning med statisk betydelse	<i>příslušet</i> <i>závidět</i>	<i>att tillhöra</i> <i>att avundas</i>
verb som uttrycker tillstånd	<i>vlastnit</i> <i>postrádat</i> <i>chybět</i>	<i>att äga</i> <i>att sakna</i> <i>att fattas</i>
väderverb	<i>sněžit</i> <i>chumelit se</i>	<i>att snöa</i> <i>att yra (om snö)</i>
idiomatiska verb	<i>plést se do něčeho</i> <i>donášet na někoho</i> <i>nadbíhat někomu</i>	<i>att lägga näsan i blöt</i> <i>att ange, att tjalla</i> <i>att ställa sig in</i>

Verb som uttrycker både perfektiva och imperfektiva betydelser, s.k. **biaspektuella verb** förekommer också i tjeckiska. Biaspektualitet är vanlig framför allt bland lånord som t.ex. *akceptovat* (*att acceptera*), *ignorovat* (*att ignorera*), *absolvovat* (*att absolvera*). Dessa verb brukar inte avsiktligt avledas till imperfektiver med *-ova-* av formella anledningar även om de visar ett tydligt imperfektivt beteende när de följer fasala verb t.ex. *začínat akceptovat* (*att börja acceptera*). Däremot förekommer det ibland också perfektiva former med prefixet *z-* som *zhypnotizovat* (*att hypnotisera*), *zidealizovat* (*att idealisera*) mm. (Kopečný, s. 41).

Bland inhemska ord med ursprung i fornslaviska finns det väldigt få biaspektuella verb. Hit hör framför allt verb som slutar på *-ovat* såsom *darovat* (*att skänka*), *věnovat* (*att dedicera*), *obětovat* (*att offra*), *jmenovat* (*att nämna*). Verbet *darovat* t.ex. betraktas numera som perfektivt då den sammansatta futurala formen används i obetydlig grad och verbet förekommer inte med fasala verb (*přestává darovat*). Andra verb som *obětovat* och *věnovat* uppfattas mera som imperfektiver med iterativ betydelse *věnovat někomu svou náklonnost* (*att hysa sympati för någon*) (Trávníček, s. 1336-1337, Kopečný, s. 43-44).

2.3.2. Aktionsarter i tjeckiska

Begreppet **aktionsart** brukar översättas till tjeckiska som *způsob slovesného děje*, även om det finns andra termer som t.ex. Isačenkos *slovesná akce*. Enligt Isačenko innebär aktionsart en betydelsemodifikation som följs av ett formellt uttryck. Ändringen kan uttryckas på följande sätt (Isačenko, s. 13):

ett formellt uttryck	exempel ²⁷	svensk översättning
prefix	<i>vařit</i> (impf.), <i>povařit</i> (pf.), <i>navařit</i> (pf.), <i>uvařit</i> (pf.)	<i>att koka/att laga mat, att koka en kort stund, att koka mycket, att koka/att laga mat</i> (rent perfektivt)
prefix samt reflexivisering	<i>navařit se</i> (pf.), <i>uvařit se</i> (pf.)	<i>att laga mat ofta, att vara mycket varm (om människor)</i>
suffix	<i>vařívat</i> (impf.) <i>píchat</i> (impf.), <i>píchnout</i> (pf.)	<i>att laga mat då och då, att sticka (sig i fingret t.ex.)</i>
kombination av prefix och suffix	<i>kašlat</i> (impf.), <i>pokašlávat</i> (impf.), <i>křičet</i> (impf.), <i>pokřikovat</i> (impf.)	<i>att hosta, att hosta då och då, att skrika, att skrika då och då</i>
kombination av prefix och ljudändring i verbets stam	<i>vařit</i> (impf.), <i>vyvářet</i> (pf.)	<i>att koka, att rengöra genom att koka</i>

Isačenko påpekar också att de flesta tjeckiska avledda aktionsarter inte kan avledas vidare och blir därför till antingen perfektiva tantum (*povařit, navařit, uvařit, *povařovat, *navařovat,*

²⁷ Betydelseförklaringar som reflekteras i översättningen är tagna från <https://prirucka.ujc.cas.cz/> [hämtat 2021-02-05].

*uvařovat) eller imperfektiva tantum (*vařivat, pokařlávát* eller *vyvářet*) (se *Bildning av aspekt i tjeckiska*, kap. 2.3.1.).

I denna beskrivning av tjeckiska aktionsarter används samma uppdelning som i ukrainska. Uppdelningen är klar och tydlig och har visat sig vara tillämpbar även för tjeckiska aktionsarter. Definitioner av aktionsarter utelämnas då de är tillgängliga i kapitel 2.2.2. *Aktionsarter i ukrainska*.

Till **fasala** aktionsarter hör följande:

1. **Ingressiva** situationer som bildas i vissa kontexter med hjälp av prefixet *za-*. Ingressiv aktionsart medförs bara med vissa semantiska betydelser (Petruchina, s. 205-206):

en oriktad rörelse	<i>zahýbat (čím)</i> (pf.) <i>zavanout</i> (pf.) <i>zapršet</i> (pf.)	<i>att röra (med något)</i> <i>att blåsa en kort stund (om vinden)</i> <i>att börja regna</i>
ett emotionellt eller annat mentalt tillstånd	<i>zavzpomínat</i> (pf.) <i>zamilovat se</i> (pf.)	<i>att erinra sig</i> <i>att förälska sig</i>
synliga processer	<i>zasvítit</i> (pf.)	<i>att börja lysa</i>

Ingressiv betydelse kan också bildas med hjälp av prefixet *roz-* samt det reflexiva pronomenet *se*. Denna grupp hör samtidigt till **augmentativ** aktionsart och omfattar verb med följande semantik (Petruchina, s. 207-208):

ljud, lukt, syn, psykiska tillstånd	<i>rozeřvat se</i> (pf.) <i>roztleskat se</i> (pf.) <i>rozvonět se</i> (pf.) <i>rozpovídat se</i> (pf.)	<i>att börja skrika högt</i> <i>att börja applådera mycket</i> <i>att börja dofta</i> <i>att börja prata mycket</i>
svängande rörelser	<i>rozklepat se</i> (pf.) <i>rozechvět se</i> (pf.)	<i>att börja skaka (av köld t.ex.)</i> <i>att börja darra</i>
naturprocesser	<i>rozpršet se</i> (pf.)	<i>att börja ösregna</i>

Det sista prefixet som tillför ingressiv betydelse är prefixet *pro-* (ex. *procitnout* (pf.) (*att vakna*), *propuknout* (pf.) (*att uppstå plötsligt*) (Žižková, s. 47).

Det är viktigt att påpeka att ingressiva situationer i tjeckiska oftast uttrycks perifrastiskt med hjälp av *začít* i stället för prefigering eller suffigering:

40. *Začal chodit po pokoji. (Han började gå runt i rummet.)*

41. *Seděl tak nepohodlně, až ho začaly brnět nohy. (Han satt så obekvämt att hans ben domnade/började domna.)* (Petruchina, s. 205-206)

2. **Terminativa** situationer som bildas med hjälp av prefixet *od-* och kombineras med reflexivt pronomen *si*. Dessa verb brukar beteckna olika slags aktiviteter:

42. *Já už jsem si svoje odeprala, odestála, odpracovala. (pf.) (Jag har tvättat/stått/ arbetat av det jag skulle.)*

Det kan också vara verb med betydelse av pliktfullt åtagande:

43. *Odzkoušel za den 15 posluchačů. (pf.) (Han har tenterat 15 studenter på en dag.)*

44. *Dnes jsem už odučil (pf.), jdu domů. (Jag har undervisat klart för dagen, jag går hem nu.)*

Terminativ betydelse följs också av prefixet *do-*. Dessa verb uttrycker handlingsavslutning som i *doprat* (pf.) - *dopírat* (impf.) (*att tvätta klart*), *doředitelovat* (pf.) (*att sluta jobba som chef*) (Petruchina, s. 221-222).

3. **Perdurativa** situationer som bildas med hjälp av prefixet *pro-* (ex. *provařit celý den* (pf.) (att laga mat hela dagen), *protesknit celé léto* (pf.) (att ha tråkigt hela sommaren). Denna aktionsart bildas av verb som betecknar rörelse, tal, ljud, position i rummet och tillstånd. Den kombineras bara med nominala tidsadverbial som exempelvis *celou noc* (hela natten), *dva měsíce* (två månader) (Petruchina, s. 169, 191-192).
4. **Delimitativa** situationer som bildas med hjälp av prefixet *po-* som *poležet* (pf.) (att ligga), *posnídat* (pf.) (att äta frukost).

Enligt Trávníček (s. 1348) finns det en skillnad mellan reflexiva och icke-reflexiva avledningar med *po-*. Icke-reflexiver bildas av perfektiver och har en betydelse av låg intensitet som *pozměnit* (pf.) (att förändra lite). Reflexiver som bildas av imperfektiver som *pohrát si* (pf.) (att leka lite), *poležet si* (pf.) (att ligga lite), *pospat si* (pf.) (att sova lite) uttrycker varken låg eller hög intensitet men de används oftast med ett adverbial som *trochu, málo* (lite) och på detta sätt förtydligas intensitetsgraden.

Enligt Kopečný är intensitetsgraden irrelevant hos dessa verb och det är handlingens positiva inverkan på subjektet som gäller då ovan nämnda reflexiva verb brukar uppfattas som positiva (Petruchina, s. 160). Betydelseförskjutningen från en avgränsad tidsperiod till subjektets tillfredsställelse som orsakas av pronomenet *si* innebär också att verben *pohrát si*, *poležet si*, *pospat si* uppfattas som **saturativa** (Žižková, s. 25).

I vissa kontexter och med viss, oftast ironisk, intonation kan dock dessa konstruktioner uppfattas som nedsättande (Petruchina, s. 164-166):

45. *Poseděli jsme si tam pěkně dlouho.* (pf.) (Vi satt där rätt så länge.)

46. *S tou chřipkou si poležíš aspoň tři týdny.* (pf.) (Med den influensan kommer du att ligga hemma minst tre veckor.)

Delimitativa situationer bildas också med hjälp av prefixet *po-* med *se* och prefixet *za-* med *si* (Petruchina, s. 162-163). Hit hör verb som betecknar tidsbegränsade situationer med följande semantik:

befintlighet i rummet (bildas inte med <i>za-</i>)	<i>postát</i> (pf.) <i>podržet</i> (pf.)	<i>att stå en kort stund</i> <i>att hålla en kort stund</i>
tal	<i>pohovořit</i> (pf.) <i>podiskutovat - zadiskutovat si</i> (pf.)	<i>att prata en kort stund</i> <i>att diskutera lite</i>
ljud	<i>pofňukávat</i> (impf.)	<i>att gnälla då och då</i>
trevliga aktiviteter	<i>pobavit se</i> (pf.) <i>požertovat - zažertovat si</i> (pf.) <i>potančit - zatančit si</i> (pf.)	<i>att prata lite</i> <i>att skoja lite</i> <i>att danska lite</i>
psykiskt eller fysiskt tillstånd	<i>potrápit se</i> (pf.) <i>povztekát se</i> (pf.)	<i>att lida lite</i> <i>att förarga sig lite</i>
flerfaldiga verb som avleds med <i>-nou-</i>	<i>pokývat/pokývnout (zakývat)</i> (pf.)	<i>att nicka</i>
förflyttningsverb	<i>poklouzát se - zaklouzát si</i> (pf.) ²⁸ <i>pojezdit - zajezdit si</i> (pf.)	<i>att åka skridskor lite</i> <i>att åka lite (skidor t.ex.)</i>
en grupp transitiva verb	<i>pocucat</i> (pf.) <i>podusit</i> (pf.) <i>pohlídat</i> (pf.)	<i>att suga lite</i> <i>att stuva lite</i> <i>att sitta barnvakt en kort stund</i>

²⁸ I verben med *za-* + *si* som *zabruslit si* (*att åka skridskor*), *zaplavát si* (*att simma*) är handlingens längd ovidkommande och det är den pragmatiska betydelsen som står i fokus (dvs. saturativ betydelse) (Žižková, s. 58).

Vid negationer och handlingssekvenser brukar längden förtydliggöras med hjälp av adverbial (Petruchina, s. 167-168):

47. *Ten si moc dlouho nezaiřadovol.* (pf.) (*Hans kontorstid blev inte så lång.*)

48. *Měsíc si tu zašéfoval a pak odešel.* (pf.) (*En månad jobbade han som chef och sen avgick han.*)

Till **kvantitativa** aktionsarter hör följande:

1. **Momentana** betydelser bildas med hjälp av suffixet *-nout-* som *píchnout*, *bodnout* (pf.) (*att sticka*).
2. **Frekventativa** verb bildas och igenkänns genom suffixen *-vati*, *-vávati* som i *dávati* (impf.) (*att ge*), *vstávati* (impf.) (*att stiga upp*), *bývávati* (impf.) (*att vara*), *chodívávati*, *chodívati* (impf.) (*att gå*) (Trávníček, s. 1333). Frekventativer uttrycker en återkommande handling som uppfattas som “ibland”, “ganska ofta” eller “regelbundet”.

49. *Chodívám do divadla ve středu.* (impf.) (*Jag brukar gå på teater varje onsdag.*)

50. *Hráváme spolu šach.* (impf.) (*Vi brukar spela schack tillsammans.*)

51. *Trpívám bolením hlavy.* (impf.) (*Jag brukar ha huvudvärk.*) (Trávníček, s. 1335)

Sådana verb kallar Comrie **habituella** då de inträffar vid flera återkommande tidstillfällen. Det räcker alltså inte att en situation upprepas flera gånger vid ett och samma tillfälle, utan den också måste vara under en längre tidsperiod (Comrie, s. 27).

Detta innebär ofta att habituella situationer i dåtiden inte gäller i nutiden längre:

52. *Nosíval dělníkům svačiny.* (impf.) (*Han brukade ta med matsäck till arbetarna.*) (Kopečný, s. 20)

Samtidigt gäller presensformer av dessa verb inte vid talögonblicket:

53. *Mívá to tam (obchodník ve výloze), ale jestli to tam má teď, to nevím.* (impf.) (*Han brukar ha det där (försäljaren i skyltfönstret) men om han har det där just nu, det vet jag inte.*)

Kopečný kallar situationer av detta slag för *inaktuellt presens* (Kopečný, s. 30).

Habituella verb uttrycker med andra ord inte en faktisk presensbetydelse utan snarare en regelbunden handling (Mønnesland, s. 59):

54. *V neděli sedává v hospodě.* (impf.) (*På söndagarna brukar han sitta på krogen.*)

3. **Distributiva** verb bildas med hjälp av prefixet *po-* som *poumývat všecko nádobi* (pf.) (*att diska upp allting*), *poschovávat všechny věci* (pf.) (*att plocka undan alla saker*) (Trávníček, s. 1348), *poroznášet dopisy* (pf.) (*att dela ut alla brev*), *poplatit dluhy* (pf.) (*att betala av skulder*) (Kopečný, s. 21). De förekommer också med prefixet *na-* som *nakopat brambory* (pf.) (*att skörda potatis*), *naštípat dříví* (pf.) (*att hugga ved*), *našetřit peníze* (pf.) (*att spara upp pengar*) (Kopečný, s. 124). Prefixen *s-* och *vy-* bildar i viss utsträckning distributiver ex. *skoupit* (pf.) (*att köpa /allt av samma slag/*), *sestřílet* (pf.) (*att skjuta ner /några objekt/*), *sezvat* (pf.) (*att kalla ihop*) (Žižková, s. 52), *vyházet* (pf.) (*att slänga ut*), *vyvraždit* (pf.) (*att förintä*), *vysbírat* (pf.) (*att samla ihop*) (Žižková, s. 55).

Det framgår tydligt att distributiver i tjeckiska också har en påfallande **resultativ** betydelse.

4. **Intensiva** verb uttrycker antingen otillräcklig eller tillräcklig till överdriven intensitet.
- a) Otillräcklig intensitet bildas med hjälp av *po-*, *popo-* som *popojet* (pf.) (*att åka litegrann*), *pootevřít* (pf.) (*att glänta*), *pousmát se* (pf.) (*att småle*) (Kopečný, s. 130-131). Dessa förekommer också med prefixet *při-* som *přivydělat si* (pf.) (*att arbeta extra*), *přisolit* (pf.) (*att tillsätta lite salt*) (Kopečný, s. 118).
- b) Tillräcklig till överdriven intensitet bildas med hjälp av *na-* och reflexivt pronomen *se* som *naběhat se* (pf.) (*att springa sig trött*), *nacpat se* (pf.) (*att äta sig mätt*), *napracovat se* (pf.) (*att arbeta sig trött*) (Kopečný, s. 124; Žižková, s. 43). Intensiva verb avleds också med hjälp av prefixet *pře-* som *přeplnit* (pf.) (*att överfylla*), *překombinovat* (pf.) (*att överdriva*), *přechválit* (pf.) (*att överberömma*) (Kopečný, s. 119; Žižková, s. 49).

Till **resultativa** verb hör för det mesta rent aspektuella verb som i vissa kontexter uppfattas mer resultativt än perfektivt, det gäller framför allt transitiva verb:

55. *Upekla jsem toho hodně.* (pf.) (*Jag har bakat verkligen mycket.*)

56. *Přečetla jsem knihu.* (pf.) (*Jag har läst ut boken.*) (Petrušina, s. 216)

Delvis bildas resultativa verb också genom vissa prefix. Prefixet *pře-* innebär oftast seger över något som *překonat* (pf.) (*att klara av*), *přehlasovat* (pf.) (*att få flest röster*) (Žižková, s. 49). Därtill, vilket har nämnts förr, uppfattas distributiva verb (framför allt de som är avledda med prefixet *na-*) som resultativa som i *nakrájet* (pf.) (*att skära*), *naštípat* (pf.) (*att hugga*), *nabrousit* (pf.) (*att vässa*) (Žižková, s. 43).

2.3.3. Bruk av perfektiva och imperfektiva verb i tjeckiska

I kapitlet om *Bruk av perfektiva och imperfektiva verb i ukrainska* framhölls det att perfektiv aspekt i östslaviska språk bestäms av temporal bestämdhet. Enligt Dickey bestäms perfektiv aspekt i västslaviska språk av **totalitet** eller **helhet** (Dickey, s. 5). Dickey betraktar detta som huvudanledning till varför perfektiv aspekt i västslaviska språk som tjeckiska förekommer i situationer som inte tillåter perfektiv aspekt i östslaviska språk (t.ex. habituella situationer). Detta är också anledningen till varför frekventativa verb som *dělávat* förekommer så ofta i tjeckiska men inte i ukrainska där sådana former skulle vara överflödiga (Dickey, s. 88-89).

Imperfektiv aspekt i sin tur bestäms av samma koncept i båda språkgrupperna nämligen av **temporal obestämdhet** (t.ex. iterativa handlingar som upprepas ett obegränsat antal gånger). Men medan temporal obestämdhet i östslaviska språk förklaras genom att det är omöjligt att ange en exakt tidpunkt i vilken handlingen pågår, tolkas temporal obestämdhet i västslaviska språk genom att handlingen kan pågå under flera tidpunkter samtidigt och det är därför omöjligt att ange ett enda unikt ögonblick (Dickey, s. 67,95).

Perfektiv aspekt i tjeckiska används i följande fall:

1. **Habituella/iterativa**²⁹ situationer som envar uppfattas som enskilda handlingar i sin helhet (Dickey, s. 52,71):

²⁹ Den iterativa betydelsen framhävs inte genom verbformen utan genom adverbialen som *dagligen*, *vanligtvis* osv.

57. *Vypije jednu skleničku vodky denne³⁰.* (pf.) (*Han brukar dricka ett glas vodka om dagen.*)

58. *Když chlapec dostane peníze, koupí vždy dárek pro dívku.* (pf.) (*När en pojke får pengar, köper han alltid en present för en flicka.*) (Dahl, s. 79)

59. *Obyčejně přijdu domů pozdě večer.* (pf.) (*Vanligtvis kommer jag hem sent på kvällen.*) (Mønnesland, s. 62)

Detsamma gäller habituella dåtida situationer:

60. *K večeri jsem obyčejně koupil salám.* (pf.) (*Jag brukade handla korv till middag.*)

61. *Přišel k nám obyčejně v úterý.* (pf.) (*Han brukade komma hem till oss på tisdagar.*) (Dickey, s. 71)

62. *Jeho žena se usmála málokdy.* (pf.) (*Hans fru log väldigt sällan.*) (Mønnesland, s. 66)

Det är dock inte otänkbart att använda imperfektiv aspekt om helhetsbetydelsen är otydlig:

63. *Obyčejně utiká (impf.)/uteče (pf.) od každé vážnější debaty.* (impf./pf.) (*Vanligtvis flyr han från varje allvarlig diskussion.*) (Mønnesland, s. 62)

Perfektiv aspekt är också vanligare i situationer som uttrycker oavsiktliga handlingar:

64. *Ona při mytí nádobí často nějaký hrnek rozbije³¹.* (pf.) (*Hon tappar ofta en kopp eller två medan hon diskar.*) (Mønnesland, s. 63)

2. I **faktakonstaterande dåtida situationer** som även dessa uppfattas som enskilda handlingar i sin helhet:

65. *Jednou už dostal napomenutí za zpoždění.* (pf.) (*Han har redan fått en reprimand pga försening.*)

66. *Jako dítě jsem jednou spadl z toho stromu.* (pf.) (*Som barn ramlade jag av det där trädet en gång.*) (Dickey, s. 101-102)

Framgår det dock att situationen har upprepats flera gånger under en tidsperiod (vilket betyder att situationen blir obestämd tidsmässigt), är imperfektiv aspekt att föredra:

³⁰ Exemplet 57 uppfattas i sin helhet bl.a. på grund av ett bestämt objekt. Se *Boundedness* i *Aspekt som verbkategori* i kapitlet 2.1.1.

³¹ Imperfektiv aspekt skulle i liknande fall betyda en avsiktlig handling som i *Ona při mytí nádobí často rozbijela nějaký hrnek* (impf.) (*Hon slog ofta sönder en kopp eller två medan hon diskade.*)

67. *Už jsi někdy skákal z věže? (impf.) (Har du någonsin hoppat från ett torn?) (Dickey, s. 104)*

Men i fall där det läggs till ett kvantitativt tidsadverbial kan imperfektiv aspekt inte användas, då temporal obestämdhet inte gäller längre.

68. *Moji rodiče se setkali (pf.) s Lazarem jen dvakrát, ale úplně se do něj zamilovali (pf.), a to zcela bez důvodu. (Mina föräldrar träffade Lazar endast två gånger, men de förälskade sig i honom helt, utan någon anledning.) (Dickey, s. 118)*

3. I **dåtida långvarande situationer** med tidsadverbial *dlouho* i negationsform:

69. *Promiň, že jsem ti tak dlouho nenapsala, neodpověděla. (pf.) (Förlåt att jag inte skrivit/svarat på länge.) (Petruchina, s. 63)*

4. I **nutida situationer** som sammanträffar med talögonblicket. Det har redan nämnts att perfektiv aspekt som markerad aspekt inte kan användas i presens men det finns några få undantag:

a) *verba dicendi* eller talverb:

70. *Jsi hloupý. Tolik ti řeknu! (pf.) (Du är dum! Så mycket ska jag säga till dig!) (Dickey, s. 179)*

71. *Tvé pochybnosti jsou i mými pochybnostmi, a dokonce se přiznám (pf.), mým trápením a noční můrou. (Din tvekan är också min tvekan, den är, ska jag erkänna, till och med min plåga och min mardröm.)*

72. *A teď vás požádám o doprovod ke kočáru. (pf.) (Och nu ska jag be er att följa med mig till droskan.) (Dickey, s. 183)*

b) verb som uttrycker tillräcklig till överdriven intensitet avledda med *na-* + *se* som *nadřít se* (pf.) (att jobba tillräckligt mycket), *nazpívat se* (pf.) (att sjunga tillräckligt mycket) samt verb som betecknar färdigheter och bildar perfektiver med *u-* som *unese* (pf.) (att orka bära), *ujde* (pf.) (att att orka gå en viss sträcka). Detta är ett annat exempel på inaktuellt presens (Kopečný, s. 36-37):

73. *Nadřu se (pf.) už s tou zahrádkou od rána, a přece s tím nemůžu být hotov. (Jag har jobbat måttligt hårt i trädgården sedan i morse, och ändå kan jag väl inte bli färdig.)*

74. *Vidíš, že to unese! (Ser du att hon orkar bära det?)*

75. *Ujde to. (Det går an.)* (Dickey, s. 189)

Enligt Kopečný uttrycker ovannämnda verb samt verb som *on to dokáže* (han klarar det), *vydrží* (han håller ut med det) inte futural betydelse då de är synonyma med *on to umí* (han kan det). För att framföra futural betydelse behövs det lexikala eller kontextuella markörer som t.ex. tidsadverbial *zítra* (Kopečný, s. 37).

Imperfektiv aspekt används i följande fall:

1. När det är oviktigt att något redan skett, det framkommer tydligt att handlingen är perfektiv, det som är viktigt är **omständigheterna kring händelsen** (Trávníček, s. 1359-1361):
  - a) agens:

76. *Ten obraz maloval Aleš.* (impf.) (Den tavlan har Aleš målat.)

77. *Nábytek nám dělal truhlář.* (impf.) (Det var en snickare som byggt våra möbler.)

78. *Kdo ti to říkal?* (impf.) (Vem har sagt det till dig?)
  - b) adverbial:

79. *Kde je Václav? - Šel už domů.* (impf.) (Var är Vaclav? - Han har gått hem.)
  - c) berättelseinledande verb:

80. *Říkal, povídal mi to bratr.* (impf.) (Det var min bror som sa, berättade det för mig.)

81. *Rádio hlásilo, že...* (impf.) (Radion meddelade att...)
2. När uttalande är **emotionellt laddat** eller retoriskt med nekande betydelse:

82. *Proč bychom draze kupovali* (impf.), *co si sami vařit dovedeme?* (Varför ska vi köpa dyrt något vi själva kan laga?)

83. *Půjdeš tam taky? Nevím, nač bych tam chodil* (impf.)? (Ska du dit också? Vet inte varför jag skulle dit.)

84. *Proč jsi mu to dával* (impf.)? (Varför gav du det till honom?)
3. Efter **fasala verb** och **budu** (Trávníček, s. 1362):

85. *Začnu psát, stavět vilu, chodit na procházku.* (impf.) (Jag ska börja skriva, bygga en villa, promenera.)

4. **Med negationsprefixet *ne-***, oftast som reaktion på förebråelser:

86. *Já tam nechodil.* (impf.) (*Det var inte jag som gick dit.*)

87. *Já mu to neřikal, nedával.* (impf.) (*Det var inte jag som sa/gav det till honom.*)

(Kopečný, s. 55)

Både perfektiv och imperfektiv aspekt accepteras i **historiskt presens**. Perfektiv aspekt används framför allt med momentana verb. Imperfektiv aspekt föredras om situationen framförs som långsam och iterativ (Dickey, s. 151).

88. *Přesně v sobotu přinese* (pf.) *listonoš psaní. Teta s klidnou jistotou usedá* (impf.) *s brýlemi na svůj trůn. S úsměvem začíná* (impf.) *číst. Úsměv však rychle zhasne* (pf.). (*Just på lördag kommer brevbäraren med ett brev. Mostern sätter sig på sin tron i lugn och ro. Leende börjar hon läsa. Men leendet slocknar snabbt.*)

89. *Jste pro něj přijel* (pf.), (...), *nešel* (impf.) *jste nahoru, ale troubil* (impf.) *jste dole..* (*Du kom för att hämta henne, (...) du gick inte upp för trappan utan höll på att tuta därnere.*)

Imperfektiv aspekt uppfattas också som mer expressiv och brukar användas som sist i en sekvens av handlingar för att förminska resultativ betydelse (Petruchina, s. 85-87). Detta hör ihop med att imperfektiv aspekt i historiskt presens uttrycker ögonblickets omedelbara närhet till den återskapade situationen i högre grad än perfektiv aspekt:

90. *Najednou se obrací* (impf.), *jde* (impf.) *rychle k protějším oknům.* (*Plötsligt vänder han sig om, går snabbt till de motsatta fönstren.*) (Dickey, s. 151-152).

2.4. Aspekt i svenska

2.4.1. Aspekt som verbkategori i svenska

Det har redan nämnts att aspekt inte avskiljs som en egen verbkategori i svenska. Det som slaviska verb uttrycker genom aspekt, uttrycker svenska verb oftast genom tempusformer och andra aspektuella markörer (se vidare *Svenska aspektmarkörer*, kap. 2.4.3.). Enligt Thorell

uttrycker presens imperfektiv aspekt då handlingen framställs inifrån under sin utveckling. Preteritum uttrycker i sin tur perfektiv aspekt då handlingen ses utifrån en punkt som befinner sig utanför handlingsförloppet och därför uppfattas som fullbordad och därmed perfektiv (Thorell, s. 119-120). Även om detta låter rimligt, kan man fortfarande inte med all säkerhet påstå att svenskt preteritum är perfektivt då slaviska imperfektiva verb också kan användas i preteritum och förbli imperfektiva. Samtidigt påstår Thorell att när det kommer till perfekt och pluskvamperfekt, uttrycker dessa både tempus och perfektiv aspekt samtidigt (Thorell, s. 120). Enligt Thorell kan detta förklaras med att huvudvikten i perfekt ligger vid resultat av ett avslutat skeende som i meningen nedan:

91. *Har du ätit?*

Dock kan denna fras översättas till tjeckiska och ukrainska med imperfektiv aspekt:

92. *Tu ěš?* (impf.)

93. *Jedl jsi?* (impf.)

För det första är det en generell fråga utan någon specifik hänvisning till situationens inre förlopp. För det andra handlar perfektiv aspekt inte om situationens avslutning eller om att få ett resultat utan om situationens fullbordan, situationen som helhet. För det tredje är verbet *att äta* inte avgränsat med mindre vi lägger till ett objekt. Allt detta tyder på att den svenska tempusformen perfekt i sig inte nödvändigtvis är endast perfektiv och att enbart tempusformer inte alltid räcker till för att uttrycka slavisk aspekt till fullo. Detta redogör bl.a. Sven-Gunnar Andersson för i sin artikel *What is aspectual about the perfect and pluperfect in Swedish?* (Andersson 1984). Han kommer fram till en slutsats att perfekt och pluskvamperfekt i avgränsade situationer kan uttrycka aspektuella betydelser i högre grad än presens och preteritum. Men det är trots allt inte inre utan yttre temporala förhållanden som står i fokus. Det perfekt medför är endast att en situation har inträffat före eller efter en annan (Andersson 1984, s. 207).

Också Erik Andersson stödjer denna synpunkt i sitt verk *Verbfrasens struktur i svenskan* (Andersson 1977). Av den anledning att aspekt i svenska till skillnad från slaviska språk inte har ett utvecklat morfologiskt paradigm, finns det inte ett enda sätt att uttrycka aspektualitet utan

flera. Andersson menar att en och samma fras kan få olika aspektuella betydelser beroende på verbens semantiska innehåll och på kontexten (Andersson 1977, s. 137).

Den ställningen bygger också Christer Platzack sin teori på i *The semantic interpretation of aspect and aktionsarten* (Platzack 1979). Enligt honom kan man i viss utsträckning uttrycka aspektuella nyanser i svenska genom att bestämma situationens avgränsningskontext med hjälp av morfologiska, lexikala och syntaktiska medel.

2.4.2. Aktionsarter i svenska

Aktionsart har tilldelats mer uppmärksamhet i svensk språkvetenskap än aspekt. Kategorin finns bl.a. presenterad i den andra volymen av *Svenska Akademiens grammatik* (2010) där den benämns *aktionsbetydelse* (SAG II, s. 503). Svenska aktionsarter är semantiskt bestämda, presenteras av verbets grundform och bildas väldigt sällan genom prefigering eller suffigering.

Med hänsyn till aktion avskiljer man följande aktionsarter:

- 1) **tillstånd:** *att avsky, att betyda, att ha, att vara, att veta, att vistas;*
- 2) **punkthändelser:** *att anlända, att avlida, att bryta, att blinka;*
- 3) **avgränsade processer:** *att bota, att fylla, att tömma;*
- 4) **oavgränsade processer:** *att darra, att skaka.*

Det är dock inte alltid helt entydigt eftersom det också finns verb vars aktionsbetydelser uttrycker både tillstånd och processer (ex. *att bekymra, att deppa, att sova*) eller både punkthändelser och processer (ex. *att befria, att glömma, att hämta, att knäcka*). Om en process är avgränsad eller ej bestäms av både verbets semantiska innehåll, verbets bestämningar och den vidare kontexten (SAG II, s. 503-504).

Svenska verb kan vidare uppdelas enligt mer specifika aktionsarter, nämligen **resultativa** och s.k. **aktionella** verb. Alla verb med avgränsad betydelse är **resultativa** och kan således vara punkthändelser, avgränsade processer och verb vars aktionsbetydelser uttrycker både punkthändelser och processer. Alla tillstånd är således irresultativa (SAG II, s. 505). **Aktionella** verb däremot bildar en viss semantisk betydelsefält av **fasala, usuella, progressiva, accidentella** och **tendentiella verb**. För denna studies syfte är de första tre mest intressanta på grund av deras

funktion som analytiska hjälpmedel för att uttrycka vissa slaviska aktionsarter (SAG II, s. 510-511), nämligen fasala, usuella och progressiva verb.

Fasala verb anger vilken fas av den underordnade verbfrasens aktion som avses: *att börja, att sluta, att fortsätta, att upphöra, att få*³². Fasala verb hjälper att uttrycka perfektiv betydelse (Andersson 1977, s. 112-114). Som ett aktionellt verb för igångsättande av en aktion fungerar också verbet *att ta* som i *ta och sov lite*. (SAG II, s. 512)

Usuella (*habituella* hos Dahl 1985, s. 95-96) verb anger att aktionen upprepas regelmässigt (som *att bruka*³³) och har imperfektiv läsning.

Progressiv betydelse betecknar en process som pågår och framförs av följande verbfraser: *att hålla på med, att vara sysselsatt med, att vara i gång med, att vara i färd med*. Dessa har imperfektiv betydelse (SAG II, s. 511). Positionsverb som *att ligga, att sitta, att stå, att vara* funkar likväl som hjälpverb för att uttrycka en progressiv handling även om det finns en restriktion: den handling som uttrycks med verbet måste kunna utföras i den position som betecknas med positions verbet. Man kan således *sitta/stå/ligga och prata i telefon* men inte gärna *ligga och väga på stolen* (Blensenius, s. 61; se vidare *Svenska aspektmarkörer*, kap. 2.4.3.).

Verb som *att komma, att bli, att förbli* påminner om aktionella verb av den anledning att de tillsammans med presens particip för med sig en specifik oavgränsad betydelse:

94. *Han kom springande.*

95. *Den blev stående.* (SAG II, s. 512)

I sådana konstruktioner är det också viktigt att första och andra ledet passar ihop logiskt (semantiskt), det är t.ex. otänkbart att säga:

96. *Han kom sittande**. (Blensenius, s. 61)

Platzack nämner också **iterativ** aktionsart som fås fram genom **reduplikation**, dvs. upprepning av verbet (Platzack, s. 123):

97. *Han frågar och frågar.*

Iterativ aktionsart kan också medföras med hjälp av verbfrasen *hålla på och*:

98. *Hon höll på och hickade.* (Blensenius, s. 61)

³² Verbfrasen *att sätta igång med* uttrycker också fasal aktionsart.

³³ Verbfraser som *att ha för vana, att ta för vana* förekommer också.

En lite äldre men omständlig beskrivning av svenska aktionsarter finns också i Adolf Noreens *Nysvensk grammatik* (1904-1912). Hans verk är i synnerhet intressant då det redogör bl.a. för prefix och suffix som har bidragit till aktionsartsbildning. Suffixet *-na-* t.ex. medför **fasala** betydelser *att insomna, att insjunkna (ingressiv), att slockna (terminativ)* och **momentana** *att fastna, att lossna, att häpna* (Noreen, s. 611-613). Prefixen *av-* och *be-* medför **resultativ** aktionsart *att avgöra, att avbryta, att avgå, att bebygga, att besjunga, att behålla* (Noreen, s. 657, 660). Prefixet *för-* orsakar pejorativt **resultativ** aktionsart i vissa fall som i *att förvrida, att förtvivla, att förvränga, att förfölja, att försäga sig* (Noreen, s. 658) och i andra fall bildar **exhaustiver** *att förflytta, att förbruka, att försina* (Noreen, s. 657). Prefixen *ut-* och *av-* medför **terminativ** aktionsart *att utdö, att utlöpa, att avresa* (Noreen, s. 660, 666). Sammansättningar med substantiviska, adjektiviska och prepositionella förled också kännetecknas av **terminativ** aktionsart som *att slutbehandla, att bottenfrysa, att säkerställa, att hårdkoka, att rengöra, att tillfredsställa, att ifrågasätta* (Noreen, s. 659).

Dessa affix är inte längre produktiva men de visar att vissa svenska aktionsarter har uppstått på samma syntetiska sätt som de slaviska. I dagens svenska fungerar partikelverb på liknande sätt (se *Partikelverb som mest produktiv aspektmarkör*, kap. 2.4.4.).

2.4.3. Svenska aspektmarkörer

Vid översättning av slavisk aspekt till svenska behöver man i många fall omskriva de slaviska aspektuella betydelser. Detta hör ihop med att aspekt bestäms av verbets semantiska innehåll och av kontexten som i exemplet nedan:

99. *Potatisen kokade på tre minuter, och då skruvade jag ner gaslågan så att den bara puttrade.* (Andersson 1977, s. 108)

Här uteslutas tolkningen *koka färdigt* av logiska skäl, potatisen kan inte koka färdigt på tre minuter, men den kan däremot koka upp på tre minuter, därför är tolkningen *började koka* lämpligare. Det rör sig alltså om perfektiv betydelse.

I vissa fall är det dock möjligt att använda en rad olika uttrycksmedel som hjälper få fram antingen perfektiv eller imperfektiv betydelse:

1. **Tidsprepositioner *i* och *på*.** *På*-durationen kännetecknar perfektiv betydelse:

100. *Ägget kokade på femton minuter.* (Ägget var färdigt på 15 min)

I-durationen medför oftast imperfektiv betydelse:

101. *Ägget kokade i femton minuter* (Andersson 1977, s. 97)

Andersson påstår att imperfektiva verbfraser (oavgränsade processer) tar *i*-durationer medan perfektiva verbfraser (avgränsade processer) tar *på*-durationer. Detta gäller inte för tillstånd och punkthändelser (Andersson 1977, s. 95):

102. *Ljuset slocknade på 15 sekunder**. (Andersson 1977, s. 93)

103. *Lars var svenskättling i 13 år**. (Platzack, s. 108)

Platzack förklarar detta med hjälp av avgränsningskonceptet (se *Aspekt som verbkategori*, kap. 2.1.1.). Verbfraser som uttrycker avgränsade eller perfektiva situationer brukar ha ett tydligt mål. Oavgränsade situationer har inget definierbart mål och kan avbrytas när som helst (Platzack, s. 115-116).

104. *Anna gick till stationen på 5 min.* (pf). vs. *Anna gick mot stationen i 5 minuter.* (impf.) (Platzack, s. 77).

Här är frasen *gick till stationen* avgränsat medan *gick mot stationen* inte är det.

Samtidigt kan avgränsade verb p.g.a. sin semantik t.ex. inte förekomma med verben *att sluta*, *att upphöra* till skillnad mot oavgränsade situationer.

105. a) *Pojken blev lång.* (pf.) vs. b) *Pojken blev längre.* (impf.)

106. *Pojken upphörde att bli lång**. vs. *Pojken upphörde att bli längre.* (Platzack, s. 76)

I ex. 105a) har målet uppnåtts och ett nytt tillstånd har påbörjats men inte i ex. 105b) då pojken kan bli ännu längre. Därför är det inte möjligt att lägga till *upphöra* i 105a).

Enligt Andersson, finns det fall där *i*-durationer uppfattas som perfektiva, t.ex. *att springa i tio minuter* betyder att man är klar efter tio minuter (Andersson 1977, s. 118). Detsamma gäller *i*-durationer utan preposition (dvs. med utelämnad preposition) som ger upphov till durativa händelser som består av flera små händelser:

107. *Under hela sitt liv bodde han i Åbo (i) tio år.* (Andersson 1977, s. 122)

På-durationer har dock tydligare perfektiv betydelse då de leder till uppkomsten av ett nytt igenkännligt tillstånd:

108. *Jag tog en sömntablett och sov på mindre än tio minuter.* (Andersson 1977, s. 102)

2. Tydlig imperfektiv betydelse medförs i ovan nämnda progressiva situationer med verbkonstruktionen **att hålla på (med) att**. Denna konstruktion precis som *att vara sysselsatt med* är en imperfektiv markör för oavgränsade processer:

109. *Pelle håller på med att springa.* (Andersson 1977, s. 110).

Det är värt att nämna att *hålla på med* används varken med stabila tillstånd:

110. *Han höll på (med) att vara lång*.* (Blensenius, s. 57)

eller med momentana händelser:

111. *Pelle håller på med att försvinna*.* (Andersson 1977, s. 110)

Detta beror delvis på att prepositionen *med* innebär att handlingen är avsiktlig. *Hålla på att* utan *med* uttrycker tillstånd som väntas leda fram till momentan händelse, alltså *vara nära att göra någonting* och verbet uppfattas som *börja + verb* och har perfektiv läsning. Fraser av denna typ tar punkthändelser som komplement (Andersson 1977, s. 111):

112. *Han höll på att falla i flera sekunder, men återfick balansen.*

113. *Han höll på att trilla av stolen.* (Blensenius, s. 61)

Den progressiva konstruktionen *hålla på att* kan också ersättas av pseudosamordningen *hålla på och* (men bara om subjektet är animat) eller av verben *sitta, stå, ligga, vara*:

114. *Palle håller på och jobbar.*

115. *Han är och får sina tänder undersökta.*

116. *Han sitter och virkar.*

117. *Klimatet håller på och blir varmare*.* (SAG IV, s. 335-336).

Exemplet 117 är felaktigt då subjektet är inanimat.

3. **Ett obegränsat iterationsadverbial** medför imperfektiv läsning, som kan i vissa sammanhang tolkas som generisk.

118. *Min vän uppmanade mig stiga upp kl 6 varje dag (i ett år).*

Varje dag ändrar den annars momentana situationen *stiga upp kl 6* till en iterativ händelse vilket också gör det möjligt att lägga till i-durationen *i ett år*.

119. *Jag gick på bio tre gånger i månaden hela skoltiden.* (Andersson 1977, s. 121)

120. *Jag drack kaffe i många år tills jag fick dålig mage.* (Andersson 1977, s. 106)

Platzack menar att adverbial som *dagligen*, *regelbundet* m.fl. medför iterativ betydelse (Platzack, s. 123).

4. **Ett exakt tidsadverbial** kan oftast omformuleras med hjälp av *börja* eller ett annat fasalt verb och har till följd perfektiv tolkning.

121. *Potatisen kokade tio över fem, så du kan stänga av spisen halv sex.* (dvs. *Potatisen började koka klockan tio över fem*). (Andersson 1977, s. 108)

122. *Ove flög till Umeå klockan kvart över fem.* (dvs. *Ove avreste med flyg klockan tio över fem*). (SAG IV, s. 334)

Verbfraser som står som komplement till fasala verb som *börja* får momentan betydelse och därmed perfektiv tolkning³⁴.

123. *Pelle började springa.* (Andersson 1977, s. 112)

I vissa fall är dock verbet *börja* synonymt med det oavsiktliga *hålla på att* (dvs. utan *med*) och uttrycker en momentan händelse som är igång eller nära att inträffa. Även här tolkas *börja* perfektivt:

124. *Dragkedjan börjar gå sönder. = Dragkedjan håller på att gå sönder.*

125. *Mjölken börjar bli sur. = Mjölken håller på att bli sur.* (Andersson 1977, s. 113)

Platzack nämner också kvantifikatorer som exempel på exakta tidsadverbial: *en gång*, *två/tre gånger* osv. Dessa kan inte omformuleras med hjälp av *börja* men de medför perfektiv läsning då i-durationer inte kan tilläggas:

126. *Johan reste två gånger till Färöarna i*/på tre år* (Platzack, s. 125).

---

³⁴ Detsamma gäller verbet *sluta* vars semantik är avgränsad som i *Han slutade arbeta i 60-årsåldern* (SAG IV, s. 335)

5. **Ett alltför vagt formulerat tidsadverbial** framtvingar imperfektiv läsning. Detta beror på att inexakta tidsadverbial omöjliga kan täcka hela tidsrymden under vilken händelsen äger rum (vilket är ett krav för perfekta situationer):

127. *När jag senast såg min far, skrev han ett lexikon.* (Andersson 1977, s. 98)

Talögonblicket är för kort för att kunna slutföra handlingen. Men om det finns orsakssamband mellan huvud- och bisatsen, kan tolkningen vara perfektiv (Andersson 1977, s. 99):

128. *Pelle gick in när Johan öppnade dörren.* (Andersson 1977, s. 254)

6. Skillnad mellan **vara** och **bli** i particip- och adjektivfraser kan betraktas som aspektavskiljande.

Bli är perfektivt, kan analyseras som *börja vara* samt indikera att subjektet är objekt till en pågående aktivitet (*bli älskad* = momentan, *bli gammal* = durativ) medan *vara* refererar till stabila eller temporära tillstånd och är imperfektivt (*vara gammal* = stabilt, *vara älskad* = temporärt) (Andersson 1977, s. 114-115).

Platzack nämner likaså att aspektualitet av *bli* + *adj.* delvis bestäms av adjektivets semantiska innehåll.

129. *Han blev klarvaken.* vs. *Han blev mer klarvaken.* *

130. *Han blev sjuk.* vs. *Han blev sjukare.*

Alla fyra fraser är avgränsade men där adjektivet inte är graderingsbart, har vi inte bara med perfekta utan också med momentana fraser att göra (Platzack, s. 97).

Både *vara* och *bli* + perfektparticip kan ersättas med s-passiv *Äpplet blev ätet* = *Äpplet äts*, *Äpplet är ätet* = *Äpplet har ätits*. Men medan det inte finns någon betydelskillnad mellan *bli* + *perfekt particip* och s-passiv, anger *vara* + *perfekt particip* och s-passiv olika slags aktioner. Perfekt particip med *vara* i presens anger ett tillstånd som fortfarande råder, medan presens perfekt (s-formen) anger att händelsen har ägt rum men behöver inte kvarstå:

131. *Huset är målat, men färgen är bortnött.* vs. *Huset har målats men färgen är bortnött.* (Andersson 1977, s. 117)

Perfektparticip av imperfektiva verb som syftar på ett tillstånd har en icke-resultativ betydelse (Andersson 1977, s. 139):

132. *Potatisen är kokad.* (Andersson 1977, s. 141)

Perfektparticip av perfektiva verb syftar däremot på ett resulterande tillstånd (Andersson 1977, s. 139):

133. *Han är bortrest.* (Dahl, s. 134)

7. **Måttsuttryck och platsadverbial** som betecknar målet kan medföra perfektiv tolkning:

134. *Han simmade sex kilometer.*

135. *Han rodde till hamninloppet (på en halvtimme).* (Andersson 1977, s. 122)

136. *Han flyttade vasen till fönstret.* (Platzack, s. 133)

137. *Lavan flöt till Pompeji (på några timmar).* (SAG IV, s. 330)

Alla ovannämnda verb uttrycker oavgränsade processer som dock får en naturlig slutpunkt (genom objektet och platsadverbialen) och därför blir till avgränsade och därmed perfektiva processer. Adverbial som anger rörelsens riktning medför däremot oavgränsad och imperfektiv läsning:

138. *Lavan flöt mot Pompeji (i flera timmar).* (SAG IV, s. 303)

8. **Objekt** har stort inverkan på aspektualiteten.

Aspektskillnaden är tydlig mellan kumulativa verb (t.ex. *äta*, att äta två äpplen tar dubbelt så mycket tid) och icke-kumulativa verb (t.ex. *köpa*, fem öl köper man på samma tid som en öl). Kumulativa verb med en kvantifikator uttrycker perfektiv betydelse (Andersson 1977, s. 125-127)

139. *Pelle åt en morot på en timme.* (pf.)

140. *Pelle åt moroten på en timme.* (pf.)

141. *Pelle åt två tallrikar gröt på en timme.* (pf.)

Om objektet är artikellöst, syftar det på en obestämd mängd och då blir frasen imperfektiv, möjligen också iterativ:

142. *Pelle åt gröt i en timme.* (impf.) (Andersson 1977, s. 126)

Handlingar som uttrycks med hjälp av kumulativa verb med obestämt objekt eller med adverbial som anger obestämt antal kan teoretiskt fortsätta i oändligheten, därför är tolkningen av sådana verbfraser imperfektiv. Med verb av detta slag är aspektualiteten klar först efter att objektet tillagts. Om ett kumulativt verb saknar objekt, uppfattas det imperfektivt.

Med icke-kumulativa verb är mängden eller bestämdheten av objektet inte viktig, därför får man momentana och därmed perfekta händelser, vars duration inte kan styras genom att kvantitet ökar. Detta beror på att icke-kumulativt verb uttrycker en händelse som har en slutpunkt och kan avslutas:

143. *Pelle köpte en öl/ölet/öl på en timme.* (pf.) (Andersson 1977, s. 126).

9. **Ett prepositionellt objekt** medför imperfektiv tolkning då objektet inte längre uppfattas i sin helhet och handlingen kan fortsätta hur länge som helst.

144. *Han skrev ett brev.* (pf.) (avgränsad process)

145. *Han skrev på ett brev.* (impf.) (oavgränsad process) (Platzack, s. 137)

146. *Ann läste en bok.* (avgränsad process)

147. *Ann läste i en bok.* (oavgränsad process) (SAG IV, s. 330)

10. **Objekt med objektspredikativ.** Verb som betecknar oavgränsade situationer kan få avgränsad betydelse om verbfrasen konstrueras transitivt med ett reflexivt objekt och objektspredikativ. Verb av detta slag har således resultativ betydelse.

148. *Lotta arbetade sig sjuk.*

149. *Du har cyklat dig svettig.* (SAG IV, s. 329)

11. **Subjekt** kan i vissa fall påverka aspektualiteten. Ett kvantitativt avgränsat subjekt kan medföra avgränsad tolkning medan okvantifierat subjekt utlöser oavgränsad betydelse:

150. *En kille sprang förbi mig.*

151. *Folk sprang förbi mig.* (Blensenius, s. 59)

152.. *Nya gäster anlände i flera timmar.*

153. *Alla de nya gästerna anlände (på/inom) en timme.* (SAG IV, s. 341)

2.4.4. Partikelverb som mest produktiv aspektmarkör i svenska

Partikelverb är ett av medlen som möjliggör att uttrycka aspektualitet i svenska. Partiklar utgör inte någon egen ordklass i svensk grammatikbeskrivning jämförd med substantiv, adjektiv, verb, adverb och preposition, utan de betecknar en satsfunktion. Partiklar som bildar en semantisk enhet med verb står i tryckstark position efter ett trycksvagt verb och före ett eventuellt direkt objekt och i den positionen tillhör de antingen ordklassen adverb eller preposition. Partikelverb är med andra ord lösa sammansättningar bestående av ett verb och en partikel (Ejerhed, s. 49-50).

154. *Han fyllde i blanketten.*

155. *Han tog av plåstret.*

Eva Ejerhed i *Verb-partikel-konstruktionen i svenska: syntaktiska och semantiska problem* (Ejerhed 1979) skriver att partikel utgör en syntaktisk möjlighet för alla syntaktiska subkategorier av enkla verb och för alla böjningsformer av ett enkelt verb (Ejerhed, s. 53). Detta innebär att partikel "är produktiv i den bemärkelse att det föreligger en stor frihet i kombinerbarhet mellan verb och partikel" (Ejerhed, s. 54). Det är möjligt t.ex. att kombinera *upp* med *att hålla*, *att lägga*, *att brinna*, *att ta* samtidigt som dessa verb kan kombineras med andra partiklar (t.ex. *att hålla* kan kombineras med *i*, *av* och *om* osv.). Detta är också bevis på att verbpartiklar inte är lexikaliserade förbindelser utan syntaktiska nykonstruktioner.

Således är partikelverb till skillnad från alla medel nämnda i föregående kapitlet inte ett perifrastiskt utan ett böjningsliknande medel (Tjekalina, s. 46). Av den anledningen verkar partikelverb (som en sorts aspektbildare) i svenska medföra mer frihet än andra aspektuella medel och ha mest gemensamt med slavisk aspektbildning.

Morfologiskt sett är det alltså oftast prepositioner och ibland också adverb som uppträder som partiklar. Enligt Andersson finns det fyra huvudskillnader mellan partiklar och prepositioner (Andersson 1977, s. 132-133):

1. I ett partikelverb bildar partikeln en konstituent med verbet medan i en prepositionsfras bildar prepositionen en konstituent med objektet som i *att äta av äpplet*.
2. Partiklar är tryckstarka medan prepositioner är trycksvaga, därför placeras partiklarna som första led i de fast sammansatta verb som de inkorporeras i t.ex. *att insätta*³⁵.
3. Partiklar kan förekomma i intransitiva fraser medan prepositioner kräver en nominalfras efter sig. Prepositioner kan inte stå kvar om objektet tas bort heller:

156. *Borgmästaren åt på någonting* (på är preposition).

157. *Borgmästaren åt 'på* (på är partikel). (Andersson 1977, s. 133)

Utan “någonting” är meningen 156 grammatiskt korrekt bara om *på* är betonat i betydelsen *vidare* (och används då som partikel).
4. Det finns en aspektuell skillnad mellan verbpartiklar och prepositioner. Verbpartiklar brukar uttrycka perfektiv betydelse medan prepositionella objekt uttrycker imperfektiv betydelse:

158. *Han hoppade 'på Kalle*. (punkthändelse, perfektiv)

159. *Han 'hoppade på Kalle i två timmar*. (oavgränsad process, imperfektiv).

Även Ejerhed uppmärksammar partiklarnas aspektuella men också andra funktioner (Ejerhed, s. 61-62):

1. Partikeln ändrar aspektualitet i det att den perfektiverar:

160. *Vattnet rann*. vs. *Vattnet rann 'av*.
2. Partikeln ändrar syntaktisk kategori genom att transitivera:

161. *Hon satt*. vs. *Hon satt 'av föreläsningen*.

och intransitivera:

162. *Han såg något*. vs. *Han såg 'på*.
3. Partikeln ändrar selektionsrestriktioner på objekt:

163. *Han drack ölet/*glaset*. vs. *Han drack 'ur glaset*.
4. Partikeln markerar att objektet förbrukas eller förstörs:

---

³⁵ Fasta sammansatta partikelverb har till skillnad mot lösa sammansatta partikelverb mer abstrakt betydelse som i *att avbryta* - *att bryta av kritan*, *att framställa* - *att ställa fram*, *att utreda* - *att reda ut* (Bodegård, s. 79).

164. *Han åt kakan.* vs. *Han åt 'upp kakan.*

165. *Huset brann.* vs. *Huset brann 'upp.*

5. Partikeln markerar att handlingen fullföljs till åsyftad verkan:

166. *Han sköt två soldater,* vs. *Han sköt 'ned två soldater.*

Partikelverb med perfekтива betydelser

I denna studies syfte ligger fokus framför allt på partikelverbens perfektiverande egenskap. Vissa partiklar har rent perfektiverande funktion, andra bildar aktionsarter. Partikeln *färdigt* (*klart* förekommer också) t.ex. medför **terminativ aktionsart**:

167. *Jonas simmade färdigt på 12 minuter.* (Andersson 1977, s. 129)

Anders Bodegård i *Tänk efter* (1985) nämner några andra exempel som *att äta klart, att skriva färdigt breven, att packa färdigt sina grejer, att sticka färdigt tröjan* (Bodegård, s. 44).

Partikeln *till* kan i sin tur markera att situationen inträffar plötsligt och snabbt och därmed betecknar klart avgränsade **engångshandlingar**:

168. *Han slog till sin hund.* (SAG IV, s. 329)

Bodegård exemplifierar det med följande verb *att skratta till, att sparka till, att rycka till, att skrika till, att hoppa till* (Bodegård, s. 44-45)³⁶.

Partiklarna *upp* och *ut* är några av de mest förekommande och har dessutom en **rent perfektiv** funktion i de fall där de saknar sin spatiala betydelse (Strzelecka 2003, s. 202, 245). Deras motparter *ned* och *in* kan också medföra avgränsad tolkning (dock tillsammans med en annan mer specifik betydelse) men i betydligt mindre utsträckning då de används i färre kontexter³⁷. Valet av *upp/ut* respektive *ned/in* är i flesta fall semantiskt motiverat och kan förklaras med hjälp av metaforer och metonymier (Strzelecka 2001, s. 255-256). Detsamma gäller ett annat par partikelverb, nämligen *i* och *ur*, som också tillför en mer specifik och avgränsad betydelse. Nedan följer mer utförlig förklaring med partiklarnas vanligaste betydelser.

³⁶ Det är viktigt att påpeka att den momentana betydelsen hos *till* är bara en av flera möjliga betydelser. I exemplet *Han håller till nere vid ån* har vi en oavgränsad situation (SAG IV, s. 330).

³⁷ Partikelverb med *in/ut* och *upp/ner* kan också beteckna en oavgränsad situation även om det är sällsynt. Detta gäller några statiska verb som t.ex. *Gången grenar ut sig åt två håll, en västlig och en östlig riktning*; några dynamiska verb som överförs till ett statiskt sammanhang som *Gatan leder ned mot Kiviks hamn, Alla föremål strålar ut värmeenergi*; några seendeverb som *De sjunger med och tittar ut över lokalen som vore de sångerskor på scenen* och verbet *att se ut* (Strzelecka 2003, s. 257-259).

Partiklarna *upp* och *ner*

Partikeln *upp* kan med hänsyn till sitt semantiska fält ha konkret eller abstrakt betydelse:

169. *Vemdals tittade inte upp.*

170. *Agassi skruvade upp ett högt tempo.* (Strzelecka 2001, s. 257)

Den konkreta betydelsen hos partikeln *upp* innebär således den rumsliga riktningen uppåt och den abstrakta betecknar att subjektet växer i volym (Strzelecka 2001, s. 260-261). Några andra abstrakta betydelser inkluderar också ett högre värde i talarens värderingsskala eller betydelsen "att öppna" med objekt som dörrar, portar eller lock³⁸ (Strzelecka 2001, s. 263):

171. *En vaktmästare går upp till direktören*³⁹.

172. *Stormen blåste upp (dvs. öppnade) fönstret.* (Platzack, s. 142)

173. *Knuten har gått upp (dvs. lossnat).* (Platzack, s. 149)

Den abstrakta betydelsen hos *upp* kan också förklaras genom att man oftast associerar det med *positiva* värden medan *negativa* värden brukar anknytas till partikeln *ner* (Strzelecka 2001, s. 258; Platzack, s. 142). Platzack föreslår samma teori och nämner följande exempel *att städa upp, att smutsa ner, att värma upp, att kyla ner* (Platzack, s. 157). Valet av *upp* eller *ner* kan också förklaras utifrån en kvantitetsteori där *upp* betyder "mer" och *ner* betyder "mindre" som i *att piska upp stämningarna* och *att skruva ner funderna* (Strzelecka 2001, s. 235). Partikeln *ner* är följaktligen motsatsen till partikeln *upp* (förutom de fall där *upp* betyder "öppna" eller är rent perfektiv) (Strzelecka 2003, s. 253). Vid sidan av "upp är bra/mer, ner är dåligt/mindre" brukar den alltså beteckna den spatiala riktningen nedåt eller volymminskning som i *att gå ner i källaren, att trampa ner blommorna* (Strzelecka 2003, s. 249-250).

Den rent perfektiva *upp* som saknar den spatiala vertikala betydelsen har i sin tur till uppgift att tydliggöra situationens gräns eller tillföra en sådan. Av denna anledning har verb med *upp* en tydligare **resultativ** betydelse än partikellösa verb som *att klistra* vs. *att klistra upp, att ringa* vs. *att ringa upp* (Strzelecka 2003, s. 246). Detta bevisas också om en **duration** tilläggs:

³⁸ Denna betydelse motsvarar adverbet *igen* i betydelsen *stängt* snarare än *ned* (Platzack, s. 141).

³⁹ OBS: Verbfrasen i meningen *direktören går upp till vaktmästaren* kan endast tolkas så att han rör sig uppåt (Strzelecka 2001, s. 263).

att ringa/att skölja hela dagen betecknar en oavgränsad process medan *att ringa upp/att skölja upp hela dagen** saknar denna egenskap (Strzelecka 2003, s. 247). Verb med partikeln *upp* tycks också beteckna situationer med kortare tidsavsnitt än motsvarande partikellösa verb som i *att diska upp*, *att skölja upp* och *att tvätta upp*. Många perfektiva partikelverb med *upp* har även en tydlig **momentan** bibetydelse som i *att hämta upp*, *att ringa upp*, *att stanna upp*. Även klart riktning-motiverade verb brukar tolkas momentant som *att flamma upp*, *att rycka upp* (Strzelecka 2003, s. 246). Med andra ord är partikellösa verb neutrala med hänsyn till gränsbetydelse till skillnad mot partikelverb (Strzelecka 2003, s. 247).

Partiklarna *ut* och *in*

Partiklarna *ut* och *in* förhåller sig på liknande sätt som *upp* och *ner*: *ut* förekommer i fler kontexter och har dessutom i vissa fall rent perfektiv betydelse men i övrigt är partiklarna i stor utsträckning varandras motsatser (Strzelecka 2003, s. 208). Till skillnad mot *upp/ner* som beskriver den vertikala spatiala rörelsen, refererar *ut/in* till en horisontell spatial rörelse, närmare bestämt en riktning mot centrum (*in*) eller mot periferin (*ut*) som i *att flytta ut på landet*, *att ro in på sjön*. Den andra vanliga spatiala betydelsen är en rörelse in i eller ut ur ett slags behållare (eller ett mera avgränsat område, ofta med tak) som i *att gå in i huset från gården*, *att gå in på gården från gatan*, *att gå ut på gården från huset*, *att gå ut på gatan från gården* (Strzelecka 2003, s. 206). Den abstrakta betydelsen förklaras framför allt utifrån behållarmetaforen där behållaren utgörs av institutioner, människan osv. som i *att lämna in ansökan*, *att träda ut ur kyrkan*, *att somna in* (Strzelecka 2003, s. 207). Valet av *ut/in* kan också precis som *upp/ner* utgöras utifrån en kvantitetsteori där *ut* betyder mer och *in* betyder mindre som i *att sy in jackan*, *att bygga ut banan* (Strzelecka 2003, s. 206).

Partikeln *ut* har också som tidigare nämnt en **rent perfektiv** funktion och markerar i så fall att situationen nått sitt slut som i *källan sinar ut*. *Ut* skiljer sig dock från partikeln *upp* i många avseenden. Först och främst uttrycker *ut* en långsam utsträckt i tiden process till skillnad från den momentana *upp* så som i *att brinna ut*, *att klara ut* vs. *att brinna upp*, *att klara upp*. (Strzelecka 2003, s. 203).

Samtidigt brukar *upp* tillföra det konkreta innehållets fysiska försvinnande:

174. *Skatorna åt upp äpplen.*

medan *ut* oftare förknippas med det abstrakta innehållets slut:

175. *Hon läste ut boken.*

176. *Bilen står och drar ut batteriet.* (Strzelecka 2003, s. 204)

Dessutom innebär partikeln *ut* ofta en uppnådd gräns för sin användbarhet eller sina fysiska och mentala krafter snarare än bara försvinnande som i *att dansa ut sina skor, att slita ut sig, att trötta ut någon, att dö ut*. I dessa fall har partikeln oftast negativa konnotationer⁴⁰.

Av ovan nämnda anledningar kan partikelverb med *ut* till skillnad mot *upp* kombineras med varaktighetsadverbial som i *att vänta ut någon en längre tid* och uttrycka således en oavgränsad situation (Strzelecka 2003, s. 204). Slutligen är *ut* inte lika produktivt som *upp* och dess perfekтива betydelse kan ofta avledas ur partikelns spatiala (konkreta eller abstrakta) betydelse som fallet inte alltid är med *upp* (Strzelecka 2003, s. 205).

Partiklarna *i* och *ur*

Partiklarna *i* och *ur* står i liknande relation till varandra som *upp/ner* och *ut/i*. De är varandras motsatser med det undantag att partikeln *i* dock kan ha en oavgränsad läsning i de fall den inte betecknar en rörelse som *tvätten ligger i, förkylningen sitter i* (Strzelecka 2008, s. 145). I övrigt uttrycker båda partiklarna avgränsade situationer om än med en något mer specifik betydelse än partikellösa verb.

Den spatiala betydelse som brukar tillskrivas partiklarna *i* och *ur* förklaras utifrån en metafor för en avgränsad behållare som är i tät kontakt med antingen objektet eller subjektet. Partikeln *i* betecknar en riktning mot behållarens inre medan partikeln *ur* betecknar en rörelse mot utsidan som i *att lägga i brödet i frysen, att kliva i bilen, att ta ur tvätten ur tvättmaskinen, att glida ur handen* (Strzelecka 2008, s. 148). Med tanke på den täta kontakten förekommer partiklarna i ett påfallande stort antal semantiska situationer som har med matlagning att göra som i *att blanda i ägg och mjöl, att hälla i äggsmeten, att ha i russin, att gröpa ur en pumpa, att ta ur fruktköttet* (Strzelecka 2008, s. 149). Ifall situationen utgörs av en horisontell rörelse kan

---

⁴⁰ Partikelverb med *ut* som har positiva konnotationer är däremot bara få: *andas ut, pusta ut, läka ut, sova ut* och *vila ut* (Strzelecka 2003, s. 204).

partiklarna *ur/i* ersätts av *ut/in*⁴¹ som i *att kliva i/in i bilen, att krypa i/in i sovsäcken, att krypa ur/ut ur sovsäcken, att kliva ur/ut ur bilen* (Strzelecka 2008, s. 150).

Några andra vanliga betydelser för partikelverb med *i* är intagande av mat och inläring medan för partikelverb med *ur* är det talproduktion. Partikelverb med *i/ur* som betecknar intagande av mat och talproduktion är som regel reflexiva verb som *att klämma i sig, att smälla i sig godsaker, att spruta ur sig svordomar, att slänga ur sig anklagelser*, för övrigt är det icke-reflexiva verb som *att proppa i elever en massa kunskaper, att pränta i någon fina seder, att krama ur honom all information, att pressa ur honom ett ljud som lät groteskt* (Strzelecka 2008, s. 150).

---

⁴¹ *Ner* kan ersätta *i* vid lodrät rörelse som *hoppa i/ner i vattnet/skorna, komma i/ner i byxorna* (Strzelecka 2008, s. 150).

Övriga partiklar med perfektiva betydelser

I tabellen nedanför listas ut övriga partiklar som brukar få perfektiv betydelse i svenska:

partikel	betydelse	exempel
av ⁴²	att göra mindre, att bryta, att avskilja; betydelse av fullbordande eller slutförande	177. <i>Hon klippte av alla förbindelser med sin exmake.</i> (SO 2009) 178. <i>Käppen gick av.</i> (SO 2009) <i>att stänga av radion, att klara av situationen</i> (SO 2009)
bort	att få något försvinna	<i>att prata bort en stund, att skratta bort sina problem, att kyssa bort en tår, att bygga bort bostadsbristen</i> (Bodegård, s. 46)
ihjäl	att döda, både konkret och abstrakt	<i>att dansa ihjäl sig, att slå ihjäl, att arbeta ihjäl sig, att skratta ihjäl sig, att köra ihjäl sig</i> (Bodegård, s. 46)
ihop	att samla	179. <i>De skramlade ihop till en present.</i> (Bodegård, s. 46)
sönder	att få något att bli trasig	<i>att gå sönder, att slå sönder spegeln, att köra sönder bilen</i> (Bodegård, s. 38)

⁴² Samt speciell betydelse i s.k. lexikala partikelverb som *bli av, göra av med, dra av*.

Partikelverb med imperfektiva betydelser

Inte alla partiklar medföljer dock perfektiv läsning. Följande partiklar kan uppfattas som **irresultativa** aktionsartsmarkörer (Bodegård, s. 27-31) och därmed imperfektiva:

partikel	betydelse	exempel
på	att fortsätta	<i>180. Soldaterna marscherade på. (SAG IV, s. 330)</i>
om	att ändra eller upprepa	<i>att spela om hela stycket från början (SO 2009)</i>
i	intensiv och envis effekt	<i>181. Tandvärken sitter i. 182. Värmen håller i sig. 183. Du måste ta i. (Bodegård, s. 32)</i>
vidare	att fortsätta	<i>184. Kör vidare, vi har inte tid att ta en paus. (SO 2009)</i>
kvar	att stanna, behålla	<i>185. Han stod kvar i samma ställning i flera minuter. (SO 2009)</i>

Sammanfattning

Det framgår tydligt att de flesta partiklarna tillför inte enbart perfektiv och avgränsad läsning utan också en mycket mer specifik betydelse. Detta tycks vara mer användbart vid t.ex. översättning av slaviska perfektiver än tillägg av adverbial, objekt osv., vilket inte alltid är möjligt. Verbets och partikelns semantik avgör vilka verb som kombineras med vilka partiklar men kombinerbarheten är stor vilket möjliggör framställning av något slags partikelparadigm för varje svenskt verb. Det finns också lexikaliserade partikelverb som t.ex. *göra av med*, *skjuta upp*, *se till* osv. men dessa är mindre relevanta för denna studies ramar då det rör sig om fasta uttryck.

3. Översättning av slavisk perfektiv aspekt till svenska

Denna del redogör för forskningsresultaten av egen corpus-driven undersökning av översättningsmöjligheterna för ukrainska och tjeckiska perfektiva verbformer till svenska, med särskild hänsyn till användning av svenska verbpartiklar. Studien ägnas enbart åt översättning av rena perfektiver, alltså inte av aktionsarter, detta av två orsaker. Den första orsaken är att vissa slaviska aktionsarter i hög grad motsvarar svenska aktionsarter och deras översättning vållar inte några större svårigheter som t.ex. iterativa verb *přemalovat* - att måla om, *nepenucamu* - att skriva om. Den andra orsaken är att aktionsarter ofta har avsevärt förskjutna betydelser och därför översätts de med verb som inte ens är besläktade med verben i fråga som t.ex. *myslet* - *vymyslet*: att tänka - att hitta på; *pobumu* - *zapobumu*: att göra - att tjäna. Därtill är det endast perfektiver i infinitivform och preteritumform som undersöks. Detta är för att utforska om preteritumformens temporala förankring i dåtiden på något sätt bidrar till en tydligare betydelse av fullbordan till skillnad från infinitivformen som ej är temporal.

Syftet med denna studie är alltså att granska i vilken utsträckning svenska partikelverb används för att översätta rena perfektiver från ukrainska (12 verb) och tjeckiska (15 verb) som likaså skulle kunna översättas med motsvarande svenska partikellösa verb. Jag har valt ut verb som bildas med hjälp av de oftast förekommande rent perfektiva prefixen i ukrainska och tjeckiska. Alla sökningsresultat, förutom i analysen nedan, presenteras också i en frekvenstabell som utgörs av tabellerna i bilagan. Tabell 1 består av sökresultaten från 4 korpusar (skönlitteratur, Europeiska Unionens regelverk, Bibelöversättningar, nyhetsportalen PressEuro). Tabell 2 redogör för belägg från korpusen med undertexter. Av de undersökta verben är det 18 verb¹ som har ett svenskt verb som är det mest framträdande vid översättning och i dessa fall anges i tabellen det totala antal träffar för just detta verb samt ett antal träffar med olika partiklar. Det är 6² verb som har flera framträdande översättningsmöjligheter, då anges ett totalt antal träffar för var och en av dessa möjligheter samt ett antal träffar med olika partiklar. I fall av de

---

¹ *Napsat, namazat, napít, udělat, umýt, udržet, zvolit, zaplatit, zavolat, napisati, navčiti, naľakati, vinitu, pročitati, zbuduvati, zlamati, noičti, podíliti.*

² *Nalít, potlačít, postavít, zrušít, vzbudít, vzplanout.*

resterande 3 verben³ framträder inte ett och samma dominanta översättningsförslag utan det är ett flertal olika verb som utgör översättningsmöjligheter i sökresultaten. Däremot är partiklar ytterst påfallande vid översättning av dessa 3 verb och av denna anledning anges det totala antalet träffar med partikelverb snarare än ett antal träffar för vart och ett av dessa verb.

I tabellerna redogörs också för i vilken grad perfektiva former översätts med preteritum och infinitivformer (infinitiv och supinum). Det tydliggörs inte om det rör sig om presens perfekt eller pluskvamperfekt då det tydligt framkommer i den teoretiska delen att presens perfekt och pluskvamperfekt inte uttrycker aspekt. Supinumformen har inkluderats med syfte att uppnå det högsta möjliga antalet resultat.

Nedan framförs en analys av forskningsresultaten.

3.1. Tjeckiska perfektiva prefix

Det har nämnts i *Bildning av aspekt i tjeckiska* (kap. 2.3.1.) att prefix som medför rent aspektuella skillnader i tjeckiska är *na-*, *u-*, *po-*, *vz-/z-*, *za-* (och i vissa grad *o-* och *pro-*). Därför är det just dessa prefix som har tagits upp i undersökningen. Flera exempel har valts ut för de mest förekommande prefixen och sökts genom *Český Národní Korpus* för översättningarna i fråga. För varje granskat prefix blir några representativa exempel framförda nedan för att visa fram relevansen av forskningsresultaten.

Prefixet *na-*:

1. *Napsat*

Napsat i grundform gav 367 resultat med översättning *skriva*, av dem 323 i infinitivformen *skriva*, 6 i preteritumformen *skrev* och 12 i supinumformen *skrivit*.

5 har förekommit med partikel *ut*.

1. Chtěla jste *napsat* recept. - Du skulle *skriva ut* ett recept. (3 resultat med samma kontext)
2. Ne, tohle nesmím *napsat*, ale ta otázka se dnes nedá odsunout, naopak. - Nej, jag får inte *skriva ut* det, men i dag kan frågan inte skjutas åt sidan, tvärtom.

---

³ *Запакувати, зв'язати, подолати.*

3. “Nemůžu vám jen tak beze všeho *napsat* šek,” prohlásil najednou. - “Jag kan inte *skriva ut* pengar till dig hur som helst”, sa han plötsligt.

4 med partikel *ner*:

4. Můžu to poselství *napsat*, navrhl Olof Helmersson. - Jag kan *skriva ner* det, sade Olof Helmersson.
5. “Nechcete to radši *napsat*?” navrhl Harry. - “Kanske du kunde *skriva ner* det?”, föreslog Harry.
6. Písmena odhalovala skutečnost, již Galip znal léta, ale snažil se na ni zapomenout, kterou si pamatoval, ač měl za to, že si ji nepamatuje, již se naučil, avšak nevěděl o ní, mysterium, které si později, když ho chtěl *napsat na papír*, dokázal vybavit zcela jinými slovy. - Bokstäverna exponerade en sanning för Galip som han varit medveten om under många år, men som han också försökt glömma; som han mindes, men inte trodde sig minnas; som han nog hade lärt sig, men inte visste om; en hemlighet som han skulle minnas med fullkomligt andra ord när han senare ville *skriva ner* den.

Kommentar: *na papír* bidrar till spatial betydelse av partikeln *ner*.

7. Jeden španělsky hovořící poručík dostal za úkol zjistit, jak moc se Švéd vyzná ve své profesi, a Alan před ním musel *napsat* svoje vzorečky. - En spansktalande löjtnant fick i uppdrag att reda ut hur yrkesskicklig svensken egentligen var, och Allan fick inför löjtnanten *skriva ner* sina formler.

1 med partikel *på*:

8. Asi právě kvůli tomu se o ní rozhodla *napsat* knihu. - Det var kanske därför som hon valt att börja *skriva på* boken om henne.

Kommentar: det är ett intressant fall då partikeln *på* brukar ha imperfektiv betydelse.

Napsat i dåtid gav 736 resultat med *skrev* och 486 med *skrivit*. Av dem 10 resultat med partikel *ut*:

9. Nakreslil a *napsal* všechno, co věděl, na velký list modráku. - Han ritade och *skrev ut* allting som han visste på det stora blåkopiepapperet.

10. Harry sáhl bolavou rukou po obálce, která mu připadala snad tisící, a *napsal* na ni adresu Veroniky Smethleyové. - Han *skrev ut* Veronica Smethleys adress med värkande hand - det kändes som om det var minst det tusende kuvertet.
11. Děda tudíž *napsal* Joyce obrovský šek a bylo to. - Så farfar *skrev ut* en stor check åt Joyce och så stack vi. (2 resultat med samma kontext)
12. Francisco prominul a *napsal* dopis, který Alanovi zaručoval generalissimovu neomezenou ochranu. - Det gjorde Fransisco och *skrev ut* ett brev där han gav Allan generalissimus oreserverade skydd.
13. Annika se vrátila ke svému stolu, *napsala* článek o tom, jaké nové stopy má policie, a sbalila si tašku - chystala se, že opět zajede na místo činu. - Annika gick tillbaka till sin plats, *skrev ut* polisens nya spår och packade ihop bagen för att åka ner till mordplatsen igen.

Kommentar: i dåtiden används partikeln *ut* i fler kontexter än i grundformen.

13 resultat med partikel *upp*:

14. Potom se posadil k psacímu stolu a *napsal* na kousek papíru čísla písní, které se budou zpívat. - Sedan slog han sig ned vid skrivbordet och *skrev upp* psalmerna på en lapp.
- Kommentar:** objektet används i bestämd form vilket medför perfektiv läsning.
15. Gudrun vymačkala číslo, které si *napsala* na účtenku. - Gudrun knappade in numret som hon *skrivit upp* på ett kvitto.
16. Měl pečlivě promyšleny dvě otázky, které si dokonce pro jistotu *napsal* do notesu. - Han hade noggrant formulerat två frågor, som han för säkerhets skull hade *skrivit upp* i sin anteckningsbok.
17. Liide mi *napsala* adresu a dala spoustu instrukcí. - Hon *skrev upp* adressen till arbetarbostaden och gav mig en massa instruktioner.
- Kommentar:** objektet används i bestämd form vilket medför perfektiv läsning.
18. Birgitta si *napsala* jeho jméno a telefonní číslo do restaurace v Söderhamnu a rozloučila se. - Birgitta Roslin *skrev upp* namnet och telefonnumret till restaurangen i Söderhamn och avslutade samtalet.
- Kommentar:** objektet används i bestämd form vilket medför perfektiv läsning.

18 resultat med partikel *ner*:

19. Jinak bych to *napsal*. - Jo visst, jag hade tänkt *skriva ner* det också.
20. Vzal kus papíru a *napsal* na něj číslo mobilu a adresu na Skånegatan. - Han tog upp en papperslapp och *skrev ner* ett nummer till en mobiltelefon och så adressen på Skånegatan.
21. Sděl nám, jak jsi všechna tato slova *napsal*. - Tala nu om för oss : hur kom det sig att du *skrev ner* allt detta?
22. Poté, co desetkrát *napsal*, jaký Bůh je, musí se to naučit nazpaměť. - Efter att *ha skrivit ner* tio gånger vad Gud är ska han lära sig det utantill.
23. Nic o sobě nedal vědět, ani své jméno ne, jenom *napsal* svoje osobní číslo, které dokazovalo, že patří ke Spojencům. - Han hade inte avslöjat någonting, inte ens sitt namn, bara *skrivit ner* sitt identitetsnummer, som visade att han tillhörde de allierade.

Granskningen av korpusen med undertexter gav 29 resultat med partikelverb i infinitivform och 23 i preteritumform. Av dem 8 resultat till med *upp*, 6 resultat till med *ut*, 34 resultat med *ner* och 4 resultat med partikel *in*.

24. A mě *napsal* jako zranitelného antihrdinu. - Han *skrev in* mig som en skör antihjälte.
25. A když jsem *napsala* LÁSKA, objevil se. - Så fort jag *hade skrivit in* "LOVE" så fanns han där.

2. *Namazat*

Namazat i infinitiv gav 7 resultat med *smörja*, alla i infinitivform. I de flesta exemplen används objekt i bestämd form vilket medför perfektiv läsning.

Av dem 3 resultat med partikel *in*:

26. Elsa hned pozná, co to je, protože když navštěvovala babičku v nemocnici, musela si tím vždycky *namazat* ruce. - Elsa känner igen den, för hon fick *smörja in* händerna med sånt varje gång hon skulle besöka mormor i slutet.
27. Musí se mu přidat do ovsá bylina zvaná satyrion, dobře rozemnutá, a stehna *namazat* jelením sádlem. - Man skall bara blanda i havren ett gräs som heter satyrion, väl stött i

mortel, och sedan *smörja in låren* med hjorttalg.

Kommentar: objektet används i bestämd form vilket medför perfektiv läsning.

Granskningen av korpusen med undertexter gav 9 resultat, av dem 5 med *in*.

28. Naštěstí jsem měl dost sádla a mohl si *namazat* kůži, aby nepálila. - Lyckligtvis hade jag massor av baconfett att *smörja in* mig med ... - för att lindra lidandet.

29. Musel bys *namazat* stěny, aby se ta prasnice protáhla. - Då får vi *smörja in väggarna*.

Kommentar: objektet används i bestämd form vilket medför perfektiv läsning.

Namazat i dåtid gav 2 resultat med infinitiv, 2 med *smorde* och 2 med *smort*. 3 av dem används med partikeln *in*.

30. Opatrně se *namazala*, pousmála se a pak se dál mazala na břiše. - Hon smekte sig försiktigt, log lite, tog mer salva och fortsatte sedan med att *smörja in magen*.

Kommentar: objektet används i bestämd form vilket medför perfektiv läsning.

31. “Chceš, abych ti *namazal* záda, Tryskáči?”, zeptal se. - “Vill du att jag ska *smörja in ryggen* åt dig, Vildhjärnan?” frågade han.

Kommentar: objektet används i bestämd form vilket medför perfektiv läsning.

Granskningen av korpusen med undertexter gav 1 resultat, av dem 1 med *in*.

32. Promiň, *namazal* bys mi záda? - Vill du *smörja in* mig på ryggen?

3. *Nalít*

Nalít i infinitiv gav 24 resultat med verb *hälla*, alla i infinitivform, av dem 11 med partikel *upp*:

33. Ani *nalít* čaj jsem si nedokázala. - Jag klarade inte ens av att *hälla upp* te.

34. Rikissa odmítla medovinu, kterou jí chtěla služka *nalít*. - Rikissa viftade undan det sötade mjödet som en av pigorna ville *hälla upp* åt henne.

4 resultat med partikel *i*:

35. “Jo, to jsou mý porážky,” řekne Westlund, nechá Simona nalít, vida, třese se mu kapánek ruka, Simonovi. - “Jo, det är slaktningar man har”, säger Westlund, han låter Simon *hälla i*, han darrar lite på hand han Simon.

7 resultat med *fylla*, alla i infinitivform, av dem 3 med partikel *på*:

36. Nechal jsem si *nalít* ještě jednu sklenku toho neobyčejně silného a čpavého nápoje. - Jag lät dem *fylla på* ännu ett glas av denna ovanligt starka och beskt luktande dryck.

37. Namáhavě se zvedl a šel znovu *nalít* anglickému pacientovi do prázdné skleničky a přitukl lahvi k okraji sklenice v připitku. - Han reste sig mödosamt och gick till den engelske patienten för att *fylla på* hans tomma glas, och snuddade med kanten på sitt glas vid flaskan i en skål.

Granskningen av korpusen med undertexter gav inga resultat med partikelverb.

Nalít i dåtid gav 228 resultat med *hälla* och 35 resultat med *fylla* i preteritumformen *hällde*, *fyllde*, och 19 resultat med *hälla* och 4 resultat med *fylla* i supinumformen *hällt*, *fyllt*.

159 resultat med partikel *upp* för *hälla*:

38. Carl se posadil a *nalil* si kávu do šéfova hrnku. - Han satte sig mitt emot sin chef och *hällde upp* kaffe i koppen som Bjørn lämnat efter sig.

39. Erik zapálil svíčky a *nalil* všem pití. - Eric tände värmeljus och *hällde upp* att dricka åt alla.

3 resultat med partikel *ner* för *hälla*:

40. “A Kiruna pořád stojí?”, zeptal se Mats, lžičkou si *nalil* do kávy mléčnou pěnu a rozmíchal ji. - “Och hur är det med staden?”, sade han och *hällde ner* en mjölkskvätt i kaffet och rörde om med skeden, jag hörde att dom bestämt sig för att flytta den nu?

4 resultat med partikel *på* för *hälla*:

41. Napustila si vanu a *nalila* do ní spoustu pěny. - Hon tappade upp vatten i badkaret och *hällde på* rikligt med badskum.

19 resultat med partikel *i* för *hälla*:

42. Erik Jedvardsson do sebe *nalil* ještě víc piva a přestal si dávat pozor na jazyk. - Men allteftersom Erik Jedvardsson *hällde i* sig mer öl började hans tunga bli vass, till en början så att det knappt märktes.

Kommentar: 7 resultat till med samma kontext där *hälla i* förekommer med öl, vin, sprit och alkohol.

43. Veronika se s námahou zvedla a narovkala se v zádech, než vytáhla šálek a *nalila* si. - Med möda reste sig Vera och sträckte ut ryggen innan hon tog fram en stött gammal kopp och *hällde i* kaffet.

Kommentar: 5 resultat till där *hälla i* används med kaffe och te.

11 resultat med partikel *på* för *fylla*:

44. Mikael *nalil* víno do sklenek. - Han *fyllde på* vinglasen.

Kommentar: objektet används i bestämd form vilket medför perfektiv läsning.

45. Vzala kávovou konvici a *nalila* Beckovi další šálek. - Hon tog kaffekannen och *fyllde på* Martin Becks kopp.

Granskningen av korpusen med undertexter gav 9 resultat med *hälla* och 2 med *fylla*, av dem 1 med *på*.

46. Tak jsem *nalila* kolem mísy trochu kapaliny ze zapalovače, jenomže jsem to přehnala. - Så jag *fyllde på* lite mer av tändvätskan - omkring polyester kläderna, och jag missbedömde för soppan exploderade.

4. *Napít (se)*

Napít i infinitiv gav 102 resultat med *dricka*, 5 med *drack* och 3 med *druckit*. Av dem 3 med partikeln *ur*:

47. Kdo by se z ní opovážil *napít*? - Vem vågade *dricka ur* den?

Napít i dåtid gav 151 resultat med *drack*, 38 med *dricka* och 30 med *druckit*. Av dem 20 med *ur*:

48. Berit se *napila* a zamyslela se. - Berit *drack ur* mineralvattnet och tänkte efter.

49. "Oni ho stejně chytí," řekl Munster a *napil se*. - "Dom tar honom nog ändå", sa Munster och *drack ur* sitt glas.

Kommentar: *dricka ur* betyder "att dricka så att inget återstår i ett glas och dylikt" men i ovan nämnda exempel, med tanke på de tjeckiska exemplen, tycks betydelsen vara "att dricka litegrann".

Granskningen av korpusen med undertexter gav 2 resultat med *ur*, 1 för *napít* och 1 för *napil*, samt 1 resultat med partikel *upp*

50. Dal jí mléko a ona se ho *napila*. - Sa han gav henne mjölken, och hon *drack upp* den.

Kommentar: *dricka upp* betyder "att dricka allt av viss mängd dryck", vilket inte riktigt motsvarar den tjeckiska betydelsen "att dricka litegrann".

Prefixet *u-*:

5. *Udělat*

Udělat gav 3353 resultat med *göra/göras*, 65 med *gjorde*, 225 med *gjort/gjorts*. Av dem 8 förekommer med partikel *om*. Här framstår det tydligt att betydelserna är "att göra igen" (iterativ aktionsart) som i ex. 51 och 52 eller "att göra till något annat" som i ex. 53:

51. Byli jsme velmi kritičtí k vojenským intervencím v Iráku a Afghánistánu a nyní nesmíme *udělat* stejnou chybu. - Vi var mycket kritiska mot den militära insatsen i Irak och Afghanistan och får inte *göra om* samma misstag nu.

52. Při takovém obratu do protisměru musel přelézt z pravé strany volantu až na levou, seskočit na sedadlo a *udělat* tenhle manévr znovu. - En U-sväng av den sorten krävde att han slingrade sig hela vägen från rattens högra till dess vänstra sida, hoppade ner på sätet och *gjorde om manövern* på nytt.

Kommentar: objektet är i bestämd form vilket bidrar till perfektiv läsning.

53. Stejně jsem z té díry chtěla *udělat* pokoj pro hosty. - Jag tänkte ändå *göra om* det där nästet till ett gästrum.

5 resultat med partikel *av*:

54. To však neřešilo problém, co má *udělat* s bytem. - Men det löste inte problemet med vad hon skulle *göra av lägenheten*.

Kommentar: objektet är i bestämd form vilket bidrar till perfektiv läsning.

55. Co chceš *udělat* s těmi dalšími miliony lidí, kteří hrozí povstáním proti stávajícím pořádkům? - Var ska du *göra av* alla dom andra miljoner som hotar med att *göra* uppror mot den nuvarande ordningen?

Udělat i dåtid gav 1336 resultat med *gjerne/gjordes* och 1354 resultat med *gjort/gjorts*. Av dem 15 med partikel *av*:

56. Cos s tím *udělal*? - Var har du *gjort av* det?

57. Asi to, co jsme s Kerstin *udělali* z našich životů. - Det är väl det som Kerstin och jag har *gjort av* våra liv.

10 resultat med partikel *om*:

58. Možná by Tom mohl sehnat dostatek dřeva, aby z verandy *udělal* opravdovou místnost. - Kanske kunde Tom skaka fram tillräckligt med virke för att *göra om* den till ett riktigt rum.

59. Dům byl prostorný a vlahý, pokud to listopad dovoval, a majitelé z něj pro něho *udělali* jakousi rodinnou nemocnici. - Huset var stort och luftigt, så långt novemberhettan medgav det, och dess ägare *gjorde om* det till ett litet sjukhus för honom.

Kommentar: i båda exemplen betyder *göra om* "att göra till något annat".

Granskningen av korpusen med undertexter gav 6 resultat till med *av*, 39 resultat till med *om* och också 5 resultat med partikel *upp*, men bara i dåtiden.

60. Myslel jsem, že to ty jsi *udělal* ten velký oheň. - Skulle inte du *göra upp* eld?

61. A potom *udělal* sem si seznam, přemýšlel sem o tom, rád bych si koupil pár klobouků a motorku a nějaké parfémy pro Adrianu, ráda pěkně voní. - Jag *gjorde upp* en lista på väg hit. Jag funderade lite på det. Jag skulle skaffa ett par hattar och en motorcykel och ett par liter parfym för Adrian - hon gillar att lukta gott.

6. *Umýt (se, si)*

Umýt i infinitiv gav 83 resultat med *tvätta*, av dem 75 med *tvätta*, 6 med *tvättade*, och 1 med *tvättat*. Av dem 4 resultat med partikel *av*:

62. A aby se mohli *umýt* a převléknout, chtějí - li. - Låt dem *tvätta av* sig och byta kläder om de önskar.
63. Odložila paletu a odešla se do koupelny *umýt*. - Hon lägger ifrån sig paletten och går till badrummet för att *tvätta av* sig lite.

1 resultat med partikel *bort*:

64. Koukejte si to okamžitě *umýt*. - *Tvätta bort* det där genast.

Granskningen av korpusen med undertexter gav 113 resultat, av dem 16 med *av* och 6 med *bort*.

65. Jdu ho *umýt*. - Jag *tvättar av* honom.
66. Běž se *umýt* a vrať se do postele. - Gå och *tvätta av* dig och kom och lägg dig igen.
67. Měla by sis *umýt* obličej. - Du kan *tvätta bort sminket* under tiden.

Kommentar: objektet i bestämd form bidrar till perfektiv läsning.

Umýt i dåtid gav 78 resultat med *tvättade* och 26 resultat med *tvättat*. Av dem 6 med partikel *av*:

68. Spláchla a *umyla si* ruce. - Hon snubblade in och drog igen badrumsdörren, andades ut, spolade och *tvättade av händerna*.

Kommentar: objektet i bestämd form bidrar till perfektiv läsning.

69. Nakrmila jsem psa, *umyla se* a vyrazila na cestu. - Så jag gav hunden mat, *tvättade av* mig och gav mig iväg.

Granskningen av korpusen med undertexter gav inga resultat med partikelverb.

7. *Udržet* (även reflexivt: *udržet si, udržet se*)

Udržet i infinitiv gav 412 resultat med infinitivformen *hålla*, 8 med preteritumformen *höll* och 4 med supinumformen *hållit*. Av dem 8 med partikel *nere* som verkar användas framför allt i den finansiella kontexten:

70. Po několika letech prosperity bychom nyní měli vidět, zda Evropská centrální banka dokáže *udržet* nízkou inflaci. - Efter några få års välstånd får vi nu se om Europeiska centralbanken kan klara att *hålla nere* inflationen.

71. Umožní-li to *udržet* často vysoké úrokové sazby a správní poplatky za mikroúvěry na nízké úrovni, umožní nám to dát hospodářství nový impulz. - Om det skulle hjälpa till att *hålla nere* de ofta höga räntorna och administrativa avgifterna för mikrokrediter, skulle vi få tillfälle att ge ny stimulans till ekonomin.

4 resultat med partikel *i*:

72. Týden nebudu s to *udržet* v ruce brko. - Jag kommer inte att kunna *hålla i* en gåspenna på en vecka.

73. Rozpovídal se sice, až byl zpocený, papíry na okně nemohl už dávno třesoucíma se rukama *udržet*. - Han talade sig visserligen varm och hans händer darrade så att han inte längre kunde *hålla i* papperen.

Kommentar: objektet i bestämd form bidrar till perfektiv läsning.

6 resultat med partikel *igång* som också verkar användas framför allt i den ekonomiska kontexten:

74. V současné době, v této krizi, cokoli, co vyšle pozitivní signál o dvou jednotkách velkých jako Korea a jako Evropská unie, že chceme *udržet* svět v pohybu a chceme, aby světový obchod zůstal otevřený, musí být dobré. - För närvarande, under den rådande krisen, bör allt som sänder en positiv signal om att två så stora enheter som Korea och EU vill *hålla igång* handeln och låta den förbli öppen ses som något positivt.

75. Odstraňování obchodních překážek pro výrobce za první pomůže podnikům dál pokračovat v činnosti, a za druhé pomůže pracovníkům *udržet si* pracovní místo. - Om vi avskaffar handelshinder för tillverkare kommer vi för det första att hjälpa företag att *hålla igång* verksamheten och för det andra att trygga sysselsättningen för deras anställda.

Kommentar: 4 resultat till med *verksamheten*.

20 resultat med partikel *fast*:

76. Takže si toho svého chtěla *udržet*. - Så hon tänkte *hålla fast* vid den här.

77. To nemůže ani jednou *udržet* myšlenku déle než pět vteřin? - Kan hon inte en enda gång *hålla fast* en tanke i mer än fem sekunder?

23 resultat med partikel *kvar*:

78. Příště zkus kouř chvíli *udržet* v plicích. - Försök *hålla kvar* röken nere i lungorna en liten stund nästa gång.

79. Snahou EU proto musí být *udržet* Ukrajinu v hledáčku Unie. - EU:s strävan måste därför vara att *hålla kvar* Ukraina på unionens radarskärm.

Udržet i dåtid gav 161 resultat med infinitivformen *hålla*, 23 resultat med preteritumformen *höll* och 12 resultat med supinumformen *hållit*. Av dem 2 med partikel *nere*:

80. Potřebují pomoc, aby *udržely* pojistné na nezvýšené úrovni. - De behöver hjälp med att *hålla nere* kostnaderna.

Kommentar: objektet i bestämd form medför perfektiv läsning.

1 resultat med partikel *igång*:

81. Přesto se zdá, že 2,7 miliard EUR, které několik členských států EU žádá, aby *udržely* své společnosti v provozu, bude využito jako obecná podpora, která má *udržet* evropské továrny, evropské činnosti, v chodu. - Ändå tycks det som om de 2,7 miljarder euro som begärts av ett antal av EU:s medlemsstater bara ska användas som ett slags allmänt stöd för att *hålla i gång* de europeiska fabrikerna och verksamheten i Europa.

Kommentar: objektet i bestämd form medför perfektiv läsning.

7 resultat med *kvar*:

82. Toužili, aby bahno ztuhlo a *udrželo* je. - De ville att leran skulle hårdna och *hålla kvar* dem.

7 resultat med *fast*:

83. Zápasil právě s hůlkou, aby ji *udržel*, neboť se mu smekala a prokluzovala mezi prsty. - Han måste nu kämpa på allvar för att *hålla fast* i trollstaven, som gled och halkade mellan hans fingrar.

Granskningen av korpusen med undertexter gav ytterligare 4 resultat med partikel *ut* (i betydelsen *udržet se*), 2 resultat med *i*, 8 med *kvar*, 9 med *fast*, 1 med *igång*, 1 resultat med *bort* och 7 resultat med partikel *ihop* (används framför allt i kontexten av mellanmännsliga relationer):

84. Možná jen musíme upravit choreografii, *udržet* trpaslíka stranou. - Vi kanske ska fixa till koreografín, *hålla bort* dvärgen

Kommentar: här refererar *bort* till *stranou* och har en mer konkret betydelse än enbart *udržet*.

85. Bohužel, nějak nejsem schopnej *udržet* si vztah. - Tyvärr så verkar jag inte kunna *hålla ihop* relationer.

Kommentar: formen "schopnej" tyder på att språket är vardagligt och informellt.

86. Nebudeš první ženská, která by *udržela* pohromadě pošahanou rodinu. - Du är inte den första som fått *hålla ihop* en vansinnig familj.

Kommentar: orden "ženská" och "pošahanou" uppfattas som vardagligt och informellt.

87. Ale nepila jsem, *udržela* jsem se... přežila jsem do čtvrtka, šla zpátky do práce, zpátky do normálu. - Men jag gjorde det inte. Jag *höll ut* och sen kom torsdagen.

88. Máme rozkaz se tu *udržet*. - Vi är beordrade att *hålla ut*.

Prefixet po-:

8. *Postavit* (även reflexivt: *postavit se*)

Postavit i infinitivform gav 133 resultat med *ställa*, 186 med *bygga* och 71 med *sätta* i olika böjningsformer (109 *ställa*, 164 *bygga*, 52 *sätta*; 11 *ställde*, 7 *byggde*, 11 *satte*; 4 *ställt*, 7 *byggt*, 2 *satt*). Av dem med partikel *upp*: 12 med *ställa*, 18 med *bygga* och 9 med *sätta*.

89. Budou mušet *postavit* nový můstek, aby všichni mohli přejít na druhou stranu - De måste *bygga upp* en ny spång för att få över alla.

90. Musí sem přijet stovky bagrů, odvézt všechny ruiny a *postavit* město znovu. - Det skulle krävas hundratals grävmaskiner för att få bort alla ruiner och *bygga upp* staden på nytt.

Kommentar: kontexten med *att bygga på nytt* tycks vara den mest förekommande.

91. Museli jsme *se postavit* do řady jako vojenský oddíl před bojem. - Vi fick *ställa upp* oss som om vi hade varit en avdelning soldater före en strid.

92. Parlament však považoval za důležité *se* za zemědělce *postavit*, což vedlo k vytvoření fondu pro mléčné produkty v objemu 300 milionů EUR. - Parlamentet ansåg emellertid att det var nödvändigt att *ställa upp* för de berörda jordbrukarna, vilket ledde till att en mejerifond på 300 miljoner euro upprättades som, trots att den inte är permanent, ändå utgör en ökning på 300 miljoner euro.

Kommentar: *ställa upp* förekommer ofta med *för någon* i betydelsen *zastat se*.

93. Museli je tedy po králově řádění vždycky zase *postavit*, a ani se nesnažili opravovat napáchané škody a uražené části přidělovat: to byly deformace, ke kterým docházelo, když král propadl zádumčivosti. - Man fick *ställa upp* dem efter Konungens härjningståg, utan att ens försöka reparera skador och avslagna delar: deformationer som uppstått när Konungen drabbats av melankoli.

94. To jest, nechce diskutovat o obsahu něčeho, ale spíše *postavit* lidi proti sobě navzájem. - När han här i kammaren påstår att vi har talat illa om det ungerska folket, så är det nationalpopulism, det är att vägra diskutera innehållet i någonting och i stället försöka *sätta upp* folk mot folk.

95. Na jaře už bylo možno *postavit* dalších deset tkalcovských stavů v jiném, poněkud větším skladu, který Paní domu nařídila vyspravit. - På våren kunde man *sätta upp* tio vävstolar till i ett något större magasin som Matmodern lät reparera.

1 resultat med *ut*:

96. Chtěl bys mi udělat službu a vzít tyhle peníze, koupit za ně modrou miskou a zítra ráno ji *postavit* s trochou kaše a mléka pod schody vedlejší chalupy? - Vill du göra mig den tjänsten att ta de här slantarna, köpa en blå skål för dem och *sätta ut* den i morgon med litet gröt och mjölk under trappan till Bollnässtugan?

Kommentar: betydelsen är *spatial*.

1 resultat med *ner*:

97. Společně vynesly polici na chodbu, ale musely ji *postavit na zem*, protože za nimi vyběhl Basker. - De bar ut bokhyllan men var tvungna att *ställa ner* den med en gång eftersom

hunden smet ut i trappuppgången.

Kommentar: betydelsen är spatial.

16 resultat med *på*:

98. “Mám *postavít* na kafe?”, zeptala se. - “Ska jag *sätta på* kaffet?”, sa hon.

Kommentar: alla exempel används med *kaffe, te, vatten* osv.

2 resultat med *in*:

99. Po nějaké hodině, když se měl Izák sám *postavít* k soustruhu a stroj dodal první příruby, věděl Onsala, že měl tentokrát štěstí. - När Isak efter någon timma fick *ställa in* svarven själv och maskinen levererade hans första flensar, visste Onsala att den här gången hade han haft tur.

100. Rhea nechala pro nájemníky *postavít* loňského roku ve sklepě saunu. - Rhea hade låtit *bygga in* en bastu, avsedd för hyresgästerna, i källarplanet ett år tidigare.

Postavit i dåtid gav 235 resultat med *bygga*, 245 med *sätta* och 834 med *ställa* (30 *bygga*, 32 *sätta*, 50 *ställa*; 91 *byggde*, 171 *satte*, 651 *ställde*; 99 *byggt*, 31 *ställt*, 115 *satt*). Av dem med partikel *upp*: 13 med *bygga*, 17 med *sätta* och 25 med *ställa*.

101. Za tímto účelem *postavili* na náměstí skleněný pavilon s dvojími dveřmi. - Man *hade* för ändamålet på torget *byggt upp* en glaspaviljong med två dörrar.

102. Abychom toho dosáhli, *postavili* jsme reformu na třech osách. - För att uppnå detta har reformen *byggts upp* runt tre olika axlar.

103. Přijel se svým nádobíčkem sem do téhle divočiny, *postavil* si malou palírnu a sotva dopálil prvních deset litrů, vypukl požár a palírnu mu zničil. - Så han hade dragit hit ut i ödemarken med sitt pick och pack och *satt upp* sin lilla fabrik.

104. “Všichni páni ho pijí,” řekla Pepina zkrátka, vylila zbytek, vypláchla sklenku a *postavila* ji na polici. - “Alla herrarna dricker den”, sade Pepi kort, slog ut resten, sköljde glaset och *satte upp* det på hyllan.

105. Jednoho dne je Brown všechny shromáždil a *postavil* do řad. - En dag samlade Brown ihop alla som arbetade vid det avsnitt som kallades Helvetesporten och *ställde upp* dem i rader.

106. *Sice se za tebe postavil, ale moc nadšený není.* - Han har visserligen *ställt upp* för dig, men han är inte glad.

Med partikeln *ut* gavs 2 resultat med verbet *bygga*, 4 med *sätta* och 4 med *ställa*:

107. *Proto je dobře, že v mnoha členských státech EU je to stát nebo místní úřady, které postavily elektrárny a rozvodné sítě elektřiny.* - Därför är det bra att det i många av EU:s medlemsstater är staten eller lokala myndigheter som har *byggt ut elverken och kraftledningsnäten*.

Kommentar: objektet i bestämd form medför perfektiv läsning.

108. *Oni šli, zapečetili kámen a postavili k hrobu stráž.* - De gav sig i väg och skyddade den genom att försegla stenen och *sätta ut* vakterna.

Kommentar: 3 resultat totalt med samma objekt.

109. *Proč ho, proboha, postavila Marianne na zem, ten má přece být v kuchyňské skříňce pod dřezem.* - Varför i all världen hade Marianne *ställt ut slaskhinken* på golvet, den skulle ju stå i skåpet under vasken?

Kommentar: objektet används i bestämd form vilket medför perfektiv läsning.

110. *P sedí na ručně vyrobené dřevěné stoličce, postavil si ji hned vedle dveří nočníchárny.* - P sitter på en hemgjord träpall som han har *ställt ut* alldeles utanför sovsalens dörr.

Kommentar: betydelsen är tydligt spatial.

Med partikel *ner* 24 resultat med *sätta* (8 resultat med *ned*) och 49 resultat med *ställa*. Alla resultat med *ner* är tydligt spatiala:

111. *Když ji postavil na zem, vysypala ze sebe.*- När han *satte ner* henne sa hon.
112. *Karla postavila obě děti, jež měla na klíně, na zem.* - Karla *sätter ner* sina två andra på golvet.
113. *Teta Petunie postavila čajník na stůl a hořela zvědavostí, kam její manžel zmizel.* - Moster Petunia *satte ner* tekannan på bordet medan hon nyfiket kikade efter vart morbror Vernon hade tagit vägen.

114. Mikael *postavil* šálek s kávou, popadl tašku s laptopem a vyrazil do redakce na Götské ulici. - Han *satte ned* kaffekoppen, lyfte sin datorväska och hastade iväg mot redaktionen på Götgatan.

115. Služky *postavily* brašny na zem a rychle se uklonily. - Pigorna *ställde ner* väskorna på golvet och neg hastigt.

116. Všechny nápoje pak *postavil* na stůl. - Han *ställde ner* alltsammans på bordet.

29 resultat med partikel *på* med *sätta*:

117. Veronika *postavila* na vaříč vodu na kávu. - Vera *satte på* kokkaffet på spisen.

Kommentar: objektet används i bestämd form vilket medför perfektiv läsning.

15 resultat med *in*: 3 med *sätta* och 12 med *ställa*.

118. Proto jí tam upravili lůžko z listí, *postavili* tam nádobu s mlékem a položili do klece několik oříšků. - Därför lade de dit en bädd av löv och *satte in* en skål mjölk och några nötter.

119. Stařík odemkl ohromné dvoj křídle dveře a *postavil* kufr dovnitř. - De gick genom en lång korridor, som svängde två gånger till vänster, den gamle mannen låste upp en enorm dubbeldörr och *ställde in* väskan.

Kommentar: betydelsen är tydligt spatial.

29 resultat med *fram*: 7 med *sätta* och 22 med *ställa*. Resultaten med *fram* är spatiala (framför någon eller på bordet):

120. Paní Bohmanová před něho bez řeči *postavila* šálek kávy a talířek s koláčem. - Fru Bohman kom och *satte fram* den vanliga kaffekoppen utan att fråga, det behövde hon inte.

Kommentar: objektet används i bestämd form vilket medför perfektiv läsning.

121. Bilbo před ně s žuchnutím *postavil* pivo a koláče. - Bilbo *satte fram* ölen och kakorna samtidigt som en ny ljudlig ringning hördes från dörrklockan, åtföljd av ännu en.

Kommentar: objektet används i bestämd form vilket medför perfektiv läsning.

122. “Našla jsem jeden fajn dům,” řekla matka a *postavila* na stůl další hrneček. - “Jag har hittat en villa”, sa modern och *ställde fram* en kopp till.

123. Beze slova se vyhne Georgeovi i obědu, který právě *postavil* na stůl. - Hon går rakt förbi middagen som George *ställt fram* på köksbordet utan att säga ett ord till honom.

Granskningen av korpusen med undertexter gav 19 resultat i infinitivform med *upp*: 10 med *bygga*, 6 med *sätta* och 3 med *ställa*. 2 resultat med *sätta ner* och 3 resultat med *sätta på*.

124. Žádám o povolení *postavít* na přelíčení stan. - Vi skulle vilja *sätta upp* ett tält för förhandlingarna.
125. Pomůžeš Rickymu zítra po škole *postavít* stromek, dobře? - Ni får *sätta upp* julgranen imorgon.

Kommentar: objektet används i bestämd form vilket medför perfektiv läsning.

I dåtid är det 10 resultat med *bygga upp* och 2 resultat med *sätta upp*.

126. Tak proč *postavili* tenhle památník? - Så varför *sätta upp* ett minnesmärke?
127. A já jsem tohle sídlo *postavil* z ničeho. - Jag har *byggt upp* *stället* av ingenting.
128. Když pak přijde čas na obnovu, dostane zapláceno, aby *postavil* to, co zbořil. - När det är dags att återuppbygga, så får han betalt för att *bygga upp* det han förstörde.

Kommentar: *bygga upp* betyder även här "att bygga på nytt".

9. Potlačit

Potlačit i infinitiv gav 13 resultat med partikel *bort* med olika verb:

4 med *slå*, 3 med *tvinga*, 3 med *få*, 1 med *sudda*, 1 med *arbeta*, 1 med *glömma*.

129. Zoufalství dívku zasáhlo plnou silou, ale snažila se ho *potlačit*. - Tvivlet ansatte henne med full kraft, men hon tvingade sig själv att *slå bort* det.
130. A kromě toho si Gunvald Larsson uvědomoval, že má sklon k rozvláčnosti, který se mu průběhem let nepodařilo *potlačit*. - För övrigt var Gunvald Larsson medveten om att han hade en tendens till långrandighet som han inte helt lyckats *arbeta bort* under årens lopp.
131. Snažila se myšlenku *potlačit*, připadalo jí neetické, že na něco takového mohla jen pomyslet, přesto se jí ten nápad držel. - Erica *slog bort* tanken och kände sig som en dålig

människa för att ens ha tänkt den, men den var envis och vägrade släppa taget.

Kommentar: objektet används i bestämd form vilket medför perfektiv läsning.

12 resultat med *ner/ned*:

132. S rostoucí možností volby bude pro kubánský režim alespoň obtížnější *potlačit* svobodné vyjádření názoru. - Det ökade utbudet kommer dessutom inte minst att göra det svårare för den kubanska regimen att *slå ned yttrandefriheten*.

Kommentar: objektet används i bestämd form vilket medför perfektiv läsning.

133. Slibuju, že ti to povím, ale několik měsíců jsem se snažil své pocity *potlačit* a veškerý zájem jsem věnoval Wennerströmovi. - Jag lovar att berätta för dig, men jag har ägnat flera månader åt att *trycka ned känslorna* medan Wennerström absorberat mitt intresse.

Kommentar: objektet används i bestämd form vilket medför perfektiv läsning.

Potlačit i dåtid gav 13 resultat med *bort*: 5 med *slå*, 1 med *tränga*, 1 med *skjuta*, 1 med *mota*, 1 med *trycka*, 1 med *tvinga* och 1 med *få*.

134. Rychle ji (pochybnost) *potlačila*. - Hon *trängde bort* den snabbt.

135. Mellberg *potlačil* úsměv a ukázal na zastíněnou skálu. - Mellberg gjorde en kraftansträngning för att *mota bort leendet* från ansiktet och pekade in mot klyftans skuggiga innandöme.

Kommentar: objektet används i bestämd form vilket medför perfektiv läsning.

8 resultat med partikeln *ner/ned*:

136. Tvrdě a účinně *potlačili* povstání a jeho vojáci byli opilí vítězstvím. - De hade *slagit ner upproret*, hårt och effektivt, och hans soldater hade varit segerrusiga.

Kommentar: objektet används i bestämd form vilket medför perfektiv läsning.

Granskningen av korpusen med undertexter gav bara 1 resultat med *sålla bort* i preteritum och 2 med *slå ned* i infinitiv.

Prefixet vz-/z-:

10. Zrušit

Zrušit i infinitiv gav 1559 resultat med olika verb (se tabell 1 i bilagan för mer detaljerade uppgifter), både prefigerade och partikelverb. Bland partikelverb har vi 15 resultat med *upp* (*säga upp, slå upp, riva upp, lösa upp*):

137. Do úřadu nastoupil nový ředitel a rozhodl se *zrušit* pojištění všem takovým, jako jsem já. - Myndigheten hade fått en ny chef och han hade beslutat *säga upp försäkringen* för alla sådana som jag.

Kommentar: 9 resultat totalt med *säga upp*, förekommer mest med *avtal*. Objektet används i bestämd form vilket medför perfektiv läsning.

138. Ovšem zasnubní hostina je důležitý symbolický obřad, zasnuby v podstatě už nelze *zrušit*. - Men en förlovningsfest är en viktig symbolhandling, och en förlovningsfest är närmast omöjlig att *slå upp*. (2 resultat till med *slå upp*)

Det prefigerade verbet *upphäva* gav 614 resultat.

6 resultat med *ner* och 10 resultat med *ned*:

139. Jedná se o jedinečnou příležitost smazat stávající rozdíly a *zrušit* dosavadní bariéry. - Det skapar ett unikt tillfälle att överbrygga existerande klyftor och *riva ned de barriärer som finns*. (2 resultat med *riva ned*)

Kommentar: objektet används i bestämd form vilket medför perfektiv läsning.

140. Internetová stránka s názvem Zastavte European City Guide, která vede kampaň proti podvodům City Guide, se stala rovněž terčem výhrůžek a příslušný internetový provozovatel musel tyto stránky *zrušit*. - Webbplatsen "Stop the European City Guide", som driver en kampanj mot City Guides bedrägerier, hotades också med rättsliga åtgärder och deras internetleverantör tvingades *stänga ned webbplatsen*, även om de lyckligtvis nu är igång igen. (2 resultat totalt med *stänga ned*)

Kommentar: objektet används i bestämd form vilket medför perfektiv läsning.

141. Bylo by lepší firmu prostě *zrušit*. - Det hade varit bättre att bara *lägga ner*.

Kommentar: 9 resultat totalt med *lägga ner/ned*, förekommer med *kontor, anläggning, företag*.

42 resultat med partikel *in*:

142. Máme zrušit zkoušku, máme zrušit večerní představení? - Skulle vi *ställa in repetitionen*, skulle vi *ställa in* kvällens föreställning?

Kommentar: *ställa in* används mest med *konsert, möte, resan*, totalt 14 resultat. Objektet används i bestämd form vilket medför perfektiv läsning.

143. Můžete pustit dopravu a zrušit zátarasy. - Ni kan släppa fram trafiken nu och *dra in spärrarna*.

Kommentar: objektet används i bestämd form vilket medför perfektiv läsning.

144. ... že by členské státy měly být oprávněny krátit nebo dokonce zrušit výhody plynoucí z režimů podpor, pokud se tyto ekologické požadavky neplní. - Medlemsstaterna bör ges rätt att göra avdrag från eller till och med *dra in* stöd från stödsystem om miljökraven inte iakttas.

Kommentar: *dra in* används i mer formella kontexter, totalt 28 resultat.

30 resultat med partikel *bort*, används med *ta*:

145. V této příloze je třeba zrušit odkazy na Českou republiku a Maďarsko. - Hänvisningarna i den bilagan till Tjeckien och Ungern bör *tas bort*.

146. Vynětí půdy z produkce se musí zrušit. - Bestämmelsen om mark i träda måste *tas bort*.

Kommentar: *ta bort* används mest om avtal. Subjektet i bestämd form medför perfektiv betydelse.

2 resultat med partikel *av*:

147. Musíme zrušit dluh Haiti a splatit náš dluh vůči této zemi. - Vi måste *skriva av* Haitis skuld och betala vår skuld till landet.

Kommentar: *av* används i förbindelse med skulder. Men däremot finns ett betydande antal träffar med avledda verb med prefixet *av-*: *avskaffa, avveckla, avsluta, avbeställa, avlysa, avskriva, avregistrera, avsäga*. Det mest förekommande är verbet *avskaffa* med 221 resultat.

Zrušit i dåtid gav 504 resultat med flera olika verb (se tabell 1 i bilagan för mer detaljerade uppgifter), av dem 10 resultat med partikel *upp*:

148. Řekni, že ho možná *zrušili* už před pěti lety. - Säg att det mycket väl kan *ha sagts upp* för fem år sedan.

Kommentar: *säga upp* förekommer med telefonnummer, 2 resultat totalt.

149. Dne 31. května 1999 informovaly KLM Komisi, že operaci *zrušily*. - Den 31 maj 1999 underrättade KLM kommissionen om att det hade *gett upp* genomförandet av transaktionen.

Kommentar: objektet används i bestämd form vilket medför perfektiv läsning.

150. Kdyby tušila, že jsem *zrušil* nejen tu cestu, ale i celý svůj život, že jsem všechno opustil. - Om hon visste att jag inte bara *gett upp* den här resan, utan hela mitt liv, att jag lämnat allt bakom mig.

Kommentar: objektet används i bestämd form vilket medför perfektiv läsning.

151. Podporuji požadavek přednesený ve zprávě a adresovaný Komisi, aby *zrušila* jednání se společenstvím Mercosur do doby schválení nového mandátu zohledňujícího zájmy všech členských států. - Jag instämmer i betänkandets uppmaning till kommissionen att *skjuta upp* förhandlingarna med Mercosur tills ett nytt mandat har utarbetats som beaktar alla medlemsstaternas intressen.

Kommentar: 3 resultat totalt med *skjuta upp*, används i juridisk kontext, men betydelsen är förskjuten då *skjuta upp* betyder “att förlägga till senare tidpunkt”. Objektet används i bestämd form vilket medför perfektiv läsning.

152. Zveřejnění výsledků nicméně rovněž jasně ukázalo těžký dopad minulosti, který zcela *zrušil* čistý výsledek mimořádných půjček 1,9 miliardy eur jejich převedením do ztráty 8,3 miliardy eur. - Men det framgick också att bolagets tidigare handlande fått allvarliga följder som helt *åt upp* nettoresultatet före de särskilda avsättningarna på 1,9 miljarder euro, varför bolaget uppvisade en förlust på 8,3 miljarder euro.

Kommentar: objektet används i bestämd form vilket medför perfektiv läsning.

8 resultat med *ner*:

153. Vytahoval historky, jak posledně, když ho zabásli, pověřil advokáta, aby mu *zrušil* účet na Facebooku. - Drog storys om hur han bett sin advokat *släcka ner* hans FB - konto senast han häktats.

154. Za politováníhodné považuji i to, že jsme *zrušili* takové množství malých přístavů. - Jag anser också att det är beklagligt att vi har *lagt ner* så många små hamnar. (7 resultat totalt med *lägga ner*)

6 resultat med *ned*:

155. Pomocí lisabonské strategie jsme *zrušili* sociální stát. - Genom Lissabonstrategin har vi *monterat ned* välfärdsstaten.

Kommentar: objektet används i bestämd form vilket medför perfektiv läsning.

2 resultat med *stänga ned* och 2 resultat med *skära ned*:

156. Provedli jsme racionalizaci a od osmdesátých let jsme *zrušili* skoro sto osmdesát postů. - Vi har rationaliserat och *skurit ned* över 180 tjänster sedan 1980.

157. Pane předsedající, minulý měsíc regionální valencijská vláda *zrušila* katalánský veřejný televizní kanál (TV3) ve Valencii. - Herr talman! Förra månaden *stängdes* den katalanska statliga tv-kanalen TV3 i Valencia *ned* av den regionala regeringen.

10 resultat med *ta bort*:

158. Skutečností je, že Komise loni tyto předpisy *zrušila*. - Kommissionen *tog* faktiskt *bort* de reglerna förra året.

Kommentar: objektet används i bestämd form vilket medför perfektiv läsning.

11 resultat med *in*:

159. Lars Ohlson naše badmintonové zápasy před několika týdny *zrušil*. - Lasse Ohlson hade *ställt in* våra badmintonmatcher ett antal veckor. (9 resultat totalt).

160. Posledně jmenovaný ovšem pozastavil prodloužení Facility pro snížení chudoby a pro růst (FRPC) a Komise *zrušila* svůj program. - IMF har dock tills vidare avstått från att förlänga giltighetstiden för sin mekanism för fattigdomsminskning och tillväxt (FRCP) och kommissionen *drog in* sitt program. (2 resultat totalt)

2 resultat med *av*:

161. Před pár lety mi *zrušili* tarif. - Dom *stängde av* abonnemanget för ett par år sen.

Kommentar: objektet används i bestämd form vilket medför perfektiv läsning.

162. Vítáme rozhodnutí zemí G-7 své pohledávky na mezinárodním dluhu Haiti zrušit, a současně vyzýváme Mezinárodní měnový fond, aby nesplacený dluh plně *zrušil* - a

zdůrazňujeme, že jakákoliv krizová pomoc po zemětřesení musí být poskytnuta ve formě grantů, nikoli půjček způsobujících zadlužení. - Vi välkomnar G7-ländernas beslut att avstå från sina fordringar vad gäller Haitis internationella skuld och vi uppmanar också Internationella valutafonden att helt *skriva av* landets återstående skuld - och här betonar vi att allt katastrofbistånd vid jordbävningar måste ges i form av bidrag inte som lån som skapar en skuld.

I korpusen med undertexter finns det ett betydande större antal träffar med partikel *in*: 49 i infinitivform (*ställa in, dra in*) och 28 i preteritumform samt fler variationer med *av* (6 resultat *hoppa av, blåsa av, kalla av, stänga av*):

163. Říkal, že máme *zrušit* smlouvu. - Han vill att vi *hoppar av* en affär.

164. Chci to celý *zrušit*. - Jag vill *blåsa av* det.

Kommentar: formen “celý” tyder på att språket är vardagligt och informellt.

2 resultat med *upp* (*skjuta upp, säga upp*) och 3 resultat med *bort* inklusive *ge bort* som inte förekommer i andra texter:

165. Miku, ona už ten tanec *zrušila*. - Hon har redan *gett bort* dansen.

Kommentar: objektet används i bestämd form vilket medför perfektiv läsning.

Prefigerade verb finns det däremot betydligt färre av: bara 6 för *avskaffa* i infinitivform och dåtid (3/3) och 6 för *upphäva* i infinitivform (0 resultat i dåtid).

11. *Vzbudit* (även reflexivt: *vzbudit se*)

Vzbudit i infinitiv gav 20 resultat med *vakna* och 102 med *väckta* (17 *vakna*, 89 *väckta*; 1 *vaknade*, 6 *väckte*; 1 *vaknat*, 3 *väckte*). Av dem 2 med partikel *upp*:

166. Právě v tu chvíli uvnitř v prádelně zazvoní budík tak řinčivě, jako by měl v úmyslu *vzbudit* všechny duchy a strašidla na světě a povědět jim, že se blíží Madyňka. - Just då hör de väckarklockan ringa inne i brygghuset, som om den ville *väckta upp* nattens alla spöken och tala om, att nu kommer Madicken.

167. Vyhrnuje si bílé rukávy, bezmocně si přejede dlaněmi obličej, jako by to bodavé parno byl zlý sen, ze kterého se snaží *vzbudit*. - Kavlar upp de vita skjortärmarna, drar

hjälpöst handflatorna över ansiktet som vore denna stickande hetta en mardröm han försöker *vakna upp* ur.

2 resultat till med *upp* men andra verb, nämligen *haussa* och *trissa*:

168. To dává naději na brzké ukončení přístupových jednání - dnešní rozhodnutí však nesmí *vzbudit* ještě větší očekávání. - Det ger skäl att hoppas på att anslutningsförhandlingarna snart kan slutföras, men förväntningarna bör dock inte *haussas upp* av dagens beslut.

169. Snaží se *vzbudit* zájem, protože z toho má prospěch. - Han försöker *trissa upp* intresset därför att det gynnar honom.

Kommentar: objektet används i bestämd form vilket medför perfektiv läsning.

Vzbudit i dåtid gav 224 resultat med *vakna*, 272 med *väcka* (11 *vakna*, 42 *väcka*; 175 *vaknade*, 143 *väckte*; 32 *vaknat*, 81 *väckt*). Av dem 45 resultat med *upp*. Av dem 13 med partikel *upp* (inklusive 2 resultat med *stiga upp* och 1 resultat med *gå upp*).

170. To v lidech *vzbudilo* strach. - Lagen har *skrämt upp* folk.

171. Vidím, že jsem v panu Hansi-Peteru Martinovi *vzbudil* silné emoce - to je skvělé! - Jag ser att jag har *retat upp* Hans-Peter Martin, så bra!

172. Když se *vzbudila*, pokaždé se rozespale ptala, kolik je hodin. - Alltid när hon *vaknade upp* frågade hon yrvaket hur mycket klockan var. (6 resultat totalt med *vakna upp*)

173. Pak jsem jel do hotelu du Rhin, *vzbudil* jsem plukovníka a sdělil mu, že si jeho žena přeje, aby byla yachta ve dvanácti hodinách v Calais. - Jag fortsatte till Hotel du Rhin, *väckte upp* översten och sade honom, att hans hustru ville att jakten skulle vara i Calais nästa dag.

Kommentar: objektet används i bestämd form vilket medför perfektiv läsning.

Granskningen av korpusen med undertexter gav 21 resultat med *vakna* och 68 med *väcka* i infinitiv. Av dem 3 respektive 1 med *upp*. I dåtid finns det 76 resultat med *vakna* och 86 med *väcka*, av dem 7 respektive 1 med *upp*.

174. Je úžasné *vzbudit* se vedle někoho a povídat si. - Det är fantastiskt att kunna *vakna upp* med någon och bara prata.
175. Nesmíme vzbudit tu maličkou. - Vi vill inte *väcka upp* den lilla.
176. Hele, prostě nechci, aby se *vzbudila* s namoženým krkem. - Hon ska i alla fall inte *vakna upp* imorgon med nackspärr.
177. Možná, že nejsme první, kdo se takhle *vzbudil*. - Vi är nog inte de första de *har väckt upp*.

12. *Vzplanout*

Vzplanout i infinitivform gav 1 resultat med *flamma upp*:

178. Kdykoli mohou znovu *vzplanout* a ohrozit regionální bezpečnost. - Svartahavsområdetets olösta konflikter är i dag en öm punkt, och utgör en regional säkerhetsrisk genom att de kan *flamma upp* när som helst.

Vzplanout i dåtid gav 31 resultat med *flamma* och 6 med *blossa* (5 *flamma*, 1 *blossa*; 21 *flammade*, 4 *blossade*; 1 *flammat*, 1 *blossat*). Av dem 14 med *flamma upp* och 6 med *blossa upp*.

179. Lampy v parku se rozsvítily a v křoví *vzplanula* noc. - Nu tändes lyktorna i parken och natten *blossade upp* mellan buskarna.
180. Umožnila, aby pod tlakem některých členských států *vzplanula* diskuse o základním kameni evropské identity: o Schengenu. - Den har låtit en diskussion om hörnstenen i den europeiska identiteten, Schengen, *blossa upp* efter påtryckningar från vissa medlemsstater.
181. Doktorka Calvinová *vzplanula*. - Calvin *flammade upp*.
182. Oskar zůstal sedět před otevřenými dvířky kamen a díval se, jak papír *vzplál* a zčernal. - Oskar satt kvar framför spisen med luckan öppen och tittade på papperet som *flammade upp*, svartnade.
183. V těle mu *vzplál* krvavě rudý vztek a musel se vybit násilím. - Ett blodrött ursinne *flammade upp* i kroppen och i en enda våldsam urladdning stötte han handflatorna i bröstet på Nils Ek.

Granskningen av korpusen med undertexter gav inga resultat med partikelverb.

13. *Zvolit*

Zvolit i infinitivformen gav 348 resultat med *välja* (331 *välja*, 2 *valde*, 8 *valt*). Av dem 3 med partikel *ut*:

184. Moje touha mluvit s někým byla tak velká, že ani nevím, jak mi přišlo do hlavy *zvolit* si k tomu Petera. - Min längtan efter att för en gångs skull få prata med någon annan människa blev till slut så stor att jag av någon anledning kom på idén att *välja ut* Peter.
185. Členské státy však mohou *zvolit* větší počet zkusných ploch úrovně II za podmínky, že počet nepřekročí 20 % počtu vnitrostátních pozorovacích bodů úrovně I. - Medlemsstaterna får dock *välja ut* ett större antal nivå II-tytor under förutsättning att antalet inte överskrider 20 % av antalet nationella nivå I-punkter.
186. Podle mého názoru se proto musíme snažit *zvolit* některé problémy, o kterých tu zde dnes hovoříme, a věnovat jim pozornost. - Jag menar därför att vi måste försöka *välja ut* ett antal frågor inför den ansvarsfrihet vi diskuterar i dag.

Zvolit i dåtid gav 517 resultat med *välja* (148 *välja*, 117 *valde*, 210 *valt*). Av dem 7 med partikel *ut* och 3 med partikel *in*:

187. Stáli před vchodem, který *zvolila*. - De stod framför ingången som hon hade *valt ut*.
188. V tomto případě jsem *zvolil* dvě z pěti předložených otázek na základě kritéria výběru různých politických skupin a národností. - Mot den bakgrunden har jag *valt ut* två av de fem frågor som ställts och därvid utgått från kriteriet att *välja* olika politiska grupper och nationaliteter.
189. Přestal jsem počítat v kolika správních radách sedí a do kolika výborů ho *zvolili*. - Jag tappade räkningen på hur många styrelser han satt i och hur många nämnder han *valdes in i*.
190. Stranu pro svobodu *zvolili* do tohoto parlamentu nizozemští voliči, aby tak dali najevo, že občané Nizozemska jsou toho názoru, že rozšiřování Evropské unie zašlo již příliš daleko. - Frihetspartiet *valdes in i* Europaparlamentet av nederländska väljare för att

tydliggöra de nederländska medborgarnas åsikt att EU:s utvidgning redan har gått för långt.

Kommentar: *välja in* används med allmänna val.

Granskningen av korpusen med undertexter gav inga resultat med partikelverb.

Prefixet za-:

14. Zaplatit

Zaplatit i infinitiv gav 802 resultat med *betala* (726 *betala*, 4 *betalade*, 43 *betalat*). Av dem 11 med partikel *ut*, 1 med partikel *in* och 6 med partikel *av* (används framför allt med skulder eller lån).

191. Jistě, musel bych *zaplatit* dluhy, které jsem hraním nadělal, ale to bych přežil. - Visst, jag hade spelskulder att *betala av*, men det hade jag kunnat leva med.

Kommentar: *betala av* används framför allt med skuld i betydelsen “att betala tillbaka (viss skuld)”.

192. Jde o to, že zemědělci plánují své finanční záležitosti na 12 měsíců dopředu a mají dohody se svými bankami, a mnozí z nich nemohou nyní v důsledku uvedené změny *zaplatit* bankám splátky. - Problemet är att bönderna har planerat sin ekonomi för 12 månader framåt och gjort det tillsammans med sin bank, och många av dem kommer nu inte att kunna *betala av till banken* på grund av denna ändring.

Kommentar: ett klart avgränsat platsadverbial medför perfektiv läsning.

193. Co se týče jednoho z případů, je úřad toho názoru, že k datu účetní závěrky nemohl vyhodnotit, zda bude nutné odškodnění *zaplatit*. - I det ena fallet anser kontoret att man när räkenskaperna avslutades inte kunde bedöma sannolikheten att man skulle behöva *betala ut* ersättning.

194. Maximální částka, kterou může správce zálohových účtů *zaplatit* v případech, že platby nelze v souladu s rozpočtovými postupy fakticky provést nebo nejsou příliš účinné, by se měla zvýšit z 30000 EUR na 60000 EUR. - De maximibelopp som får

betalas ut av förskottsförvaltaren när det är praktiskt omöjligt eller föga effektivt att utföra betalningar via budgeten bör höjas från 30000 till 60000 euro.

195. Částka, která bude novému členskému státu účtována a kterou musí *zaplatit* do rozpočtu Společenství v případě, že přebytečné zásoby nebudou odstraněny, se musí rovnat nejvyšší vývozní náhradě použitelné v období od 1. května 2004 do 30. dubna 2005. - Det belopp som i sådana fall respektive skyldig medlemsstat skall åläggas att *betala in till gemenskapens budget* bör vara lika med det högsta exportbidrag som gäller för perioden 1 maj 2004 - 30 april 2005.

Kommentar: ett klart avgränsat platsadverbial perfektiv läsning.

Granskningen av korpusen med undertexter gav 495 resultat med *betala*. Av dem 2 me *ut* och 4 med *av*.

196. *Zaplatit* mu, co mu dlužíš. - *Betala av skulden*.

Kommentar: objektet används i bestämd form vilket medför perfektiv läsning.

197. Mohli bychom *zaplatit* sami platy. - Vi kunde *betala ut* löner till oss.

Zaplatit i dåtid gav 502 resultat med *betala* (131 *betala*, 159 *betalade*, 142 *betalat*). Av dem 7 med partikel *ut* och 2 med *in*:

198. Ovšem na začátku září 2001 Swissair před svým úpadkem *zaplatil* pouze 1050 milionů FRF (tedy 160 milionů EUR). - I början av september 2001, innan företaget gick i konkurs, hade Swissair dock endast *betalat ut* 1050 miljoner franska franc (motsvarande 160 miljoner euro).

199. Firma Gies a spol. měla ještě černé peníze v tisícových bankovkách, *zaplatila* jimi daně na dlouhou dobu dopředu, takže všechno bylo legální. - Gies & Co. hade kvar svarta tusenguldensedlar, men de har *betalat in skatten* långt i förväg, så det var ingen fara.

Kommentar: objektet används i bestämd form vilket medför perfektiv läsning.

Granskningen av korpusen med undertexter gav 380 resultat med *betala*. Av dem 3 med partikel *av*.

200. Viktorův podíl by *zaplatil* jeho dluhy. - Victors andel hade *betalt av* hans skuld.
201. Určitě proto, abychom mu *zaplatili* ten přístroj za 300 000 dolarů. - Vi måste nog gå så ofta för att *betala av* maskinen för 300 000 dollar han har.

Kommentar: objektet används i bestämd form vilket medför perfektiv läsning.

15. Zavolat

Zavolat i infinitiv gav 459 resultat med *ringa* (401 *ringa*, 20 *ringde*, 26 *ringt*). Av dem 19 med *upp* och 5 med *in*:

202. Musím sem *zavolat* Pernillu a Filipa. - Jag måste *ringa in* Pernilla och Filip.

Kommentar: betydelsen är spatial.

203. Když přišli do třetího domu, řekl Lönnngren, starší ze dvou policejních techniků, že musí okamžitě *zavolat* pro posily. - När de kom till det tredje huset sa Lönnngren, som var den äldste kriminalteknikern, att han genast ville *ringa in* efter förstärkning.

204. Můžu ti *zavolat* za pár minut? - Kan jag *ringa upp* dig om några minuter?

205. Mám vám tam *zavolat*? - Skall jag *ringa upp numret* åt er?

Kommentar: objektet används i bestämd form vilket medför perfektiv läsning.

Granskningen av korpusen med undertexter gav 1252 resultat med *ringa*. Av dem 17 med *upp*, 2 med *in*, 1 med *ner* och 1 med *fram*:

206. Nemůžeš tu sračku jen tak *zavolat*, jako by sis zavolal pro pizzu, hajzle. - Du kan inte bara *ringa fram* den som med en pizza.

Kommentar: svordomar i den tjeckiska meningen tyder på att språket är vardagligt och informellt.

207. *Zavolat* dolů. Aby mi přinesli klíč. - Ja, för att *ringa ner*, så de kan hämta nyckeln.

Kommentar: betydelsen är tydligt spatial.

208. Připomínám, že můžete *zavolat* a nechat si dát zahrát vaši oblíbenou píseň. - Jag påminner om att du kan *ringa in* och önska en favoritlåt.

Zavolat i dåtid gav 838 resultat med *ringa* (146 *ringa*, 330 *ringde*, 45 *ringt*). Av dem 31 med *upp*, 4 med *in*, 3 med *ut*, 1 med *ner* och 1 med *ned*.

209. Ale *zavolal* jsem na uvedené číslo - třeba se ukáže, že jsou příbuzní. - Men jag *ringde upp*, kanske skulle det visa sig att de var släkt med varandra.

210. Okamžitě do dětského domova *zavolal* a požádal je o zaslání originálu v zapečetěné depeši přímo na hlavní kodaňskou policejní stanice, ale odmítli. - Han *ringde upp institutionen* och bad dem skicka originalpapperet till polishuset med budfirma, men det vägrade de.

Kommentar: objektet används i bestämd form vilket medför perfektiv läsning.

211. Ihned poté, co lupiči opustili banku, šel k telefonnímu automatu a *zavolal* na zpravodajství pro přímý přenos. - Så fort rånarna lämnat banken gick han till en telefonautomat och *ringde in nyheten* till direktsändning.

Kommentar: objektet används i bestämd form vilket medför perfektiv läsning.

212. Své svědectví *zavolala* hned ráno a Patrik teď doufal, že bude doma. - Hon hade *ringt in till polisstationen* med sitt vittnesmål tidigt på förmiddagen idag och han hoppades att hon fortfarande skulle vara hemma.

Kommentar: platsadverbial som betecknar målet medför perfektiv läsning.

213. Kurt Wallander *zavolal* do ústředny a dostal zprávu, že Martinson odešel před hodinou. - Kurt Wallander *ringde ut till växeln* och fick besked om att Martinson hade gått en timme tidigare.

Kommentar: platsadverbial som betecknar målet medför perfektiv läsning.

214. Měl hlad jako vlk, takže *zavolal* do recepce a zeptal se, zda by si mohl v tak časně hodině objednat kávu a chlebiček. - Han var våldsamt hungrig och *ringde ned* till receptionen och frågade om han kunde beställa kaffe och en smörgås vid denna tidiga morgonstund.

Kommentar: betydelsen är tydligt spatial.

Granskningen av korpusen med undertexter i dåtid gav 582 resultat med *ringa*. Av dem 9 med *upp*, 1 med *ner* och 2 med *in*.

215. Byla bych velmi ráda, kdyby si jednou *zavolal* o píseň. - Jag skulle uppskatta om han *ringde in* någon dag och önskade en låt.

3.2. Ukrainska perfektiva prefix

I *Bildning av aspekt i ukrainska* (kap. 2.2.1.) nämns det att prefix som oftast medför rent aspektuella skillnader i ukrainska är *na-*, *no-*, *za-*, *z-* och i mindre grad också *vu-*, *pro-*, *npu-*. Flera exempel har valts ut för de oftast förekommande prefixen och sökts genom *Český národní korpus* för översättningarna i fråga. Tyvärr finns det inte lika mycket ukrainskspråkigt data i den korpusen därför har det sökts även andra, mindre förekommande prefix, som bildar minimala par, nämligen *vu-* och *npu-*.

Prefixet *na-*:

1. *Hanucati*

Hanucati i infinitiv gav 99 resultat med *skriva* (99 *skriva*, 4 *skrev*, 6 *skrivit*). Av dem 1 med partikel *upp*, 2 med partikel *ner* och 1 med partikel *om* (i betydelsen “igen”).

216. Варто було Снейпові обернутися до них спиною, щоб *написати* на дошці складниці сьогоднішньої настійки, як Герміона під партою почала швидко гортати журнал. - Så snart Snape hade vänt sig om för att *skriva upp* ingredienserna till dagens elixir på svarta tavlan bläddrade Hermione hastigt igenom veckotidningen under bordet.

217. Він ледве може *написати* “сонячне сяйво”. - Han kan knappt *skriva ner* ordet “solljus”.

Kommentar: objektet används i bestämd form vilket medför perfektiv läsning.

218. У часи, коли не було ні телефонів, ні електронної пошти, усяк, хто хотів передати якусь конфіденційну інформацію комусь, хто був далеко, не мав іншого вибору, як *написати* все на аркуші й довіритися посланцеві. - I en tid då det inte fanns telefon eller mejl hade den som ville skicka ett hemligt meddelande till någon långt

borta inget annat alternativ än att *skriva ner* det och anförtro brevet till en budbärare.

Kommentar: betydelsen är spatial.

219. *Написати* всю штуку наново. - *Skriva om*.

Kommentar: betydelsen är mer konkret, nämligen iterativ.

Написати i dåtid gav 383 resultat (21 *skriva*, 205 *skrev*, 136 *skrivit*), av dem 2 med *ut* och 6 med *ner*:

220. Він *написав* примітку й зазначив на берегах: “набуті права”. - Han *skrev ut* de första raderna och antecknade i kanten: “Förvärvade rättigheter”.

221. Він намалював її та *написав* усе, що знав, на великому аркуші паперу для світлокопій. - Han ritade och *skrev ut* allting som han visste på det stora blåkopierapperet.

222. Дідусь *написав* адресу! - Farfar *hade skrivit ner* en adress!

223. Тібінг щойно *написав* із пам'яті весь гебрейський алфавіт - алеф-бет - із двадцяти двох літер. - Teabing *hade just skrivit ner alla de tjugotvå bokstäverna* i det hebreiska alfabetet - alef-bet - ur minnet.

Kommentar: objektet används i bestämd form vilket medför perfektiv läsning.

Granskningen av korpusen med undertexter gav inga resultat med partikelverb för *написати* i infinitivform eller preteritumform.

2. *Навчити*

Навчити i infinitiv gav 35 resultat (31 *lära*, 2 *lärt*), av dem 4 med partikeln *ut*.

224. Нічогісінько, чому можна було б повірити чи *навчити* інших. - Ingenting man kan *lära ut* eller tro på.

225. “На світі, мабуть, є й інші речі, яких вівці не годні *навчити*”, — подумав юнак, дивлячись на мовчазного Торговця. - Det måste finnas andra saker som fåren inte kan *lära ut*, tänkte pojken samtidigt som han iakttog butiksinnehavaren.

226. Її можна знайти, нею можна жити, вона може до себе вабити, з нею можна

робити чудо, але пояснити мудрість, *навчити* мудрості не можна. - Man kan finna den, man kan uppleva den, man kan låta sig bäras av den, man kan göra underverk med den, men förklara den och *lära ut* den kan man inte.

227. Бідолашний, він ще ні разу не зазнав чудового почуття дарувати щастя іншому, цього я не можу його навчити. - Stackars gosse, han har aldrig någonsin haft känslan att han gör andra lyckliga, och det kan heller inte jag *lära ut*.

Granskningen av korpusen med undertexter gav inga resultat med partikelverb för *навчити* i infinitivform.

Навчити i dåtid gav 75 resultat totalt (9 *lära*, 25 *lärde*, 41 *lärt*) och 1 resultat med *upp*.

228. І він *навчив* Мартіна Вангера. - Och han *lärde upp* Martin Vanger.

Granskningen av korpusen med undertexter gav också 1 resultat med *upp* för *навчити* i preteritumform.

229. Я *навчив* його усього. - Jag *har lärt upp* honom.

3. ***Налякати***

Налякати i infinitiv gav 16 resultat (14 *skrämna*), av dem 2 med partikeln *bort*.

230. Я кричав і стукав, сподіваючись цим шумом *налякати* вовків і дати йому таким чином можливість дістатися до нас. - Jag skrek och slog i kaleschens sida i hopp om att ljudet skulle *skrämna bort vargarna* från den sidan av vagnen och därigenom ge honom en möjlighet att komma fram till oss.

Kommentar: objektet används i bestämd form vilket medför perfektiv läsning.

231. Він розмовляв із кимсь, а я боявся підійти туди, щоб його не *налякати*, інакше він міг втекти. - Han tycktes tala med någon, men jag vågade inte gå så nära att jag kunde höra vad han sade, av fruktan för att *skrämna bort* honom.

Налякати i dåtid gav 32 resultat (2 *skrämna*, 17 *skrämde*, 8 *skrämt*), av dem 1 med *upp* och 1 med *ihjäl*.

232. Якби кожний, кого я *налякав* до смерті, давав мені за це по п'ять ере, то я міг би купити собі цілу купу шоколаду. - Om jag hade fem öre för varenda en som jag *har skrämt ihjäl*, då skulle jag kunna köpa mej mycket kola då.
233. Але якщо так, раз він боїться і якийсь шарлатан його *налякав*, то потрібно зробити всі аналізи. - Eftersom han nu var orolig för det och någon charlatan *hade skrämt upp* honom, så måste man ta alla nödvändiga prover.

Granskningen av korpusen med undertexter gav inga resultat med partikelverb för *налякати* i infinitivform eller preteritumform.

Prefixet *ви-*:

4. *Bunumu*

Bunumu i infinitiv gav 71 resultat (50 *dricka*, 7 *drack*, 6 *druckit*), av dem 2 med *upp* och 3 med *ur*:

Kommentar: i exemplen nedan framstår det tydligt att *dricka ur* betyder “att dricka så att inget återstår i ett glas och dylikt”.

234. Хвилини надвисали, як години, а секунди роздавалися вшир, і я почувався ніяково, наче море, яке запрагли *винуми* через трубочку. - Minuterna släpade sig fram som timmar, sekunderna vidgade sig. Jag kände mig otymplig som ett hav som någon försöker *dricka upp* med ett sugrör.
235. Дочка розплакалась і заявила, що знати його не знає і навіть бачити не хоче, так що їм не залишилося нічого іншого, як *винуми* пиво, з'їсти сардельки й розійтись. - Dottern brast genast i gråt och förklarade, att hon inte kände honom och inte ville se åt honom en gång. Så hade de inget annat att göra än att *dricka ur ölet* och äta upp korven och skiljas åt.

Kommentar: objektet används i bestämd form vilket medför perfektiv läsning.

236. Кожен з учасників гри за командою зосереджується на пляшці, аби примусити її наповнити склянку суперника, яку він по тому повинен *винуми*. - Båda de tävlande

ska sen koncentrera sin vilja på flaskan och försöka välta den och fylla sprit i motståndarens glas, som denne då måste *dricka ur*.

Bunumu i dåtid gav 133 resultat (13 *dricka*, 79 *drack*, 41 *druckit*), av dem 5 med *upp* och 10 mer *ur*:

237. Козлоногий підніс їй келих із шампанським, вона *випила* його, і серце її відразу поійнялося літеплом. - Mannen med bockfot bar fram ett glas champagne till henne, hon *drack ur* det och blev genast varm om hjärtat.

238. Те, що було в пляшечці, сподобалось їй: воно нагадувало смаком і пиріг з вишнями, і заварний крем, і ананас, і смажену індичку, і цукерки-тягучки, і грінки на маслі - тож вона швиденько випила все. - Det var väldigt gott (det smakade faktiskt som en blandning av körsbärstårta, vaniljsås, ananas, stekt kalkon, knäck och rostat bröd) och snart hade hon *druckit ur* alltsammans.

239. Минув тиждень з дня моєї аварії в пустелі, і, послухавши розповідь про торговця пілюлями, я випив останні краплі води. - Det var nu åttonde dagen efter det jag nödlandat i öknen, och jag hade lyssnat till berättelsen om affärsmannen, medan jag *drack upp* den sista droppen av mitt vattenförråd.

Kommentar: objektet används i bestämd form vilket medför perfektiv läsning.

Granskningen av korpusen med undertexter gav inga resultat med partikelverb för *bunumu* i infinitivform eller preteritumform.

Prefixet за-:

5. Запакувати

Запакувати i infinitiv gav 3 resultat (2 *packa*, 1 *packat*), av dem 2 med partikelverb *ner* och *in*.

240. Потім я вирішив її *запакувати* і відправити поділа звідти. - Det var då jag bestämde mig för att *packa ner* och skicka iväg den.

241. Звісно ж, він сам не сидів у діжечці, та, хоч би й заліз у яку, все одно нікому було його *запакувати*, закріпити накривку! - Naturligtvis befann han sig själv inte i

någon tunna, och inte fanns det någon som kunde *packa in* honom heller!

Kommentar: betydelsen är spatial.

Запакувати i dåtid gav 6 resultat med olika verb, av dem 5 med partikelverb, 2 med *ner/ned*, 1 med *ihop*, 1 med *in* och 1 med *i*.

242. Він відімкнув її власним ключем, зачинивсь у ній, витяг зі скрині з льодом обережно, щоб не забруднити манжети, два важкіших балики, *запакував* їх у газетний папір, акуратно перев'язав мотузочкою і відклав убік. - I stället gick han in i restaurangens skaffereri, som han öppnade med sin egen nyckel, låste in sig och tog fram - försiktigt för att inte fläcka ner manschetterna - två rökta störryggar ur en isbox. Han *slog in* dem i tidningspapper, band om ett snöre och lade de tunga filéerna åt sidan.

Kommentar: betydelsen är spatial.

243. Він забрав книжки й *запакував* їх у свої валізи. - Han tog sina böcker och *packade ned* dem i kappsäckarna.

244. Він знову *запакував* коробку і з'їв бутерброд, поміж ділом роздумуючи. - Han *packade ihop* kartongen igen och åt en smörgås medan han funderade.

Kommentar: objektet används i bestämd form vilket medför perfektiv läsning.

245. Вбивці швидко *запакували* калитку разом з цидулою, яку дав третій, у шкіру і перехрестили її мотузкою. - Skynda på, befallde han och gav mördaren en lapp som de tillsammans med börsen *stoppade i* ett skinnstykke och knöt om med ett snöre.

Kommentar: betydelsen är spatial.

246. Ми швидко вдяглися, та коли дійшла справа до туалету, ми згадали, що *запакували* зубні щітки і гребінець (ця моя зубна щітка коли-небудь таки зведе мене в могилу, я в цьому переконаний), тож нам довелося спускатися донизу і вилувлювати їх із валізи. - Vi övergick till att avsluta vår toalett och upptäckte att vi *hade packat ner* tandborstarna och borsten och kammen (den där tandborsten kommer att bli min död!), varför vi måste gå ner och fiska upp dem ur kappsäcken.

Kommentar: objektet används i bestämd form vilket medför perfektiv läsning.

Granskningen av korpusen med undertexter gav inga resultat med partikelverb för *занакувати* i infinitivform eller preteritumform.

Prefixet про-:

6. Прочитати

Прочитати i infinitiv gav 136 resultat (117 *läsa*, 7 *läste*, 7 *läst*), av dem 6 med *upp* och 1 med *färdigt*.

247. *Прочитати* вірш! - сказав Король. - *Läs upp* dem, sade kungen.

248. Якщо наказ виданий сімнадцятого квітня, то сімнадцятого мусять і *прочитати* в усіх полках, хоч би каміння з неба падало. - Ifall jag utfärdat en order den 17 april, då skulle den också *läsas upp* för alla regementen den 17 april, om det så haglade spik.

249. Заклинаю вас Господом, цього листа *прочитати* перед усіма братами. - Lova mig i Herrens namn att alla bröderna får höra brevet *läsas upp*.

Kommentar: det framkommer tydligt att den svenska översättningen syftar på att läsa upp något för någon. Betydelsen är alltså inte ren perfektiv.

250. Я дуже рада, що ми виграли і що ти так чудово зіграв, але до понеділка мушу це *прочитати*. - Och jag är väldigt glad att vi vann och jag tycker att du skötte dig finfint, men jag måste *läsa färdigt* det här till på måndag

Kommentar: betydelsen är resultativ, möjligen terminativ, snarare än rent perfektiv.

Прочитати i dåtid gav 343 resultat (30 *läsa*, 206 *läste*, 100 *läst*), av dem 14 med *upp*, 2 med *om* och 1 med *in*.

251. Крістофер Робін *прочитав* послання вголос. - Christoffer Robin *läste upp* Meddelandet.

252. На що я прочитав йому всі мої нотатки, які тоді вів. - Jag *läste upp* de anteckningar jag gjort vid den aktuella tidpunkten, och återger dem här.

Kommentar: objektet används i bestämd form vilket medför perfektiv läsning.

253. Напевно, перед поїздкою сюди ти дещо про мене *прочитав*. - Jag antar att du *läst in* dig något på mig innan du kom upp hit.

254. Лісбет розгорнула папку і *ще раз прочитала* свідоцтво про право власності на промислове приміщення в Норртельє. - Hon slog upp den och *läste om sidan* med lagfarten till industrifastigheten i Norrtälje

Kommentar: betydelsen är iterativ. Objektet används i bestämd form vilket medför perfektiv läsning.

Granskningen av korpusen med undertexter gav inga resultat med partikelverb för *прочитати* i infinitivform eller preteritumform.

Prefixet з-/с-:

7. Зв'язати

Зв'язати i infinitiv gav 24 resultat med olika verb, alla i infinitivform, av dem 3 med *ihop*.

255. Кравчеві важко було *зв'язати* докупи два слова, але здавалося, він розумів, де перебуває й чого хоче. - Han hade verkligt svårt med att *sätta ihop orden*, men det var i de ögonblicken han tycktes veta var han var och vad han ville göra.

Kommentar: objektet används i bestämd form vilket medför perfektiv läsning.

256. Тепер прохід закрито з обох боків, ти не зумієш знову *зв'язати* мотузки цього механізму. - Nu är gången stängd i båda ändar och man kan inte *knyta ihop repändarna* i drivverket.

Kommentar: objektet används i bestämd form vilket medför perfektiv läsning.

257. Та ні, треба *зв'язати* їх спочатку, а то не дістануть! - Nej, *bind ihop* dem först, de räcker ju inte halvvägs.

Зв'язати i dåtid gav 38 resultat med olika verb, av dem 2 med *in*, 1 med *fast*, 1 med *om*, 4 med *ihop*.

258. Хто воду *в одежу зв'язав?* - Vem har *knutit in* vattnet *i sin mantel?*

Kommentar: betydelsen är spatial.

259. Він би радо *зв'язав* їх *одним ланцюгом* і втопив у порту, але замість цього довелося відвезти їх на естонський пором і терпляче дочекатися, поки вони

опиняться на борту. - Helst av allt hade han velat *vira in dem i en kätting* och dumpa dem i hamnen. Istället hade han kört dem till Estlandsfärjan och tålmodigt väntat medan de bordade fartyget.

Kommentar: betydelsen är spatial.

260. Я повільно, зі всією старанністю змотав її кільцями, *зв'язав* посередині, склав удвоє і акуратно поклав на дно човна. - Jag hade virat ihop den långsamt och försiktigt och *bundit om* den på mitten och vikit den mitt itu och försiktigt lagt ner den i botten av båten
261. Решту облигацій вона *зв'язала* в пачку і поклала до кращих часів у банківський сейф. - Återstoden av obligationerna *buntade* hon *ihop* och lade att vila i ett bankfack.
262. Ми *зв'язали* докупи так званого човна якимись мотузками, позаліплювали шматками шпалер усі ненадійні місця, помолилися і ступили у човен. - Vi *surrade ihop* den så kallade båten med snören, skaffade oss några tapetstugar och klistrade över de mest skamfilade ställena, bad en kort bön och steg ombord
263. Поки вони встигли звестися на ноги, Пеппі схопила довгу мотузку і *зв'язала* їм руки й ноги. - Innan de hade hunnit resa sig upp, hade Pippi fått fram ett rep, och kvickt som tanken *surrade* hon *fast* armar och ben på de bägge tjuvarna.

Granskningen av korpusen med undertexter gav inga resultat med partikelverb för *зв'язати* i infinitivform eller preteritumform.

8. Збудувати

Збудувати i infinitiv gav 32 resultat med *bygga* (28 *bygga*, 2 *byggde*), av dem 4 med *upp*.

264. Я можу зруйнувати храм Божий, і за три дні *збудувати* його. - Jag kan riva ner Guds tempel och *bygga upp* det igen inom tre dagar.
265. Він показав нам колишній барак наложниць, заіржавілі швацькі машинки, казармені ліжка, на яких рабині з гарему спали часом і по троє, - ці осквернені келії незабаром мали знести, а на їхньому місці *збудувати* сімейну каплицю. - Han visade oss konkubinernas gamla skjul, de rostiga symaskinerna, fältsängarna på vilka

haremsslavinnoma hade sovit upp till tre stycken i vedervärdiga celler som skulle rivras för att man på den platsen skulle *bygga upp* ett privat kapell.

Kommentar: det framkommer från exemplen ovan att betydelsen av *bygga upp* är att bygga om något som hade blivit förstört.

Збудувати i dåtid gav 98 resultat (7 *bygga*, 55 *byggde*, 31 *byggd*), av dem 12 med *upp*.

266. Він *збудував* з характеру захисну стіну, ховався від усього, довіряв лише тим, хто дружньо до нього ставився. - Han *hade byggd upp* försvarsverk kring sin person mot allt det där och litade endast på dem som hjälpte honom.

267. А браму Рибну *збудували* сини Сенаїні. - Fiskporten *byggdes upp* av ättlingar till Hassena.

Granskningen av korpusen med undertexter gav inga resultat med partikelverb för *збудувати* i infinitivform eller preteritumform.

9. Зламати

Зламати i infinitiv gav 19 resultat (12 *bryta*, 4 *bröt*, 1 *brutit*), av dem 2 med *upp*, 4 med *av* och 2 med *sönder*.

268. Коли він ще раз захоче *зламати* замок, то мусить запастися міцнішим ломиком. - Om han från och med nu vill *bryta upp* det igen, så måste han nog ta i hårdare!

269. І якщо все вирішиться не на твою користь, це означатиме, що ти недостатньо працював, аби твій пан був задоволений твоєю службою, і тоді, можливо, я поспішив *зламати* різку. - Och utfaller det ogynnsamt för dig så har du inte gjort vidare stora anstalter för att stämma din herre vänligt, och det var kanske rent av onödigt att *bryta sönder spöet*.

Kommentar: objektet används i bestämd form vilket medför perfektiv läsning.

270. Артур Візлі так любить маглів, що йому краще зламати свою чарівну паличку й приєднатися до них, — зневажливо пирскнув Мелфой. - Arthur Weasley är så förtjust

i mugglare att han borde *bryta av* sin trollstav på mitten och förena sig med dem, sade Malfoy hånfullt.

Зламату i dåtid gav 37 resultat (4 *bryta*, 25 *bröt*, 13 *brutit*), av dem 2 med *upp*, 8 med *av*, 2 med *igenom* och 2 med *sönder*.

271. Персі мало не зламав собі зуба, натрапивши у своїй порції на сховану там срібну монетку - серпик. - Percy *bröt* nästan *av* en tand på en silverskära som låg inbäddad i hans puddingskiva.

272. Він її катував, аж доки *зламав* чари забуття, накладені моїм батьком. - Han torterade henne tills han *bröt igenom* den Glömskeförtrollning som min far hade kastat över henne.

Kommentar: objektet används i bestämd form vilket medför perfektiv läsning.

273. Потім Лісбет Саландер знову піднялася на другий поверх і за допомогою цвяходера *зламала* середні двері. - Lisbeth Salander gick upp på övervåningen igen. Hon använde kofoten och *bröt upp* mellandörren.

Kommentar: objektet används i bestämd form vilket medför perfektiv läsning.

274. “Хто *зламав* двері?”, запитав учитель помічників, які все ще марно намагалися вирватися з його рук. - “Vem *bröt upp* dörren?” frågade läraren medhjälparna som alltjämt förgäves försökte skaka av sig hans kragtag.

Kommentar: objektet används i bestämd form vilket medför perfektiv läsning.

Granskningen av korpusen med undertexter gav inga resultat med partikelverb för *зламату* i infinitivform eller preteritumform.

Prefixet no-:

10. Поїсму

Поїсму i infinitiv gav inga resultat med partikelverb. **Поїсму** i dåtid gav 19 resultat (11 *åt*, 7 *ätit*), av dem 5 med *upp* och 1 med *färdigt*.

275. Джіні, якщо ти вже *поїла*, я сяду на твій стілець. - Om du *har ätit färdigt*, så kan jag ta din plats, Ginny.

Kommentar: Betydelsen är resultativ, möjligtvis terminativ..

276. Тепер Агустіна нема на світі, а блискучий шовк парасоля *поїла* міль. - Nu var Agustin död och det blanka sidenet *hade malen ätit upp*.

Kommentar: objektet används i bestämd form vilket medför perfektiv läsning.

277. Глядіть, щоб ваш Більбо не *поїв* усі коржики! - гукали інші. - Se till att Bilbo inte *äter upp* alla kakorna!, ropade de.

Kommentar: objektet används i bestämd form vilket medför perfektiv läsning.

278. І от, коли *поїли* вже всіх здохлих птахів і всіх нечистих тварин, яких тільки можна було знайти, пішов поголос, буцім хтось із селищан став викопувати мерців. - Och när de så *hade ätit upp* alla självdöda fåglar och alla orena djur man kunde hitta, spred sig ett rykte om att någon i byn började gräva upp de döda.

Kommentar: objektet används i bestämd form vilket medför perfektiv läsning.

Granskningen av korpusen med undertexter gav inga resultat med partikelverb för *поїсти* i infinitivform eller preteritumform.

11. Подолати

Подолати i infinitiv gav 84 resultat totalt med olika verb (se *Bilaga 1* för mer detaljerade uppgifter), av dem 5 med *komma över*, 1 med *klara av* och 1 med *slå ut*.

279. Гедвіґа не подужає *подолати* таку відстань за кілька днів. - Hedwig *klarar* inte av en så lång resa på bara ett par dagar.

280. Але *подолати* потенціал Першого закону було неможливо. - Det var helt meningslöst. Det går nämligen inte att *slå ut* Lag ett-potentialen.

281. Те сум'яття почуттів, до якого вкинув Елізабет цей украй неочікуваний і незвичайний візит, *подолати* було нелегко. - Det var inte lätt för Elizabeth att *komma över* den upprördhet som förorsakats av detta uppseendeväckande besök.

Подолати i dåtid gav 54 olika resultat med olika verb (se *Bilaga 1* för mer detaljerade uppgifter), av dem 7 med olika partikelverb.

282. Між тим сестра *подолала* розгубленість, в яку впала від того, що так раптово перервали її гру. - Under tiden *hade systemen kommit över* den förvirring hon råkat i när hon så plötsligt blivit avbruten i sitt spel. (2 till med *komma över*)
283. Ви ще в першому класі, якщо не помиляюся, *подолали* безліч перешкод на шляху до філософського каменя. - Under ditt första skolår *tog du dig igenom* en lång rad hinder som skulle skydda De vises sten, eller hur?
284. Ми вирушили до церкви, вийшовши нашим звичним шляхом, який я *подолав* поспіхом, заплющивши очі, бо всі ці кістяки надто очевидно нагадували мені в ту ніч, що й я теж - порох, і показували, якими нерозважливими були гордощі моєї плоти. - Vi tog vägen mot kyrkan genom den vanliga gången som jag snabbt *löpte igenom* med slutna ögon, emedan alla dessa benknotor i denna natt alltför påtagligt erinrade mig om att även jag var stoft och hur till den grad vanvettigt det varit att högmodas över köttet.
285. Приїжджий бігцем *подолав* решту шляху до будинку. - Den blonde jätten *hastade fram den sista biten* till stugan.

Kommentar: objektet används i bestämd form vilket medför perfektiv läsning.

286. Так він *подолав* чималий відтинок шляху, коли це його рука намацала щось - ніби невеличкий перстеник із холодного на дотик металу. - Han gissade så gott han kunde och *kröp iväg* en bra bit tills han plötsligt fick handen på en liten ring av sval metall som låg på tunnelns golv.

Kommentar: i exemplen ovan ser man att *fram* och *iväg* används när det rör sig om avstånd.

Kommentar: Det finns även ett betydande antal träffar för *подолати* med prefigerade verb som *besegra*, *avverka*, *övervinna*, *tillryggalägga*. Det mest förekommande är verbet *övervinna* med 18 resultat.

Granskningen av korpusen med undertexter gav inga resultat med partikelverb för *подолати* i infinitivform eller preteritumform.

12. Поділити

Поділити i infinitiv gav 7 resultat med *dela* (5 *dela*, 1 *delat*), av dem 3 med *upp*.

287. Отож довелося *поділити* й картоплю. - Mor och Dussel inklusive vi andra höll inte med, och nu *har* vi *delat upp* även potatisen.

Поділити i dåtid gav 18 resultat (1 *dela*, 15 *delade*, 2 *delat*), av dem 9 med *upp*, 2 med *ut*, 5 med *in*.

288. Мул домовився з Другою Фундацією і *поділив* із нею всю Галактику. - Mulan hade slutit ett avtal med Andra Stiftelsen och *delat upp* Vintergatan.

Kommentar: objektet används i bestämd form vilket medför perfektiv läsning.

289. Досить, коли я скажу, що ми *поділили* між собою багато продуктів, як от: жири й м'ясо, й тепер смажимо картоплю собі окремо. - Jag tycker det räcker med att berätta att vi *har delat upp* en hel massa saker som fett och kött och numera äter vår egen stekta potatis.

290. І він *поділив* для всякого Ізраїлевого мужа, від чоловіка й аж до жінки, кожному по буханцеві хліба, і по кавалкові м'яса та по виноградному калачеві. - Till varje man och kvinna bland israeliterna *delade* han *ut* ett bröd, en kaka dadlar och en kaka russin.

291. Історики пізніше *поділили* політичні режими двадцятого століття на три групи, тоталітарні, авторитарні й демократичні. - Historikerna *delade* senare *in* de politiska regimerna under nittonhundratalet i tre grupper, totalitära, auktoritära och demokratiska.

Kommentar: objektet används i bestämd form vilket medför perfektiv läsning.

292. Снейп *поділив* учнів на пари і дав їм завдання виготовити простеньке зілля для лікування чиряків. - Snape *delade in* dem allihop i par och gav dem i uppgift att blanda till en enkel dryck som skulle bota bölder.

Granskningen av korpusen med undertexter gav inga resultat med partikelverb för *nodiunum* i infinitivform eller preteritumform.

3.3. Analys

I denna del har utifrån resultaten i frekvenstabellerna undersökts i vilken utsträckning partikelverb används vid översättning av tjeckiska och ukrainska rena perfektiver. Därtill har jämförts skillnader i användning av partikelverb vid översättning av infinitivformer och preteritumformer. Därutöver har undertexter analyserats separat för att utreda om det förekommer påfallande skillnader i användning av partikelverb mellan formellt (skönlitteratur, Bibelöversättningar, Europeiska Unionens regelverk samt nyhetsportalen PressEuro) och informellt språk (som undertexter vanligtvis utgör exempel på). Analysen av resultaten presenterade i tabell 1 har visat att partikelverb i de flesta fall (38 av 54) utgör mellan 2–13% av resultaten. Andelen är dock högre i de resterande fallen (16):

<i>поділив, -ла, -ли</i> (18 resultat)	88,8%
<i>запакував, -ла, -ли</i> (6 resultat)	83%
<i>запакувати</i> (3 resultat)	66%
<i>nalil, -a, -i, -y</i> (304 resultat)	64%
<i>nalit</i> (31 resultat)	58%
<i>vzplanul, -a, -i, -y</i> (37 resultat)	54%
<i>namazat</i> (7 resultat)	43%
<i>namazal, -a, -i, -y</i> (7 resultat)	43%
<i>зламати</i> (19 resultat)	42%
<i>поділити</i> (7 resultat)	42%
<i>зламав, -ла, -ли</i> (37 resultat)	37%
<i>поїв, -ла, -ли</i> (19 resultat)	31%
<i>зв'язав, -ла, -ли</i> (38 resultat)	21%
<i>potlačil, -a, -i, -y</i> (115 resultat)	18%
<i>postavil, -a, -i, -y</i> (1314 resultat ⁴)	17%
<i>postaviti</i> (390 resultat ⁵)	15%

---

⁴ Verben *bygga, sätta, ställa*.

⁵ Verben *bygga, sätta, ställa*.

Andelen partikelverb är också något högre vid översättning av preteritum i jämförelse med infinitiv, det gäller 12 verbpar av 27 verbpar. Skillnaden är inte betydande och utgör mellan 0,04–8,5% förutom de verb nedan:

verb	inf.	pret.
<i>potlačit</i>	283 resultat - 8%	115 resultat - 18%
<i>занакувати</i>	3 resultat - 66%	6 resultat - 83%
<i>ноїсми</i>	17 resultat - 0%	19 resultat - 31%
<i>поділути</i>	7 resultat - 42%	18 resultat - 88,8%

Även om skillnaden inte är så stor, kan man ändå dra slutsatsen att preteritumformens förankring i dåtiden bidrar till en tydligare betydelse av fullbordan och översätts därför oftare med hjälp av partikelverb.

Vid analysen av **undertexter** (tabell 2) har det visat sig att partikelverb används något mer till skillnad från andra (sub)korpusar. Det gäller 10 verb av 12⁶ samtidigt som det överlag är betydligt färre resultat med undertexter med undantag för *zavolat* och *udĕlat*. *Zavolat* har 1252 resultat i infinitiv och 838 i preteritum i undertexter mot 459 och 582 i andra korpusar. *Udĕlat* har 5053 resultat i infinitiv och 6517 i preteritum i undertexter mot 3788 och 3426 i andra korpusar. Skillnaden i användning av partikelverb mellan undertexter och andra korpusar uppgår till mellan 0,1%–5% med undantag av följande verb:

verb	undertexter	andra korpusar
<i>namazat</i> i båda formerna	10 resultat - 56%	14 resultat - 43%
<i>umýt</i> i infinitivformen	113 resultat - 19%	83 resultat - 6%
<i>zrušit</i> i båda formerna	250 (inf.)/144 (pret.) resultat - 21,6% /27,8%	1559/504 resultat - 6%/7,7%

⁶ Det finns inga resultat med partikelverb för *vzplanout*, *zvolit* och *potlačit* (bara 3 resultat för både infinitiv- och preteritumform).

Med hänsyn till att differensen inte är så stor och att flera verb inte har några resultat med partikelverb överhuvudtaget kan man dra slutsatsen att det inte finns några påfallande skillnader i användning av partikelverb i formellt (skönlitteratur, Europeiska Unionens regelverk, Bibelöversättningar, nyhetsportalen PressEuro) och informellt språk (undertexter).

I vilket fall som helst verkar partikelverb föredras vid översättning av vissa verb men långt ifrån alla. Vad beror det på? Verben som har fler resultat med partikelverb skiljer sig inte i något avseende från övriga verb. Alla verb kan kategoriseras som avgränsade processer (förutom *vzplanout*, *зламати* och möjligtvis *налякати* som snarare betraktas som punkthändelser) och det framgår inga tydliga betydelsemässiga eller andra kännetecken som enbart är gemensamma för vissa verb men inte för alla. Med tanke på det, såväl som statistiken, kan man konstatera att partikelverb är ett relativt vanligt sätt att översätta avgränsad aspekt men det är översättaren som avgör om partikelverb är att föredra i varje enskilt fall, det är med andra ord ett ganska subjektivt val. Det är dock uppenbart att partikelverb tillför en mer konkret betydelse i jämförelse med partikellösa verb⁷. Nedan kommer några exempel:

Verb som har en tydligt spatial betydelse:

Exempel 104 *satte upp det på hyllan*, 110 *ställt ut utanför sovsalens dörr*, 115 *ställde ner väskorna på golvet* och 123 *ställt fram på köksbordet* m.fl. har spatiala betydelser av en rörelse i en viss riktning eller gentemot ett annat objekt. Rörelsen slutar så fort som målet nås vilket medför en klart avgränsad betydelse.

Verb med en rent perfektiv partikel *upp*:

I exempel 16 till 18 med *skriva upp*, 33, 34, 38 med *hälla upp*, 204 och 205 med *ringa upp*, 234 med *dricka upp*, 152, 276, 277 med *äta upp*, 268, 273 med *bryta upp* och 287, 288, 289 med *delat upp* m.fl. har partikeln *upp* en ren perfektiv funktion och bidrar till situationens tydligare avgränsning och resultativa betydelse.

Verb med en rent perfektiv partikel *ut*:

Exempel 186 med *välja ut ett antal frågor* är ett exempel på den perfektiva *ut* som markerar att situationen har nått sitt slut. Betydelsen är mer avgränsad än det partikellösa *välja*. I

⁷ Betydelseförklaringar som reflekteras i analysen är tagna från *Svensk ordbok* utgiven av Svenska Akademien (SO 2009). Tillgängligt online: <https://svenska.se/> [hämtat 2021-02-05].

exempel 280 med *slå ut* bidrar partikeln till en mer avgränsad betydelse (till skillnad från det partikellösa *slå*) som är synonym med “att besegra”.

Verb med momentan betydelse:

Exempel 178, 181 till 183 med *flamma upp* och 179, 180 med *blossa upp* har en tydlig momentan betydelse. Exempel 271 med *bröt av en tand* har en betydelse “att knäcka” och uppfattas också momentant. Även 204 och 205 med *ringa upp* och 268, 273 med *bryta upp* kan tolkas momentant.

Verb som förklaras utifrån metaforer eller metonymier:

Exempel 144 med *dra in stöd* är ett exempel på *in* som kan förklaras utifrån metaforen för en riktning mot centrum (i det här fallet EUs institutioner) och har därför en mer saklig betydelse än det partikellösa verbet. Exempel 195 *betala in till gemenskapen* uttrycker en mer konkret betydelse än *betala* och förklaras också som en riktning mot centrum (EU). Detsamma gäller exempel 190 med *valdes in* och exempel 202 med *ringa in* som också anger en riktning mot centrum (ex. 190 i gemenskapen, ex. 202 i riktning mot sig själv). Exempel 224 till 226 med *lära ut* och 290 med *delade ut ett bröd* är exempel på *ut* som kan förklaras utifrån en riktning mot periferi av “att sprida en viss mängd något konkret eller abstrakt till olika mottagare”. Exempel 241 med *packa in i en tunna*, 242 med *slog in i tidningspapper* och 245 med *stoppade i ett skinnstycke* uttrycker en riktning *in* i en avgränsad behållare vilket i sin tur medför en mer avgränsad betydelse.

Verb som uttrycker ökning/minskning i volym:

Exempel 107 med *byggt ut* uttrycker en mer konkret betydelse av “att utvidga genom att bygga till” snarare än bara “att bygga”. Exempel 156 med *skurit ned* är synonymt med “att minska”, betydelsen är återigen mer konkret än bara “att skära”.

Verb som uttrycker positiva/negativa värden:

Exempel 140 med *stänga ned* är synonymt med “att spärra”, ex. 141 med *lägga ner* är synonymt med “att sluta att använda” och ex. 132 med *slå ned* är synonymt med “att undertrycka”. Alla associeras med negativa värden och har en avgränsad betydelse av att något upphör. Exempel 127 och 128 m.fl. med *bygga upp* uppfattas däremot positivt i betydelsen “att skapa något nytt”.

Övriga betydelser:

Exempel 54 till 57 visar att *göra av* har en betydelse “att slarva bort eller att befrias från något” snarare än bara “att göra”. Exempel 62, 63, 66 m.fl. med *tvätta av* uttrycker en mer konkret och aktiv handling av att bli av med smutsen medan det partikellösa *tvätta* inte alltid har den tydligt aktiva betydelsen. I dessa exempel med *av* framgår partikelns betydelse av fullbordande eller slutförande vilket onekligen medför perfektiv läsning.

Exempel 192 med *betala av till banken* betyder “att betala tillbaka i mindre poster” och stämmer överens med partikelns betydelse “att göra mindre”.

Exempel 130 och 131 med *slog bort tanken* och *långrandighet som han inte lyckats arbeta bort* har en tydlig betydelse av att få något att försvinna som motsvarar den betydelse som verbet *potlačit* har. Utan partikeln skulle översättningen vara nästintill oklar. Exempel 64 med *tvätta bort* och ex. 231 med *skrämma bort* skulle låta rimligt även utan partikel men den bidrar till en mer avgränsad betydelse genom objektets försvinnande.

Exempel 244 med *packade ihop* och 256 med *knyta ihop* uttrycker en situation där “en högre enhet uppstår av mindre delar”, partikeln är synonym med “att samla”. Betydelsen återigen är mer konkret.

Exempel 77 med *hålla fast en tanke* har en betydelse av “att ha något i förvar” och ex. 263 med *surrade fast armar* uttrycker “förlust av handlingsfriheten”. Partikel *fast* medför således en mer konkret betydelse än det partikellösa *hålla*.

Alla ovan nämnda exempel på partikelverb har mer konkreta betydelser än deras partikellösa motparter, uppfattas som mer avgränsade och därför förmedlar även den perfekтива betydelsen bättre. Dessutom förefaller det uppenbart att varje partikel kan kombineras med flera olika verb beroende på partikelns och verbets betydelser alldeles som slaviska prefix.

4. Slutsatser

Ukrainska och tjeckiska är båda två slaviska språk och det mesta som är aspektrelaterat (definition av aspekt, förhållanden mellan aspektualitet och temporalitet, bildning av aspekt) är i stort sett gemensamt för båda språken med det undantag att sekundära imperfektiver är betydligt vanligare i ukrainska än i tjeckiska. Samtidigt hör ukrainska till den östslaviska gruppen medan tjeckiska tillhör den västslaviska gruppen vilket leder till några skillnader i hur perfektiv och imperfektiv aspekt används. Därutöver finns det även vissa olikheter i aktionsarter.

Huvudskillnaden i bruk av perfektiv aspekt är att den i ukrainska tolkas utifrån möjligheten att placera situationen i en viss tidskontext medan perfektiv aspekt i tjeckiska tolkas utifrån situationens helhet. Imperfektiv aspekt i sin tur i ukrainska innebär att situationen inte kan lätt placeras i tiden medan i tjeckiska innebär det att situationen kan pågå under flera tidpunkter samtidigt och kan därför inte uppfattas i sin helhet. Detta är orsaken till att perfektiv aspekt är möjlig i tjeckiska i situationer där perfektiv aspekt i ukrainska vanligtvis är utesluten. Hit räknas framför allt habituella situationer och historiskt presens. I ukrainska är det alltså omöjligt att använda perfektiv aspekt i habituella situationer (om inte betydelsen är avsiktligt expressiv) medan det som regel används perfektiv aspekt i habituella situationer i tjeckiska. Detsamma gäller historiskt presens som alltid är imperfektivt i ukrainska men som kan vara både imperfektivt och perfektivt i tjeckiska.

Angående aktionsarter finns det några få skillnader i vilka prefix som används för att bilda olika aktionsarter samtidigt som det även finns små skillnader i vilken utsträckning olika aktionsarter är vanliga. Vissa fasala aktionsarter (nämligen perdurativ och terminativ) visar inte några påtagliga olikheter. Ingressiv aktionsart å andra sidan bildas inte med hjälp av prefixet *po-* i tjeckiska (medan det är ett förekommande ingressivt prefix i ukrainska, ex. *побігти, попливти, полетіти*) och det är dessutom vanligt att uttrycka ingressiva situationer perifrastiskt genom verbkonstruktioner med *začít* + infinitiv (som fallet inte är med ukrainska). På samma sätt brukar delimitativ aktionsart inte bildas med hjälp av prefixet *za-* och postfixet i ukrainska medan det är vanligt i tjeckiska (jfr. konstruktioner med prefixet *za-* och reflexivt pronomen, ex. *zabruslit si, zatančít si*). Kvantitativa och resultativa aktionsarter uppvisar inte några större skillnader heller med det undantag att frekventativ aktionsart är ofta förekommande i tjeckiska men ytterst sällsynt i ukrainska (ex. *dělavat, chodivat*).

Svenska är däremot ett germanskt språk och aspekt som grammatisk verbkategori saknas där. Aspektualitet utgörs således av aktionsarter och aspektuell betydelse uttrycks enbart semantiskt med hjälp av olika syntaktiska och lexikala medel (tidsadverbial, platsadverbial, objekt, subjekt, parafraaser med *hålla på att*, partikelverb osv.). Partikelverb verkar dock vara den mest produktiva aspektmarkören då det visar sig vara en hög kombinerbarhet mellan olika verb och olika partiklar. Dessutom är det inte alltid möjligt att lägga till adverbial och dylikt, t.ex. vid översättningar, utan att betydelsen blir mer eller mindre förändrad. Därtill har partiklar liknande funktioner som slaviska prefix och suffix. De bidrar i synnerhet till en mer avgränsad betydelse och medför av den anledning perfektiv tolkning. I betydligt färre fall medför vissa partiklar även imperfektiv betydelse. Om det är perfektiv eller imperfektiv betydelse som medförs bestäms i hög grad av både partikelns och verbets semantik.

Vissa partiklar bildar aktionsarter motsvarande de slaviska: partikeln *om* uttrycker iterativ aktionsart (motsvarar *nepe-* och *pře-*, ex. *přemalovat - att måla om*); partiklarna *färdigt* och *klart* uttrycker terminativ och resultativ aktionsart (motsvarar *do-* och *do-*, ex. *dočumamu - att läsa klart*); partikeln *till* och i vissa fall *upp* uttrycker engångshandlingar eller momentan aktionsart (motsvarar *-ny-* och *-nu-*, ex. *стыконути - att slå till*); partikeln *ihop* uttrycker i vissa fall kumulativ aktionsart (motsvarar *na-* och *na-*, ex. *nasbírat - att samla ihop*); partikeln *bort* uttrycker i viss grad perdurativ aspekt (motsvarar *npo-* och *pro-*, ex. *проговорити вечір - att prata bort kvällen*).

Den genomförda forskningen visar att det inte finns några andra partiklar som helt motsvarar slaviska perfektiva prefix (utöver partiklar som bildar aktionsarter) men det framgår väldigt tydligt av forskningen att partikelverb är ett relativt frekvent och produktivt medel vid översättning av slaviska perfektiva verb och att de förmedlar den perfektiva betydelsen mycket tydligare än partikellösa verb. Partikeln *upp* verkar t.ex. vara den mest produktiva, då den är kombinerbar med flest verb. Detta på grund av att partikeln *upp* inte bara har sin spatiala betydelse (vid sidan av andra oförutsägbara betydelser) utan också medför ren perfektiv betydelse (*att ringa upp, att hålla upp, att bryta upp, att dela upp* m.fl.). I lite lägre grad gäller det också partikeln *ut* (ex. *att välja ut, att slå ut*) men generellt sett är den betydligt mindre produktiv som rent perfektiv partikel då den behåller sin spatiala betydelse i avsevärt större utsträckning.

I övrigt har partiklarna kvar sina spatiala betydelser i de flesta fall och kan användas vid översättning av motsvarande slaviska betydelser. Partikeln *ner/ned* t.ex. kan användas vid översättning av perfektiver som betecknar en konkret rörelse nedåt såväl som en abstrakt

riktning nedåt, antingen i volym eller i mängd, eller i en negativ betydelse (ex. *postavil na zem - att ställa ner på golvet; zrušit přístavy - att lägga ner hamnar, potlačit pocity - att trycka ned känslorna*). Med partikeln *fram* kan man översätta perfektiver som betecknar en rörelse framåt eller i riktning framför något/någon (ex. *podolamu pešutu šľachy - att hasta fram den sista biten, postavil před ně pivo - att sätta fram ölen*). Partikeln *ut* kan användas vid översättning av perfektiver som betecknar en rörelse (såväl konkret som abstrakt) i olika riktningar, eller i riktning mot utsidan av något (kan också betyda ökning i volym eller mängd) (ex. *navčumu - att lära ut, postavil elektrárny - att bygga ut elverken*). Med partikeln *in* är det möjligt att översätta perfektiver som betecknar en rörelse (såväl konkret som abstrakt) inåt (om behållaren är tät, används partikeln *i*) (ex. *znanakyvamu y gazetnyj nanip - att slå in i tidningspapper, znanakyvamu y škipty - att stoppa i ett skinnstycke, nalit do sebe - att hålla i sig*).

Partikelverb som inte har någon spatial betydelse kan användas vid översättning i fall deras semantiska innehåll överensstämmer med slaviska perfektiva betydelser. Partikeln *av* t.ex. kan användas för att översätta perfektiver som uttrycker avskiljande eller fullbordande/slutförande (ex. *zlamamu zuba - att bryta av en tand, umýt se - att tvätta av sig, podolamu vzdistanj - att klara av en lång resa*). Av den orsaken att partikeln *av* betyder slutförande/fullbordande kan den även användas vid översättning av terminativ aktionsart (t.ex. *odpracovat si svoje - att arbeta av det man ska*). Partikeln *fast* uttrycker förlust av handlingsfrihet och kan därför användas vid översättning av perfektiva situationer som uteslutar någon vidare förändring (ex. *udržet myšlenku - att hålla fast en tanke, zvjazamu ruki ť nogi - att surra fast armar och ben*). Partikeln *bort* kan i sin tur användas vid översättning av perfektiva verb som betyder att något avlägsnar sig (från en konkret eller abstrakt utgångspunkt) (ex. *umýt obličej - att tvätta bort sminket, nalykamu - att skrämma bort*).

Från exemplen ovan och den genomförda forskningen framgår det tydligt att mycket beror på verbets och partikelns semantik samtidigt som det också är obestridligt att partiklar medför en perfektiv betydelse och även uttrycker vissa aktionsarter. Detta kan även utgöra ett bevis på att partikelverb är den mest produktiva aspektmarkören då de avgränsar verbalhandlingar på liknande sätt som slaviska prefix och kan användas i översättningar som motsvarar slaviska situationer utan att det behövs några andra aspektuella medel. Partikelverb förekommer dock ofta tillsammans med andra aspektuella medel (bestämt objekt, platsadverbial osv.) vilket bidrar ytterligare till perfektiv läsning.

Litteraturlista

1. Andersson, Erik (1977). *Verbfrasens struktur i svenskan: en studie i aspekt, tempus, tidsadverbial och semantisk räckvidd*. Dissertation. Åbo: Åbo Akademis förlag.
2. Andersson, Sven-Gunnar (1984). What is aspectual about the perfect and pluperfect in Swedish? I: C.Groot & H. Tommola (red.), *Aspect Bound: A Voyage into the Realm of Germanic, Slavonic and Finno-Ugrian Aspectology* (s. 199-211). Berlin: De Gruyter.
Tillgänglig online: <https://www.degruyter.com/document/doi/10.1515/9783110846195/html>.
3. Atjilova, Elena (2013). Классификация семантических групп глаголов с кратной семантикой в современном украинском языке. I: *The semantic scope of Slavic aspect: fourth conference of the International Commission on Aspectology of the International Committee of Slavists, University of Gothenburg, June 10-14, 2013: abstracts* (s. 35-37). Göteborg: Department of Languages and Literatures, University of Gothenburg.
4. Blensenius, Kristian (2010). Uttryck för imperfektivitet i svenskan. I: Andersen, Christiane, Granberg, Antoaneta & Söhrman, Ingmar (red.), *Tid och tidsförhållanden i olika språk* (s. 56-66). Göteborg: Göteborgs universitet, Institutionen för språk och litteraturer. Tillgänglig online: <https://gupea.ub.gu.se/handle/2077/28065>.
5. Bodegård, Anders (1985). *Tänk efter: verb + partikel = partikelverb*. Stockholm: Skriptor.
6. Comrie, Bernard (1976). *Aspect: an introduction to the study of verbal aspect and related problems*. Cambridge: Cambridge University Press.
7. Dahl, Östen (1985). *Tense and aspect systems*. Oxford: Blackwell.
8. Dickey, Stephen M. (2000). *Parameters of Slavic aspect: a cognitive approach*. Stanford: Center for the Study of Language and Information.
9. Ejerhed, Eva (1978). Verb-partikel-konstruktionen i svenska: syntaktiska och semantiska problem. I: *Svenskans beskrivning, 11: förhandlingar vid Sammankomst för att dryfta frågor rörande svenskans beskrivning 11* (s. 49-65). Stockholm: Stockholms universitet, Institutionen för nordiska språk.
10. *Internetová jazyková příručka* [online] (2008–2021). Praha: Ústav pro jazyk český AV ČR. Tillgänglig online: <https://prirucka.ujc.cas.cz/>.

11. Isačenko, Aleksandr V. (1960). Slovesný vid, slovesná akce a obecný charakter slovesného děje. *Slovo a slovesnost*, 21, s. 9-16. Tillgänglig online: <http://sas.ujc.cas.cz/archiv.php?lang=en&art=1020>.
12. Kopečný, František (1962). *Slovesný vid v češtině*. Praha: NČSAV.
13. Křen, M. – Cvrček, V. – Henyš, J. – Hnátková, M. – Jelínek, T. – Kocek, J. – Kovářiková, D. – Křivan, J. – Milička, J. – Petkevič, V. – Procházka, P. – Skoumalová, H. – Šindlerová, J. – Škrabal, M. (2020). *SYN2020: reprezentativní korpus psané češtiny*. Praha: Ústav Českého národního korpusu FF UK. Tillgänglig online: <http://www.korpus.cz>.
14. Medynska, Natalia (2013). Глаголы распределительного и многократно-дистрибутивного действия с приставкой пере- в современном русском и украинском языках. I: *The semantic scope of Slavic aspect: fourth conference of the International Commission on Aspectology of the International Committee of Slavists, University of Gothenburg, June 10-14, 2013: abstracts* (s. 99-101). Göteborg: Department of Languages and Literatures, University of Gothenburg.
15. Mønnesland, Svein (1984). The Slavonic frequentative habitual. I: C.Groot & H. Tammola (red.), *Aspect Bound: A Voyage into the Realm of Germanic, Slavonic and Finno-Ugrian Aspectology* (s. 53-77). Berlin: De Gruyter. Tillgänglig online: <https://www.degruyter.com/document/doi/10.1515/9783110846195/html>.
16. Noreen, Adolf (1905). *Vårt språk: nysvensk grammatik i utförlig framställning*. Bd 5. Lund: Gleerup.
17. Petrushina, Elena Vasil'evna (2011). *Аспектуальные категории глагола в русском языке в сопоставлении с чешским, словацким, польским и болгарским языками*. 2. izd. Moskva: Librokom.
18. Platzack, Christer (1979). *The semantic interpretation of aspect and aktionsarten: a study of internal time reference in Swedish*. Dordrecht: Foris.
19. Sokolova, Svetlana (2013). Аспектуальная парадигма базового глагола как его классификационный признак. Русский вид и видо-временные системы английского и шведского языков. I: *The semantic scope of Slavic aspect: fourth conference of the International Commission on Aspectology of the International Committee of Slavists, University of Gothenburg, June 10-14, 2013: abstracts* (s. 139-142). Göteborg: Department of Languages and Literatures, University of Gothenburg.

20. Strzelecka, Elżbieta (2001). Upp till analys! Partikeln upp i det fysiska rummet. I: L. Jönsson (red.), *Svenskans beskrivning 24: förhandlingar vid Tjugoffjärde sammankomsten för svenskans beskrivning* (s. 255-267). Linköping: Universitet. Tillgänglig online: https://ep.liu.se/ecp/006/hela_G.pdf.
21. Strzelecka, Elżbieta (2003). *Svenska partikelverb med in, ut, upp och ner: en semantisk studie ur kognitivt perspektiv*. Dissertation. Uppsala: Universitet. Tillgänglig online: <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:31074/FULLTEXT01.pdf>.
22. Strzelecka, Elżbieta (2008). Slå i och drick ur! Svenska partikelverb med i och ur. I: P. Bukowski, G. Pietrzak-Porwicz & Kowal, Iwoma (red.) (2008), *Perspektiv på svenska språket och litteraturen* (s. 141-154). Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.
23. *Svenska akademiens ordlista över svenska språket [Elektronisk resurs]*. (2006-). Stockholm: Svenska akademien. Tillgänglig online: <https://svenska.se/>.
24. SO = *Svensk ordbok utgiven av Svenska Akademien [Elektronisk resurs]*. (2009). Stockholm: Svenska akademien. Tillgänglig online: <https://svenska.se/so>.
25. SAG II = Teleman, Ulf, Hellberg, Staffan, Andersson, Erik & Holm, Lisa (1999). *Svenska akademiens grammatik 2 Ord*. Stockholm: Svenska akad. Tillgänglig online: https://svenska.se/SAG_Volym_2.pdf.
26. SAG IV = Teleman, Ulf, Hellberg, Staffan, Andersson, Erik & Holm, Lisa (1999). *Svenska akademiens grammatik 4 Satsor och meningar*. Stockholm: Svenska akademien. Tillgänglig online: https://svenska.se/SAG_Volym_4.pdf
27. Thorell, Olof (1973). *Svensk grammatik*. Stockholm: Esselte studium.
28. Tjekalina, Elena (2013). Русский вид и видо-временные системы английского и шведского языков. I: *The semantic scope of Slavic aspect: fourth conference of the International Commission on Aspectology of the International Committee of Slavists, University of Gothenburg, June 10-14, 2013: abstracts* (s. 45-48). Göteborg: Department of Languages and Literatures, University of Gothenburg.
29. Trávníček, František (1949). *Mluvnice spisovné češtiny. Část 2, Skladba*. Praha: Melantrich.
30. Vychovanets, Ivan P. & Horodens'ka, Kateryna H. (2004). *Теоретична морфологія української мови: Академічна грамати́ка української мови*. Київ: Пульсари.
31. Zahnitko, Anatolij P. (1996). *Теоретична грамати́ка української мови*. Донецьк: Дон ДУ.

32. Žižková, Lenka (2012). *Vid a způsob slovesného děje v češtině a ukrajinštině*. Tillgänglig online: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/83999>.
33. *Корпус української мови (online)* (2003-2021). Tillgängling online: <http://www.mova.info/corpus.aspx>.
34. *Словник української мови (online)* (1970-1980). Київ: Наукова думка. Tillgänglig online: <http://sum.in.ua/>.

Bilaga. Tabell 1. Antal belägg på partikelverb vid översättning av 15 tjeckiska och 12 ukrainska perfektiva verb i fyra korpusar (skönlitteratur, Europeiska Unionens regelverk, Bibelöversättningar, nyhetsportalen PressEuro).

Språk	Perfix	Verb	Svenska																							
			Totalt	Inf. ¹	Verbform		Partikel																			
					Pre t.	Sup .	upp	ut	ner/ ned	på	in	i	av	bort	om	kvar	fast	igång	fram	ihjäl	ur	färdigt	ihop	över	igenom	iväg
Tjeckiska	na-	napsa t	367 <i>skriv</i> <i>a</i>	323	6	12	0	5	4	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		napsa l, -a, -i, -y	1468 <i>skriv</i> <i>a</i>	117	736	486	13	10	18	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		nama zat	7 <i>smör</i> <i>ja</i>	7	0	0	0	0	0	0	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

¹ Inklusive s-passiv.

	Verb	Totalt	Inf.	Pre t.	Sup .	upp	ut	ner/ ned	på	in	i	av	bort	om	kvar	fast	igång	fram	ihjäl	ur	färdigt	ihop	över	igenom	iväg	sönder
	umyl, -a, -i, -y	124 tvätta	15	78	26	0	0	0	0	0	0	6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	udržet	443 hålla	412	8	4	0	0	8 ²	0	0	4	0	0	0	23	20	6	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	udržel, - a, -i, -y	209 hålla	161	25	12	0	0	2	0	0	0	0	0	0	7	7	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
p o -	posta vit	1179 olika verb: 133 ställa	109	11	4	12	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		186 bygga	164	7	7	18	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		71 sätta	52	11	2	9	1	0	16	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

² Inklusive hålla nere

Verb	Totalt	Inf.	Pre t.	Sup .	upp	ut	ner/ ned	på	in	i	av	bort	om	kvar	fast	igång	fram	ihjäl	ur	färdigt	ihop	över	igenom	iväg	sönder
postavil, -a, -i, -y bygga	235	30	91	99	13	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	245	32	171	31	17	4	32	29	3	0	0	0	0	0	0	0	7	0	0	0	0	0	0	0	0
	834	50	651	115	25	4	49	0	1 2	0	0	0	0	0	0	0	22	0	0	0	0	0	0	0	0
potlăcit	283 ³ : 13 slă	10	3	0	0	0	9	0	0	0	0	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	11 tvinga	2	4	0	0	0	0	0	0	0	0	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	27 få	11	10	3	0	0	0	0	0	0	0	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	4 trycka	4	0	0	0	0	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

³ Inklusive *sudda, arbeta, glömma* - 25 partikelverb totalt (se vidare Kapitel 3.1.).

Verb	Totalt	Inf.	Pre t.	Sup .	upp	ut	ner/ ned	på	in	i	av	bort	om	kvar	fast	igång	fram	ihjäl	ur	färdigt	ihop	över	igenom	iväg	sönder
potlač il, -a, -i, -y	115 ⁴ : 13 slå	2	9	2	0	0	7	0	0	0	0	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	5 trän ga	1	3	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	1 tryck a	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
v z- /z -	zrušit	1559 : 32 säga	16	5	4	9 ⁵	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	28 lägg a	18	1	4	0	0	9	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	51 ta	42	0	3	0	0	0	0	0	0	0	30	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	2 skriv a	2	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	7 stän ga	7	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

⁴ Inklusive *möta, skjuta, tvinga, få* - 21 resultat med partikelverb totalt (se vidare Kapitel 3.1.).

⁵ Inklusive *slå, riva, lösa* - 15 partikelverb totalt med *upp* (se vidare Kapitel 3.1.).

		30 <i>ställ</i> <i>a</i>	17	0	3	0	0	0	0	0	1 4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		28 <i>dra</i>	26	0	0	0	0	0	0	0	2 8	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Verb	Totalt	Inf.	Pre t.	Sup .	<i>upp</i>	<i>ut</i>	<i>ner/ ned</i>	<i>på</i>	<i>in</i>	<i>i</i>	<i>av</i>	<i>bort</i>	<i>om</i>	<i>kvar</i>	<i>fast</i>	<i>igång</i>	<i>fram</i>	<i>ihjäl</i>	<i>ur</i>	<i>färdigt</i>	<i>ihop</i>	<i>över</i>	<i>igenom</i>	<i>iväg</i>	<i>sönder</i>
		zrušil, -a, -i, -y	504: 19 <i>säga</i>	7	5	4	2 ⁶	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		13 <i>lägg</i> <i>a</i>	0	7	6	0	0	7	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		10 <i>ta</i>	2	4	2	0	0	0	0	0	0	0	8	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		9 <i>stån</i> <i>ga</i>	2	6	1	0	0	2	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		12 <i>ställ</i> <i>a</i>	5	3	2	0	0	0	0	9	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		12 <i>dra</i>	8	3	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

⁶Inklusive *ge*, *skjuta*, *äta* - 10 resultat totalt med *upp* (se Kapitel 3.1.).

Verb	Totalt	Inf.	Pre t.	Sup .	upp	ut	ner/ ned	på	in	i	av	bort	om	kvar	fast	igång	fram	ihjäl	ur	färdigt	ihop	över	igenom	iväg	sönder
vzbud it	20 <i>vakna</i>	17	1	1	1 ⁷	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	102 <i>väck a</i>	89	6	3	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
vzdud il, -a, -i, -y	224 <i>vakna</i>	11	175	32	6 ⁸	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	272 <i>väck a</i>	42	143	81	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
vzpl nout	1 <i>flamma</i>	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
vzpl nul/vz plål, -a, -i, -y	31 <i>flamma</i>	5/	21	1	14	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	6 <i>blossa</i>	1	4	1	6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

⁷ 1 *hassla*, 1 *trissa*.

⁸ 2 *stiga upp*, 1 *gå upp*, 1 *skrämma upp*, 1 *reta upp*.

	Verb	Totalt	Inf.	Pre t.	Sup .	upp	ut	ner/ ned	på	in	i	av	bort	om	kvar	fast	igång	fram	ihjäl	ur	färdigt	ihop	över	igenom	iväg	sönder
в и -	випит и	71 <i>dricka</i>	50	7	6	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	0	0	0	0	0	0
	випив, -ла, -ли	133 <i>dricka</i>	13	79	41	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	10	0	0	0	0	0	0
з а-	запакувати	3 <i>packa</i>	2	0	1	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	запакував, -ла, -ли	6: 5 med parti kelv erb ⁹	0	5	1	0	0	2	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0
п р о -	прочитати	136 <i>läsa</i>	117	7	7	6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0
	прочитав, -ла, -ли	343 <i>läsa</i>	30	206	100	14	0	0	0	1	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

⁹ 3 packa, 1 stoppa, 1 slå

	Verb	Totalt	Inf.	Pre t.	Sup .	upp	ut	ner/ ned	på	in	i	av	bort	om	kvar	fast	igång	fram	ihjäl	ur	färdigt	ihop	över	igenom	iväg	sönder
з-	зв'язати	24: 3 ¹⁰ med partikelverb	15	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	0	0	0	0
	зв'язав, -ла, -ли	38: 8 med partikelverb ¹¹	4	13	3	0	0	0	0	2	0	0	0	1	0	1	0	4	0	0	0	0	0	0	0	0
	збудувати	32 bygg a	28	2	0	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	збудував, -ла, -ли	98 bygg a	7	55	31	12	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

¹⁰ 14 binda, 1 sätta, 1 knyta m.fl.

¹¹ 21 binda, 2 vira, 1 knyta, 2 bunta, 2 snurra

	Verb	Totalt	Inf.	Pre t.	Sup .	upp	ut	ner/ ned	på	in	i	av	bort	om	kvar	fast	igång	fram	ihjäl	ur	färdigt	ihop	över	igenom	iväg	sönder
	злам ати	19 <i>bryta</i>	12	4	1	2	0	0	0	0	0	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2
	злам ав, -ла, -ли	37 <i>bryta</i>	4	25	13	2	0	0	0	0	0	8	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	2
п о -	поїст и	17 <i>äta</i>	16	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	поїв, -ла, -ли	19 <i>äta</i>	0	11	7	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0
	подол ати	84 : 7 med parti kelv erb ¹²	7	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5	0	0	0

¹² 5 komma, 1 klara, 1 slå

Verb	Totalt	Inf.	Pre t.	Sup .	upp	ut	ner/ ned	på	in	i	av	bort	om	kvar	fast	igång	fram	ihjäl	ur	färdigt	ihop	över	igenom	iväg	sönder
подол ав, -ла, -ли	54: 7 med partikelverb ¹³	0	4	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	3	2	1	0
поділіти	7 <i>dela</i>	5	0	1	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
поділів, -ла, -ли	18 <i>dela</i>	1	15	2	9	2	0	0	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

¹³ 3 *komma*, 1 *löpa*, 1 *hasta*, 1 *krypa*, 1 *ta*

	Verb	Tot alt	Inf .	Pre t.	Sup .	upp	ut	ner	på	in	i	av	bort	om	kvar	fast	igång	ihop	fram	ihjäl	ur	färdigt	ihop	över	igenom	iväg	sönder		
vz /z-	vzbu dit	21 vak na	17	0	1	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
		68 vác ka	44	6	5	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	vzbu dil, -a, y, -i	76 vak na	6	61	5	7	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		86 vác ka	11	64	5	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	zrušit	250 : 45 stáll a	38	3	0	0	0	0	0	0	43	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		6 læg ga	6	0	0	0	0	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		2 stä nga	2	0	0	0	0	0	0	0	0	2 ¹ ₄	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		4 dra	2	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0

¹⁴ 4 resultat till med av med andra verb (blåsa, hoppa, kalla)

